

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**SEMA MARAŞLI'NIN MASALLARININ DEĞERLER
EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ayşegül TOPBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU**

Konya-2015

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Ayşegül TOPBAŞ
Numarası	128302031054
Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sınıf Öğretmenliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı	Sema Maraşlı' nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
NECETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül TOPBAŞ
	Numarası	128302031054
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim - Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu
Tezin Adı	Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* başlıklı bu çalışma *19.11.2015* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarıyla bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Doç. Dr. Sinan Gönen
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Özgen
Yrd. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu

ÖN SÖZ

Eğitime verilen önemin giderek artmasına rağmen, okullarda ve ailelerde görölen olumsuz davranışların ve toplumda yaşanan kargaşanın, geçimsizliğin ve suç oranlarının artması, değerlerin insan davranışlarına yol gösterici niteliğini ön plana çıkarmıştır. Bireyi, aileyi ve toplumu etkileyen bu sorunların, değerlerimizin farkına vararak ve bu değerleri özümseyip davranışlarımıza aktararak çözülebileceği inkar edilemez bir gerçektir. Bu sebeple son yıllarda okullarda değerler eğitimi çalışmalarının uygulanmasına önem verilmiştir.

Değerler eğitimi çalışmalarında, edebi eserlerin kullanımı, değerlerin bireye aktarımında önemli bir yardımcı olmaktadır. Masallar, kurgusuyla bireyi, kendi dünyasına çok çabuk katabilen eserlerdir. Masal okuyan birey hem eğlenirken hem de doğru davranışın ve yanlış davranışın nasıl olduğunu öğrenmektedir. Bu yüzden masalların değerler eğitimine önemli bir katkısı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada Sema Maraşlı'nın masalları, değerler eğitimi açısından incelenmiştir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde araştırma problemine, araştırmanın amacına ve önemine ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde değer kavramı, değerlerin özellikleri, değerler eğitimi, okulda değerler eğitimi, masalların özellikleri, edebi eserlerin ve masalların değerler eğitimindeki işlevi konularında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde bu çalışmada kullanılan araştırma modeli, çalışmanın evren ve örnekleme, verilerin nasıl toplandığı ve verilerin ne şekilde analiz edildiği ifade edilmiştir. Dördüncü bölümde araştırma bulgularına ve yorumlara yer verilirken, beşinci bölümde araştırma bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuçlar ve öneriler ifade edilmiştir. Sema Maraşlı'nın masal kitaplarında hangi değerlerin yer aldığı analiz edilmiş, masalların değerler eğitimindeki yeri ve kullanılabilirliği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmamda bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve beni daima destekleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU' na teşekkür ederim. Çalışmam boyunca ilgisini ve desteğini bir an olsun esirgemeyen anneme; hayatımın her anında olduğu gibi tez çalışmamda da tüm yüreğiyle bana destek olan ve karşılaştığım her zorlukta bana umut veren ablalarım, abilerime ve erkek kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ayşegül TOPBAŞ
	Numarası	128302031054
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/Sınıf Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd.Doç.Dr. Seyit EMİROĞLU
Tezin Adı	Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi	

ÖZET

Bu çalışmada Sema Maraşlı'nın masalları değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Bu amaçla Sema Maraşlı'nın dört adet masal kitabında bulunan seksen iki adet masalı, öğretim programlarında yer alan değerler göz önünde bulundurularak oluşturulan değer listesinde bulunan otuz iki adet değere göre incelenmiştir. Araştırmada Sema Maraşlı'nın masal kitaplarında bu değerlerin nasıl ve ne oranda yer aldığı ve masalların değerler eğitiminde nasıl kullanılabileceğinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Verilerin analizinde doküman incelemesi yöntemi ve betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Analiz çerçevesi olarak belirlenen otuz iki adet değer, masallar incelenerek tespit edilmiş, daha sonra değerlerin bulunduğu kısımlar doğrudan alıntılanarak, değer başlıkları altında yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Sema Maraşlı'nın incelenen masallarında en çok sevgi, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, nezaket değerlerinin yer aldığı görülürken, masallarda en az bağımsızlık, sabır, özgürlük, merhamet ve fedakârlık değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler Eğitimi, Sema Maraşlı, Masal.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Ayşegül TOPBAŞ
Numarası	128302031054
Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/Sınıf Öğretmenliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tez Danışmanı	Yrd.Doç.Dr. Seyit EMİROĞLU
Tezin Adı	Examining Sema Maraşlı's tales from the point of view of values education

SUMMARY

This study was examined Sema Maraşlı's tales from the point of view of values education. For this purpose, eighty-two tales found in four tale books of Sema Maraşlı were examined according to the thirty-two values in the value list compiled by taking into consideration the values in guidelines for value education and into consideration the values in the curricula. This study was aimed to reveal how and at what rate these values are found in Sema Maraşlı's tale books, and how these tales will be used in values education.

Document analysis method and descriptive analysis approach were used to analyze the data. According to thirty-two values determined as the analysis framework, firstly, a record of tale was proved by examining and then by directly quoting sections where the values find, they were interpreted under the value titles, and conclusions were reached.

It was determined in the inspected tales that Sema Maraşlı mostly dealt with the values of love and unity of family, helpfulness and benevolence while she at the least dealt with the values of independence, patience, freedom, compassion and dedication.

Keywords: Values, Values Education, Sema Maraşlı, Tale

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
İÇİNDEKİLER	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM CÜMLESİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. SINIRLILIKLAR	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. DEĞER KAVRAMI	6
2.2. DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ	7
2.3. DEĞERLERİN İŞLEVLERİ VE ÖNEMİ	8
2.4. DEĞERLER EĞİTİMİ	9
2.5. OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ	10
2.6. EDEBİ ESERLERİN DEĞERLER EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ	11

2.7. MASALLARIN ÖZELLİKLERİ	11
2.8. MASALLARIN DEĞERLER EĞİTİMİNDEKİ İŞLEVLERİ.....	13
2.9. SEMA MARAŞLI HAKKINDA	13
2.10. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	17
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	17
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI	18
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	18

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. ADİL OLMA DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	20
4.2. AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR ..	22
4.3. ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR ..	30
4.4. BAĞIMSIZLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	33
4.5. BARIŞ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	33
4.6. BİLİMSELLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	34
4.7. CESARET DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	36
4.8. ÇALIŞKANLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	38
4.9. DAYANIŞMA DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	42

4.10. DOSTLUK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	43
4.11. DUYARLILIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	46
4.12. DÜRÜSTLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	49
4.13. EMPATİ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	55
4.14. ESTETİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	56
4.15. FEDAKÂRLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	61
4.16. HOŞGÖRÜ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	62
4.17. İYİMSERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	63
4.18. MERHAMET DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	66
4.19. MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR ...	66
4.20. NEZAKET DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	67
4.21. ÖZGÜRLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	71
4.22. ÖZGÜVEN DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	72
4.23. ÖZSAYGI DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	73
4.24. PAYLAŞIMCI OLMAK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR .	77
4.25. SABIR DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	79
4.26. SAĞLIKLI OLAMAYA ÖNEM VERME DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	80
4.27. SAYGI DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	84
4.28. SEVGİ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	88
4.29. SORUMLULUK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	95
4.30. TEMİZLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	97
4.31. VATANSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR	100
4.32. YARDIMSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR ..	102

BÖLÜM V
SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR	107
5.2. ÖNERİLER	109
KAYNAKÇA	111
ÖZGEÇMİŞ	115

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bir toplumu etkileyen en önemli faktör, toplumu oluşturan bireylerin davranışlarının niteliğidir. Doğru davranışları gösteren bireylerin oluşturduğu toplumda düzen, huzur, mutluluk ve gelişim vardır. Değerler insan davranışlarının temelini oluşturur. Temeli olmayan bir bina nasıl yıkılmaya mahkûmsa, değerlerin farkında olmayan bireylerin oluşturduğu toplumlarda da huzursuzluk ve kargaşa baş gösterir.

Son yıllarda artan suç ve şiddet haberleri bir yandan insanların endişe duymasına sebep olurken bir yandan da bireyleri, bu sorunun çözüm yolunun ne olduğunu sorgulamaya yöneltmiştir. İşte tam bu noktada “Değer nedir?”, “Değerlerin hayatımıza etkisi nedir?” soruları gündeme gelmeye başlamış, bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmış, kitaplar hazırlanmıştır. Değerlerin davranışlarımıza yön veren yönü gün ışığına çıkmış ve bu sebeple okullarda da değerler eğitimine yönelik projeler başlatılmıştır.

Değerler eğitiminde kullanılacak en önemli araçlardan birisi edebi eserlerdir. Edebi eserler değerler eğitiminde önemli bir yer teşkil etmektedir.

Edebi eserler arasında masalların değer aktarımında önemli bir yeri vardır. Masalların olağanüstü olayları konu edinmesi dikkat çekici olmasını sağlamaktadır. Masallar sayesinde iyi insanların ve kötü insanların özelliklerini tanırız. İyi karakterin zafere ve mutluluğa ulaşip ömür boyu mutlu olması, kötü karakterin ise mağlup ve başarısız olması, masalı okuyan çocuğun zihninde iyiliğin ve kötülüğün sonuçlarını şekillendirirken, değerlerin kazanılmasını sağlar.

Sema Maraşlı “Pırpır ile Hırhır” adlı kitapları ile “Mırmır Balığı” isimli kitaplarının içindekiler bölümünde masalların hangi değerleri ilettiğini belirtmiştir. Bu değerleri şu şekilde ifade etmiştir; “Mırmır Balığı” kitabında; “Akıllı Oğlan” masalı çalışkanlık, “Hükümdarın Düşüncesi” masalı sevgi, “Ülübü” masalı güven, “Canoğlan’ın Kedisi” iyi niyet, “Sincabın İnadı” inat etmemek, “Mırmır Balığı” iyi dinleyici olmak, “İmir ile Ballı” ölçülülük, “Püskül” alçakgönüllülük, “Fıçıdaki Su” adalet, “Kangurunun Cesareti” cesaret, “Bir Torba yalan” doğruluk, “Aykuşu”

dostluk, “Ormandaki Yenilik” dürüstlük (Maraşlı, 2012b:5-6). “ Pırpır İle Hırhır” adlı kitabında ise; “Of Of Prenses” huzur, “ Dağınık Karga” iç disiplin, “Pırpır İle Hırhır” sorumluluk, “Kırmızı Yaprak” paylaşım, “Çılgın Böcekler Korosu” düşüncelilik, “Tembeller Şehri” çalışkanlık, “Masalcı Yengeç” güven, “Tavus Kuşu ile Kirpi” güzel konuşma, “Yüzen Kuşlar” dostluk, “Yalnız Köstebek” sözünde durmak, “Bahçıvanın Kızları” doğruluk, “Taş Bebek” izin almak, “Erik Ağacı” cömertlik, “Kunduzun Sarayı” cesaret. (Maraşlı, 2012c:5-6). “Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı” adlı kitabın kapak bölümünde masalların “sağlık masalları” olduğu belirtilmiştir (Maraşlı, 2012a).

Sema Maraşlı masallarında doğru davranışlarda ve yanlış davranışlarda bulunan karakterleri seçmiştir. Masal karakterleri insan, hayvan, böcek, mikrop, ağaç, yaprak, ayna, yıldız, karınca gibi canlı ve cansız varlıklardan oluşmuştur. Sema Maraşlı'nın masallarında yanlış davranışlar sergileyen karakterler genel olarak masalın sonunda hatasını fark eder ve davranışlarını düzeltir. Doğru davranışlarda bulunan, iyi olan karakterler herkes tarafından sevilir, başarılı ve mutlu olurlar. Bu bakımdan Sema Maraşlı'nın masal kitaplarının değerler eğitiminde kullanılabileceği düşünülmüştür.

Değerlere öğretim programlarında yer verilmiştir. İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Öğretim Programında kişisel nitelikler başlığı altında, öğrencilerin; “özsaygı, özgüven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme” kişisel nitelikleri ve değerleri geliştirmelerine yardımcı olunması hedeflenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009a: 15).

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler ise şu şekilde sıralanmıştır; “adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverliktir” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009b).

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4,5,6,7 ve 8.Sınıflar) Öğretim Programında ise öğrencilerin içselleştirmesi için öngörülen değerler; “Adalet, Aile

kurumuna ve birliğine önem verme, Demokrasi bilinci, Dürüstlük, Alçakgönüllülük, Bağımsızlık, Bağışlama, Barış, Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı, Bilimsellik, Cesaret, Cömertlik, Çalışkanlık, Dayanışma, Doğa sevgisi, Doğal çevreye duyarlılık, Doğruluk, Dostluk, Duyarlılık, Emaneti korumak, Estetik, Fedakârlık, Gazilik, Görgülü olmak, Güvenirlik, Hakseverlik, Hakikat, sevgisi, Hayâ, Hoşgörü, İbadet yerlerine saygı, İffet, İyi niyet, Kadirşinaslık, Kanaat, Kardeşlik, Merhamet, Millet sevgisi, Misafirperverlik, Mürüvvet, Namuslu olmak, Nezaket, Ölçülülük, Paylaşımçı olmak, Sabır, Sadelik, Sağlıklı olmaya önem verme, Samimiyet, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Sözünde durmak, Şehitlik, Şükür, Tarihsel mirasa duyarlılık, Temizlik, Tutumluluk, Türk büyüklerine saygı, Vatanseverlik, Vefa ve Yardımseverlik”(Millî Eğitim Bakanlığı, 2010: 23-24) olarak ifade edilmiştir.

İşte bütün bu değerler göz önünde bulundurularak, Sema Maraşlı'nın masallarını analiz etmek amacıyla analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Analiz çerçevesi olarak belirlenen değerler şöyledir; Adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakârlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımçı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Bu çalışmada belirlenen 32 adet değer, Sema Maraşlı'nın masallarında nasıl ve ne oranda yer aldığı analiz edilmiş ve betimlenmeye çalışılmıştır.

Bu bölümde problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1.PROBLEM CÜMLESİ

Sema Maraşlı'nın masallarında, adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakârlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımçı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri nasıl ve ne oranda yer almaktadır.

1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı Sema Maraşlı'nın masallarını değerler eğitimi açısından incelemek ve adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakarlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımcı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinin masalarda ne oranda, hangi masalarda ve nasıl yer aldığını sunmaktır. Masalarda en çok hangi değerlerin yer aldığını belirlemek ve masalların değerlerin öğretiminde kullanılabilirliğini tespit etmek araştırmanın amacıdır.

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Değerleri özümseyen ve bu değerlere göre yaşayan bireylerin oluşturduğu toplumda huzurun, adaletin, sevginin, saygının, mutluluğun ve bütün güzel davranışların hüküm süreceği kabul edilmelidir. Değerlerin planlı bir eğitimle kazandırılması önem taşımaktadır. Doğru seçilmiş edebi eserlerin, çocuklara değerleri kazandırma işlevi bulunmaktadır. Masallar, çocukların değer eğitiminde karşılaşılabilecekleri en önemli edebi eserlerdendir.

Sema Maraşlı “yazı hayatına çocuklarına anlattığı masalları yazarak başlamıştır”(Maraşlı,2009:4).Sema Maraşlı “Pırpır ile Hırhır” adlı kitabının sunuş bölümünde masalın önemi ve çocukların gelişimine bulunduğu katkının önemine yer vermiştir. Maraşlı, masalın ruhu beslediğini, düşlere hayat verdiğini, dostluğu, sevginin güzelliğini ve affetmeyi öğrettiğini, cesaret, cömertlik, doğruluk gibi değerleri geliştirme fırsatı verdiğini düşünmektedir (Maraşlı,2012c).

Ayrıca Sema Maraşlı, “Bana Bir Masal Anlat” kitabının önsözünde masallarla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Masal zamanı çocuklarımla paylaştığım çok özel zamanlardır. Hem masalı hem sevgiyi paylaşıyoruz. Birlikte geçirdiğimizi zaman kısa da olsa masal o zamana anlam katar. Masal sonrası da onlar için çok önemlidir. Genelde en sıcak sohbetlere, paylaşmak isteyip de izah edemediklerimize kapı açar masal.

Hayatın telaşıyla, günlük işlerimizle ihmal ettiğimiz yavrularımıza günün

sonunda sunduğumuz bir özür olarak görüyorum masalları.

Ayrıca masallar hayata yeni başlayan bu küçük insanlara erdemli olmayı, doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt etmeyi öğretmek, örneklerle anlatmak için güzel bir yoldur. Uzun nasihatler, sıkıcı konuşmalar onlar için bir anlam ifade etmez. Onlar için hayat bir oyundur. Oynayarak ve eğlenerek öğrenirler. Onlar için kalıcı ve faydalı olan da budur.

Masal boş bir söz değil, hoş bir sözdür.

Masal, çocuğun geniş hayal dünyasında kanat çırpıp gittiği uzak diyarlardır.

Masal, bizim saatlerce anlatmaya çalıştığımız bir konunun kalıcı ve eğlenceli özetidir” (Maraşlı, 2009:7-8).

Tüm bu sebepler ve Sema Maraşlı'nın masal kitaplarının değerler eğitimi açısından ilk defa inceleniyor olması, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma değerler eğitiminin önemine, masal kitaplarının değerler eğitiminde nasıl kullanılabileceğine, Sema Maraşlı'nın masal kitaplarının hangi değerleri işlediğine ve bu masalların daha çok hangi değerlerin kazandırılmasına yönelik kullanılabileceğine dair fikir sunmak bakımından önemli görülmüştür.

1.4.SINIRLILIKLAR

Bu çalışma Sema Maraşlı'nın “Bana Bir Masal Anlat”, “Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı”, “Pırpır ile Hırhır” ve “Mırmır Balığı” isimlerinde olan dört adet masal kitabı ve analiz çerçevesi olarak belirlenen adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakarlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımcı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde değer kavramı, değerlerin özellikleri, değerlerin işlevleri ve önemi, değerler eğitimi, okulda değerler eğitimi, edebi eserlerin değerler eğitimindeki rolü, masalların özellikleri ve masalların değerler eğitimindeki işlevleri konularına yer verilmiştir.

2.1. DEĞER KAVRAMI

Son yıllarda dikkat çeken, çeşitli çalışmalara konu olan değer kavramı ile ilgili farklı tanımlar ortaya konulmuştur. Değerler eğitiminin elzemliğini anlayabilmek için önce değerlerin ne olduğunu, davranışlarımıza ve yaşamımıza nasıl katkıda bulunduğunu bilmemiz gerekir.

Türkçe Sözlükte “değer” tanımları şöyle yer almıştır; “1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, kıymet, paha, valör. 3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet. 4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse. 5. *fel.* Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 6. *mat.* Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı. 7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” (Türk Dil Kurumu, 2011: 607)

Yaman(2012: 18) 'a göre; “Değer insanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır”. Güngör(1996)'e göre ise “Değer hükmü, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, değer de bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır” (Aktaran: Dilmaç, 2012:1).

Bulut'(2011: 21)'a göre ise “Değer; insanın hayata dair karar vermesinde, gelişen olaylar karşısında yorum yapmasında, çevresinde kendini etkileyen durumlar hakkında hüküm vermesinde ona yol gösteren, dayanak sağlayan inanış unsurlarıdır”

İnsanlar çevresindeki varlıklara mana vermek ve varlıklara değer biçmek için belirli kriterler kullanır. İnsan duyu organları ile ulaştığı kriterleri varlıkları tarif etmek için kullanırken, duygusal olarak sahip olduğu izlenimler sonucunda ulaştığı kriterleri varlıklara kıymet biçmek için kullanır. İşte bu duygusal izlenimlere değer

denir (Yeşil ve Aydın, 2007: 66). “Genel olarak “iyi” olanı yapıp; “kötü” olandan kaçınmanın yolları öğretilir. İyi olanı yapmak ve yanlış, kötü olandan kaçınmak noktasında bir ‘yargı’ ve ‘tercih’ te bulunma söz konusudur. Yargı, belirli bir durumu, yani iyi olanı, arzu edileni diğerine yani kötü olana ‘tercih’ etme durumudur. “Değer” dediğimiz bu tercih etme durumudur”(Uyanık, 2010: 40). Sonuç olarak değerlerin tanımlarını incelediğimizde, değerlerin davranışlarımıza, bakış açımıza ve yaşamımıza olumlu olarak yön veren manevi ölçüler olduğunu söyleyebiliriz.

2.2 DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ

Değerlerin özellikleri ile ilgili olarak çeşitli görüşler ifade edilmiştir.

Ulusoy ve Dilmaç (2012:7-8) ‘ın Gökçe(1994)’ den aktardığına göre değerlerin genel özellikleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“a. Sosyo- kültürel bir değer temelde seçici oryantasyonun standardıdır. Bu süreçte değer, bilinçli ve amaçlı davranışın genel kriteridir. Bir başka deyişle değer, eylemlerde bulunan bir kişinin kabul edilebilir arzu ve istekleri için bir referans noktası olarak görevini yerine getirir.

b. Değerler bir kültür içinde şekillenir ve aynı zamanda kültür üzerinde yönlendirici olarak etki etmektedir. Bunu başka bir şekilde ifade edecek olursak; bir kültürün gelişme süreci içinde değerler bir şekil almaktadır.

c. Değerler insanlarla özdeşleşmiştir. Sosyalleşme sürecinde değerler kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenmektedir. Kısacası, kişinin şahsiyet yapısına entegre olmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak değerler kişinin şahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir.

d. Değerler bireyin hem zihinsel hem de duygusal yönünü yansıtan ifadelerdir”

İlköğretim Sosyal Bilgiler(4.-5.Sınıf) Dersi Öğretim Programında ise değerlerin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

“1.Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.

2.Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.

3.Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.

4.Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.

5.Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değer normu da içerir” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009b).

Hökelekli (2010:4)’ye göre ise insan “gerçekler” ve “anlam ve değerler” boyutunda birlikte yaşar. Hayatımız iyi-kötü, doğru-yanlış gibi belirli değerlendirme ölçütleriyle anlamlıdır. Değerler çevremizle kurduğumuz iletişim sonucu keşfedilir ve değerler aracılığıyla varlığımızın boyutlarını keşfederiz.

“Davranışlarımıza ve hayatımıza yön veren değerlerin, diğer fiziksel varlıklar gibi somut bir mevcudiyeti yoktur. Değerler ancak eylemle birlikte ortaya çıkar. Biz, adalet ve dostluk değerlerini somut olarak, adil ve dost insanlarda görebiliriz” (Aydın, 2010: 16).

Sonuç olarak değerlerin özelliklerini incelediğimizde, değerlerin olumlu özelliklere sahip olduğunu, soyut bir kavram olup ancak davranışlar neticesinde ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

2.3. DEĞERLERİN İŞLEVLERİ VE ÖNEMİ

Yaşamımızın karar merkezi olan değerlerin birçok işlevi vardır.

Toplumların birlik ve beraberliğini sağlamak değerlerin işlevlerinden en önemli olanıdır. Çünkü değerler insanı ortak bir noktada buluşturarak, birlikte yaşama olanağı sağlar (Kumbasar, 2011: 22). “Değerlerin birey ya da toplum açısından önemli bir işlevi, ona bir bakış açısı vermesi, varlığı ve bulunduğu yer hakkında onu bilinçlendirmesidir. Çevresindeki olgu ve olaylara anlam vermede, önem atfetmede, değer biçmede, kendine konum belirlemede birey ve toplumu yönlendiren, eline ölçütler sunan özellikler, sahip olduğu değerler bütününden başka bir şey değildir”(Yeşil ve Aydın, 2007: 67).

Ulusoy ve Dilmaç (2012: 78) toplumların varlığını sürdürebilmesi için gerekli bazı toplumsal normlardan bahseder. Toplumsal değer yargıları bu normların başında gelmektedir. “Değer yargıları toplumun var olma nedenleri arasında gösterilen temel yaşam fonksiyonlarıdır”

Değerler bireylerin, ailelerin ve eğitimcilerin kararlarını tayin eder ve destekler. Çünkü değerlerinin ve amaçlarının farkında olan kişiler doğru ve hızlı

karar verirler. Mutluluğun en önemli kaynağı “sağlam bir değerler bütününe sahip olmaktır”. Bu nedenle değer konusunun eğitim- öğretimde ön planda tutulması gerekir (Hökekleli,2010:8). “Genel olarak değerlendirilecek olursa değerler hem kişilerin hem de toplumdaki sosyal kontrol mekanizmalarının kaynağıdır. Kişilerin bireysel olarak olay ve durumlara yönelik yaklaşımlarında, kişiler arası ilişkileri düzenleyip, karar verme, seçme, değerlendirme süreçlerinde ölçüt oluştururlar. Bu yönleriyle değerler bireylerin hayatında düzenleyici ve yönlendirici işlevlere sahip güçlü bir olgudur”(Demir ve Özdemir, 2013: 58-59).

Sonuç olarak değerlerin toplumda dayanışmayı sağladığını, bireylerin karar verme dayanağı olduğunu, karakterimizi oluşturduğunu ve bireyi her zaman iyi ve doğru olana yönlendirdiğini söyleyebiliriz.

2.4. DEĞERLER EĞİTİMİ

Değerlerin önemi ve yaşamımıza etkileri göz önüne alındığında değerler eğitiminin gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Eğitim Türkçe Sözlükte “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye”(Türk Dil Kurumu, 2011:761) olarak tanımlanmıştır. Eğitimin tanımına baktığımızda bilgi, beceri elde etme yanında bireylerin kişiliklerinin oluşmasına doğrudan veya dolaylı olarak yardım etmek amaçlanmıştır. Değerler bireylerin davranışlarına etki ederek karakter edinimi sağlar. Öyleyse değer eğitiminin, eğitimin amacına hizmet ettiğini söyleyebiliriz.

Değerlerin bireylerin gelecekteki karakterini, bakış açısını, eylemlerini ve hayatını belirleyecek faktörler olması nedeniyle kişilerin temel değerleri fark etmesi, değerleri özümsemesi ve bu değerleri karakterinin esas yapısı haline getirerek davranışa dönüştürmesi lazımdır. Ömür boyunca devam eden “bu değer kazanma/kazandırma süreçlerine “değerler eğitimi” denilmektedir” (Yaman, 2012: 18).“Değerler Eğitiminin amacı, bütün insanlığın ortaklaşa sahip olduğu evrensel değerlere vurgu yaparak iyi karakter örnekleri sergileyen, ahlâkî değerlere sahip, sorumluluk duygusu içinde hareket eden vatandaşlar ortaya çıkarmaktır “(Altan, 2011: 55).

Değer eğitimi tek başına bütün istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak ve bireye istenilenleri kazandırmak açısından yeterli olmayabilir. Fakat bireyi arzu edilen yönde yetiştirme konusunda oldukça önemli bir yere sahip olduğu inkâr edilemez. Değer eğitimi doğru zaman ve yöntemlerle bireyin karakter gelişimini sağlamada ve pozitif yönde etkilemede yardımcı rol üstlenir. (Bulut, 2011:25). “Toplumda yaşanan ve yaşanabilecek sorunların, çözümlerin ortadan kaldırılması için o toplumdaki bireylerin, başta hoşgörü olmak üzere gerekli değerleri kazanmaları gerekmektedir. Bireylere verilecek olan değer eğitimi, bireylerin mutluluğuna, toplumsal huzura, toplumlar arası ilişkilere, barışa, genel olarak insanlığa daha iyi bir geleceğin sunulmasına katkıda bulunacaktır” (Kolaç,2010:195-196).

2.5. OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ

Değerlerin hayatımıza önemli etkileri göz önüne alındığında, değerler eğitiminin önemi de ortaya çıkmaktadır. Ancak bu kadar önemli bir konu rastgele bir gidişata değil sistemli bir eğitime ihtiyaç duymaktadır.

Ulusoy ve Dilmaç (2012: 83)’a göre “İnsanlar değer yargılarına göre düşünür ve değer yargılarına göre hareket ederler. Bireyin değer sisteminin gelişimi aile yaşantısı içinde başlar ancak sosyal yaşantısının büyük bir bölümünü oluşturan okul bu gelişimde çok büyük bir öneme sahiptir. Bazı değerlerin öğrenilmesinde okulun önemi aileye göre daha fazladır. Hoşgörü, sevgi, kendine, başkalarına ve çevreye saygı, dürüstlük, yardımseverlik, adil olma, sorumluluk vb. değerlerin kazanılmasında okul ve öğretmenlerin sorumluluk ile rolü aileye göre daha fazladır”.

Son yıllarda değerlerin önemi fark edilmiş ve bu sebeple okullar da değerler eğitimi projeleri başlatılmıştır. “Okullardaki değerler eğitiminin amaçlarından biri öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmaktır”(Aydın, 2010: 17).

Okullarda başlatılan değerler eğitimi projelerinde çeşitli etkinlikler düzenlenmekte ve çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmalarda edebi eserlerin de değer eğitiminde kullanılabileceği düşünülmelidir. Özellikle masalların karakter eğitimine yardımcı olmaları göz önünde bulundurularak okuma kitapları arasında mutlaka masal kitapları bulunmalıdır.

2.6. EDEBİ ESERLERİN DEĞERLER EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ

Edebi eserlerin eğitimsel işlevlerinden en önemlisi, değerlerin bireylere kazandırılmasında etkin rol oynamalarıdır.

Edebi eserlere, sadece dil ve edebiyat açısından ya da eserlerin edebiyat tarihindeki yeri bakımından değil halka neler verdikleri ve hangi değerleri içlerinde bulduklarını yönünden de bakılmalıdır. Edebi eserler toplumların değer yargılarının oluşmasında önemli roller üstlenmişlerdir (Öztürk, 2005: 43). “Her edebi eser, muhataplarına bir mesaj verir” (Yalçın ve Aytaş, 2005: 45).

Karatay(2011:1405)’a göre ise; “Okuma alışkanlığı edinmenin yanında ortak bir duygu, düşünüş ve değer anlayışı geliştirmek ancak bu değerleri içeren edebî eserleri çocuklara sunmakla mümkündür. Bu tür niteliklere sahip olan eserler, çocukların sosyalleşme sürecinde edinmeleri gereken değerlerle onları karşılaştırabilir, onların karakter eğitimi ile ilgili toplumun beklentilerini karşılayabilirler. Bireylerin kendileri ve yaşadığı toplumla barışık olmalarını, başka kültürlerin farklılıklarına da hoşgörü ile bakmalarını sağlayabilir”.

2.7. MASALLARIN ÖZELLİKLERİ

Masalların değerler eğitimindeki işlevlerini belirtmeden önce masalların özelliklerine kısaca değinelim. Masal Türkçe Sözlükte “ Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü geleneğe yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür” (Türk Dil Kurumu, 2011: 1630) olarak tanımlanmıştır. “Masal için kişileri ve olayları olağanüstü nitelikler taşıyan bir edebiyat ürünüdür denilebilir”(Kıbrıs, 2006: 49) .

Masal çocuklar için ilgi çekicidir ve çocuklar diğer edebi türleri okurken dikkatleri dağılabilir. Oysa masalların “kendine has şivesi, büyüdü dünyası, merak uyandırması, hayretler içinde bırakan maceraları, olağan üstü kahramanları ve olayları ile çocukları kendi sihirli âlemine kolay bir şekilde çekebilmektedir” (Tok, 2012: 43). “Masallardaki önemli unsurların başında “kahramanlar” gelmektedir. Bu, masalın kısa ve sade olması ile birlikte anlam yoğunluğundan kaynaklanabilir. Masal, “gerçekten hayale” uzanan bir tür olduğu için, kahramanları da bu paraleldedir: İnsanlar, insanüstü varlıklar, hayvanlar, ağaçlar, taşlar... Masal kişileri,

tarihsiz ve mekânsız kişilerdir. Bu kişilerin ırkı, dini, dili belirgin değildir. Ancak padişah, tüccar, oduncu gibi karşımıza çıkan masal kahramanlarına bu isimler anlatıcı tarafından verilmiştir”(Arıcı, 2011: 9).

Masalın özelliklerinden birisi genellikle tekerlemeyle başlamasıdır. Türkçe Sözlükte tekerleme şu şekilde tanımlanmıştır; “*ed.* Çoğunlukla, masalların genellikle başında bulunan “Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. gibi uyaklı giriş veya ara sözler”(Türk Dil Kurumu, 2011: 2303).

Arıcı (2009)’ya göre “Masal tekerlemeleri birbirleriyle pek ilgisi olmayan, ancak dinleyicinin ilgisini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden oluşur ” (Aktaran: Arıcı, 2011:9)

Masalların olağanüstü olayları konu edinmesi konunun soyut kalabileceği fikrini akıllara getirebilir. “Çocuklar, masallar yardımıyla hayalden gerçeğe geçer, gerçeği hayalleri ile mukayese ederek somutlaştırır” (Yalçın ve Aytaş, 2005: 60). “Çocuk, zıtlıkları masallarda tanır. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve bu zıtlıkların kıyasıya yarıştığı masallar, çocuğa sahici bir dünya fotoğrafı çizer. Dikkatli incelendiği zaman masalların insan hayatını aksettirdiği görülür. Şöyle ki, insanlar gerçek olayları yaşarken bir taraftan da düşler görür, hayaller kurarlar. İnsanların gerçek hayatlarıyla düşleri masallarda birleşmiştir”(Karatay, 2007:471-472).

Asutay(2013:271) masalların özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir; “Masal denince akla gelen genel geçer özellikler; her şeyden önce hayal ürünü oldukları masallarda yer alan kişi, olay ve diğer unsurların olağanüstü olduğu, cin, peri, cadı, melek, dev vd. gibi olağanüstü ya da düşsel tipler ya da varlıkların bulunabileceği, yazarlarının bilinmediği, dilden dile dolaştığı ve bu nedenle sözlü yazın geleneğinden geldiği ve daha sonra masal derlemecileri tarafından derlenip kaleme alındıkları, mutlaka bir anlatıcılarının olduğu, tekerleme tarzı giriş bölümleriyle başladıkları, söylence ve efsanelerden en büyük farkının yer ve zaman belirtmeleri olduğu, her masalın didaktik olduğu ve mutlaka sonunda iyilerin kazandığı gibi özellikler sıralanabilir”.

2.8.MASALLARIN DEĞERLER EĞİTİMİNDEKİ İŞLEVLERİ

Geriye dönüp çocukluk yıllarımızı düşündüğümüzde ilgi ve merakla okuduğumuz ve önemli dersler çıkardığımız edebi türün masal olduğunu görürüz.

Yıldız(2011:206)'a göre ‐Toplumların değer yargılarını geleceğe taşıyan verimlerden olan masalların çocuk eğitiminde önemli bir yeri vardır. Masallar, çocuk duyarlılığını en iyi yansıtan türlerin başında gelir. Masalın olağanüstü özelliklerle kurulu dünyası çocuğu kendine çeker ve çocuk eğlenirken farkında olmadan pek çok değeri de öğrenmiş olur‐.

Masallar çocukla ebeveyn arasındaki iletişim yollarından birisidir. Çocuklar masallar vasıtasıyla iyilerin ödüllendirildiğini, kötülerin cezalandırıldığını görerek farkında olmadan hayata hazırlanır. Masal okuyan veya dinleyen çocuk çalıştığında başarılı olacağını, tembellik yaptığında da sonuçlarının zararlı olacağını bilir. (Arıcı, 2011: 11) ‐Masalarda dürüst-sahtekâr, mert-namert, cesur-korkak, akıllı-aptal, adil-zalim, tembel-çalışkan insan tipleri karşı karşıya gelir. Bu iyi ve kötü karakterler aracılığıyla örnek alınacak ya da sakınılacak davranış biçimleri tanıtılır. Masalın sonunda daima iyiyi temsil eden kahraman kazanır; kötüyü temsil eden karakterler cezalandırılır. Masal, bir yandan çocukların düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirirken bir yandan da onların kazanması gereken iyilik, dürüstlük, çalışkanlık ve yardım severlik gibi erdemlerin olaylar içinde edinimini sağlar‐(Karatay, 2007: 471).

Sonuç olarak masallar eğlendirirken aynı zamanda çocuğun öğrenmesine de aracı olan ve değerlerin çocuklara kazandırılmasında hatırı sayılır bir rol üstlenen önemli bir edebiyat ürünüdür. Çocuklara okutulacak olan okuma kitapları arasında masal kitaplarının mutlaka bulunması gerekir. Çocuklar, masalların büyülü penceresinden hayata bakarken, iyinin- kötünün, doğrunun- yanlışın ne olduğunu öğrenecektir.

2.9.SEMA MARAŞLI HAKKINDA

‐Kahramanmaraş'ta doğdu. İşletme ve Davranış Bilimleri okudu. Yazı hayatına çocuklarına anlattığı masalları yazarak başladı. İlk kitabı ‐ Bana Bir Masal Anlat‐ 2001 yılında yayınlandı. Hikaye kitaplarıyla 2002 yılında ödül aldı. Üç çocuk

annesi olan yazar İstanbul’da yaşamaktadır.

Çocuk Kitapları:

- Mırmır Balığı
- Pırpır ile Hırhır
- Bana Bir Masal Anlat
- Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı
- En Güzel Hediye
- Mektuptaki Sır
- Okulda Tuzak

Yetişkin Kitapları:

- Eşim Aşkım Olsun
- Eşimin Eşi Yok
- Eşimle Tanışmayı Unutmuşuz
- Kulak Aşık Olurmuş Gözden Evvel
- Muhabbet Olsun” (Maraşlı, 2012c:4).

2.10.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Öztürk (2005), “On Beşinci Yüzyıl Şairlerinden Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi’nin Yusuf ve Zeliha Mesnevisinde İşlenen Değerler” adlı makalesinde Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi’nin Yusuf ve Zeliha isimli mesnevisinde yer alan dönemin dinî, ahlaki ve sosyal değer ölçülerini tespit etmiştir.

S. Güven (2010) “İlköğretim Ders Programlarının Öğrenciye Kazandırılması Hedeflenen Değerler Açısından İncelenmesi” adlı makalesinde Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji derslerinin öğretim programlarını öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler bakımından, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi ile incelemiştir.

Kumbasar (2011), “Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, Muzaffer İzgü’ nün romanlarını Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’ndaki değerleri

baz alarak oluşturduğu listede yer alan 25 değere göre incelemiştir.

Doğan ve Gülüşen (2011) tarafından hazırlanan “Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” adlı makalede Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılan 6. 7. ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerler tespit edilmiştir.

Atmaca (2011) “Çocuklara Mahsus Gazete”de Değerler Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde, Çocuklara Mahsus Gazete’de (1-100 Sayılar) yer alan dini ve ahlaki değerleri incelemiştir. Çalışmanın sonucunda dergide yer verilen hikâyelerin bir takım düzeltme ve düzenlemeler yapılarak günümüz çocuk eğitimi kitaplarında ya da Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitaplarında yer alabileceğini belirtmiştir.

Bulut (2011) tarafından hazırlanan “Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri” adlı yüksek lisans tezinde Bulut, Türk millî eğitiminin genel amaçları, ilköğretimin amaçları, ortaöğretimin temel ilkeleri ve Türkçe dersi genel amaçlarından yola çıkarak 63 değer belirlemiş, değerleri örnekleyen atasözlerini tespit etmiştir.

Sallabaş(2012), “Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi” adlı makalesinde Ömer Seyfettin’in hikâyelerinde yer alan değerleri belirlemiştir. Sonuç olarak hikâyelerin değerler bakımından zengin olduğu tespit edilmiş, Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak metinlerin arasında yer almasının sağlanması gerektiği belirlenmiştir.

Aktürk (2012) “Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz’ün Eserleri” adlı yüksek lisans tezinde, Üzeyir Gündüz’ün eserlerini inceleyerek eserlerdeki eğitsel iletileri tespit etmiştir.

Tekşan (2012) tarafından hazırlanan “Türkçe Dersi Değerler Eğitiminde Kutadgu Bilig’in Kullanımı” adlı makalede Tekşan, Reşid Rahmeti Arat tarafından günümüz Türkçesine aktarılan Kutadgu Bilig kitabını, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (6,7.Sınıflar)’nda yer alan yirmi değere göre betimsel analiz yöntemiyle incelemiştir. Çalışmanın sonucunda Kutadgu Bilig’de bağımsızlık, özgürlük ve vatanseverlik değerleri dışında diğer bütün değerlerin yer aldığını tespit etmiştir.

Kaynak (2012) “Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum’un Hikâyelerinin Analizi” adlı yüksek lisans tezinde, Sevinç Çokum’un hikâyelerini doküman analizi yöntemiyle analiz etmiş ve hikâyelerde bulunan değerleri tespit etmiştir. Daha sonra

tespit ettiği değerleri Ahlâk, Toplum, Din-Tasavvuf ve Eğitim ve Kùltùr başlıkları altında sınıflandırmıştır.

Ünlüer (2013) tarafından hazırlanan ”Masalların Dînî ve Ahlakî Değerler Açısından İncelenmesi, (Billur Köşk Masalları Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde Ünlüer, Tahir Alangu tarafından hazırlanan metni tercih ederek “Billur Köşk Masallarını” dini ve ahlaki değerlere göre incelemiştir. .

Akkaya (2014), “Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi” adlı makalesinde Tahir Alangu’nun yayımladığı “Keloğlan Masalları” adlı kitabındaki 18 masalı, Schwartz Değerler Listesinde yer alan değerlere göre betimsel analiz yöntemini kullanarak incelemiştir. Sonuç olarak ise Keloğlan Masallarında en sık rastlanan değerlerin sırasıyla geleneksellik, güç ve başarı olduğu tespit edilmiştir.

A. Z. Güven (2014) “Türk Efsanelerinin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi” adlı makalesinde, Özeren (2010) tarafından 10 ayrı kitapta derlenen Türk Dünyası Efsanelerini, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. ve 7. sınıflarında yer alan yirmi değere göre, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemiyle incelemiştir. Çalışma sonucunda eserlerde yeterli derecede yer alan değerlerin; sevgi, saygı, yardımseverlik, dayanışma, dürüşlük, vatan sevgisi, çalışkanlık, estetik ve sağlıklı olma olduğunu daha az yer alan değerlerin ise; aile birliği, adil olmak, hoşgörü, bağımsızlık, barış, sorumluluk, duyarlılık, bilimsellik, özgürlük ve temizlik olduğunu tespit etmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma nitel araştırma teknikleri kullanılarak hazırlanmış bir çalışmadır. Bu sebeple araştırmanın konusuna ve amacına uygun olarak, nitel araştırma tekniklerinden olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

“Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar”(Yıldırım ve Şimşek, 2011:187).

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni ve örneklemini Sema Maraşlı'nın tüm masallarıdır. Sema Maraşlı'nın “Bana Bir Masal Anlat”, “Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı”, “Pırpır ile Hırhır” ve “Mırmır Balığı” adlarında dört adet masal kitabının içinde yer alan 82 adet masalın tamamı doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bana Bir Masal Anlat kitabında toplam 40 adet masal bulunmaktadır. Bu masallar; “Güllü Köy”, “Lak Lak Leylek”, “Tembelin Derdi”, “Çilli Horoz”, “Padişahın Emaneti”, “Karoş ile Böcüş”, “Şımarık Misafir”, “Şakacı Maymun”, “Kibar Prens”, “Sütçü Tay”, “Yardım Seven Çocuk”, “Canoğlan'ın Kavalı”, “Obur Kaplumbağa”, “Bir Avuç Ceviz”, “Aslanın Kederi”, “Kel Kız”, “Küskün Tavşan”, “Meraklı Çocuk”, “İnatçı Eşek”, “Mutluluk Uçağı”, “Serçe Kuşu”, “Gülkız”, “Bodur Tavuk”, “Hırçın Prenses”, “Maviş”, “Tobaş'ın Dostluğu”, “Gezgin Karınca”, “Çirkin Kız”, “Topal Çekirge”, “Acı Akan Çeşme”, “Kara Kurbağa ile Yeşil Kurbağa”, “Sarayın Gelinleri”, “Cimrinin Sarı Taşları”, “Çevreci Ayı”, “Karganın Hatası”, “Memnun ile Karam”, “Elma Ağacı”, “İmrek”, “Saygıyı Arayan Şehzade”, “Sütün Sırrı”(Maraşlı,2009) adlı masallardır.

“Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı” adlı kitapta ise toplam 15 adet masal bulunmaktadır. Bu masallar ;“Çoban Yıldızı”, “Uykusunu Arayan Çocuk”, “Sincabın Oyunu”, “Canoğlan'ın Hazinesi”, “Hasret”, “Prens Hatası”, “Çıtı Pıtı Hanım”, “Cambaz”, “Sağlık Ülkesi”, “Mızımız Ahtapot”, “Gülenay”, “Lambidik Leylek”,

“Sütlaç ile Pekmez”, “Hayal Kuşu”, “Neşe Doktoru” (Maraşlı,2012a) adlı masallardır.

“Mırmır Balığı” adlı kitapta da 13 adet masal bulunmaktadır. Bu masallar; “Akıllı Oğlan”, “Hükümdarın Düşüncesi”, “Ülübü”, “Canoğlan’ın Kedisi”, “Sincabın İnadı”, “Mırmır Balığı”, “İmir ile Ballı”, “Püskül”, “Fıçıdaki Su”, “Kangurunun Cesareti”, “Bir Torba Yalan”, “Aykuşu”, “Ormandaki Yenilik” (Maraşlı,2012b) adlı masallardır.

“Pırpır ile Hırhır” adlı kitapta ise toplam 14 adet masal bulunmaktadır. Bu masallar; “Of Of Prenses”, “Dağınık Karga”, “Pırpır ile Hırhır”, “Kırmızı Yaprak”, “Çılgın Böcekler Korosu”, “Tembeller Şehri”, “Masalcı Yengeç”, “Tavus Kuşu İle Kirpi”, “Yüzen Kuşlar”, “Yalnız Köstebek”, “Bahçivanın Kızları”, “Taş Bebek”, “Erik Ağacı”, “Kunduzun Sarayı” (Maraşlı,2012c) adlı masallardır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada öncelikle, inceleme konusu olan Sema Maraşlı'nın masal kitapları ile değerler eğitimi ile ilgili kitaplar yayınevlerinden temin edilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili dokümanlar, makaleler ve tezler için internet ortamından ve kütüphanelerden yararlanılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Sema Maraşlı'nın masallarını analiz etmek amacıyla, “Betimsel Analiz Yaklaşımı” kullanılmıştır. Betimsel analizde, “Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir”(Yıldırım, Şimşek, 2011: 224).

Bu nedenle öğretim programlarında yer alan değerler göz önünde bulundurularak oluşturulan değer listesinde yer alan; “adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakârlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımcı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk,

temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” olmak üzere 32 adet değer analiz çerçevesi olarak belirlenmiştir.

Betimsel analizde; “amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır”(Yıldırım ve Şimşek, 2011:224).

Bu amaçla analiz çerçevesi olarak oluşturulan (adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakârlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımcı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik) 32 adet değer başlığı altında, Sema Maraşlı'nın bütün masalları incelenmiş, ilgili değerlerin hangi masallarda ve ne şekilde yer aldığı ifade edilmiştir. Ayrıca her değer başlığında değerlerin yer aldığı kısımlar doğrudan alıntılanmıştır. Bazı masalların özetlerine de yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. “ADİL OLMA” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Adil, Türkçe Sözlükte “ Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli” (Türk Dil Kurumu, 2011: 30) olarak tanımlanmıştır.

Sema Maraşlı “Fıçıdaki Su” adlı masalında adil olmanın önemini güzel bir şekilde anlatmıştır.

Bu masalda ülkenin birinde yaşayan ve sadece kendini düşünen bir adam varmış. bu adam oldukça açgözlü bir kişiymiş. Yaşlı ve iyi annesiyle beraber yaşıyormuş ancak sadece kendisini düşünür, annesine sürekli iş yaptırırmış. Evde yiyecekleri hep kendi yer, annesine hiç yemek bırakmazmış. Açgözlü adamın yaşadığı şehirde sel olmuş. Ülkenin hükümdarı selden zarar gören şehre yardım göndermiş. Açgözlü adam her gün yardım almaya gidiyormuş. Dikkat çekmemek için de sürekli kılık değiştiriyormuş. Yiyecek giyecek ne varsa alıyor, hiç yardım alamayan ihtiyaç sahiplerine kalmıyormuş. Açgözlü adam aldığı yardımları eve getirip saklıyormuş. Annesinin bu duruma gönlü razı olmuyormuş. Oğluna, haksızlık yaptığını onun yüzünden belki de bir bebeğin açlıktan ağladığını söylüyormuş. “Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste” diyerek oğlunu uyarıyormuş. Fakat adam annesinin sözünü dinlememiş. Eve yiyecek biriktirmiş. Sonrada bu yiyecekleri bir tüccara satmaya karar vermiş. Annesi ise oğlundan habersiz fiçılarda bulunan yiyecekleri ihtiyaç sahiplerine dağıtmış, fiçılara da su doldurmuş. Adam tüccarla anlaşıp fiçıları götürmüştü. Ancak fiçılarda su olduğunu gören tüccar açgözlü adamı dövmüş. Adam eve gelmiş ve bu durumu annesine anlatmış. Hala bunun nasıl olabileceğini düşünüyormuş. Annesi de oğluna bunda anlamayacak bir şey olmadığını o suların hakkını aldığı insanların gözyaşı olduğunu söylemiş. Adam annesinin söylediklerini doğru bulmuş. Sudan, havadan para kazanılmayacağını öğrenmiş. Başkalarının hakkına saygı göstermeye başlamış. Aç gözlü adam haksız kazancın yarar getirmediğini anlamış. O günden sonra kimsenin hakkına el uzatmamış (Maraşlı, 2012b:123-134).

“Sağlık Ülkesi”, “Tembelin Derdi”, “Padişahın Emaneti” ve “Aslanın Kederi” adlı masalarda adaletin huzur ve mutluluğu getirdiği vurgulanmıştır.

“Ülkenin birinde halkın çok sevdiği, adaletli, iyi bir padişah yaşarmış. Halkı ondan çok memnunmuş. Mutlu ve huzurlu yaşarlarmış” (Maraşlı, 2012a:109).

“O ülkenin iyi, adil bir padişahı varmış. Halk ondan çok memnunmuş. Sarayın kapısı her zaman açık olur, derdi olan gelir padişahla görüşürmüş” (Maraşlı, 2009:20).

“Mektuplar padişaha götürülmüş. Bu adaletli padişahın ülkesinde sıkıntısı olan pek yokmuş” (Maraşlı, 2009:21).

“Yemyeşil güzel bir ülkede adil bir padişah yaşarmış. Halk ondan çok memnunmuş” (Maraşlı, 2009:31).

“Sarı papatyalarla, renk renk çiçeklerle süslü, büyük bir ormanda hayvanlar huzur içinde yaşarmış. Ormanın kralı, adil, iyi bir aslanmış. Bütün hayvanlar ondan memnunmuş. Akşama kadar ormanda dolaşır hayvanları denetlemiş” (Maraşlı, 2009:76).

“Kibar Prens” adlı masalda ise padişahın çocuklarına karşı adil olması ifade edilmiştir.

“Günlerden bir gün kral;

-Ben yaşlandım, artık yerime oğullarımdan biri geçsin, demiş.

Ardından da;

-İkiz oldukları için haksızlık olmasın. Sınav yapalım, kim kazanırsa o kral olsun, demiş” (Maraşlı, 2009:49).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda ise Pırpır’ın adaletli olmasının etrafındaki tavuklar tarafından sevgi ve saygı görmesini sağladığına dikkat çekilmiştir.

“Pırpır, diğer tavukların hepsinden daha güçlüymiş ama hiçbir gün gücünü kullanıp kimseyi ezmemiş. Hiçbir tavuğa haksızlık yapmamış. Kimseyi küçümsememiş. Bütün tavuklar onu severlermiş. Bir sıkıntısı olduğunda gelip pırpıra anlatırlar, akıl danışarlarmış” (Maraşlı, 2012c:35).

Sema Maraşlı’nın bazı masallarında adalet değeri örtük bir biçimde aktarılmıştır.

“Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalda; *“Ülkenin birinde halkın çok sevdiği bir hükümdar varmış. Ama yaşlandığı için artık yerine başkasını geçirmek istiyormuş. Hükümdarın iki erkek, bir kız çocuğu varmış. Ama o çocuklarını hükümdarlığa layık*

görmüyormuş” (Maraşlı, 2012b:23).

Bu sözlerden hükümdarın adil olduğunu anlıyoruz. Çünkü hükümdar çocuklarına ayrıcalık tanımamış, bu görevi hak eden bir kişinin yerine geçmesini istemiştir.

Hükümdar ayrıca hak etmediklerini düşünse de çocuklarına da adil davranmış. Bir soru sorarak, üç gün içinde cevaplayan kişinin hükümdar olacağını belirtmiştir. Hükümdarın adil olduğunu şu sözlerden de anlıyoruz:

“-Bu sürede cevabı bulmalısınız. Eğer bulamazsanız aynı soruyu halkıma soracağım. Kim bilirse hükümdar o olacak demiş” (Maraşlı, 2012b:27).

“Bodur Tavuk” adlı masalda ise tavukların başkanı olmak isteyen Bodur Tavuk’un seçim için bir yarışma yapılmasını istemesi ifade edilmiştir. Bu sayede Bodur Tavuk’un adaletli bir seçim yapılmasını istediği anlaşılmıştır.

“Bodur Tavuk onların gülmelerine ve alay etmelerine aldırış etmeden konuşmasına şöyle devam etmiş:

-Bir yarışma yapilsın ve kazanan hakkıyla başkan olsun” (Maraşlı, 2009:111).

“Saygıyı Arayan Şehzade” adlı masalda padişahın oğluna ayrıcalık tanımayacağı şu sözlerle ifade edilerek, adalet değerine vurgu yapılmıştır.

“-Oğlum ben artık yaşlandım. Seni padişah yapacağım. Ancak sende bir eksik var. O olmazsa padişah olamazsın” (Maraşlı, 2009:184).

“Çılgın Böcekler Korosu” adlı masalda ormanın kralı aslanın bulunduğu adil çözüme yer verilmiştir.

“Sen söyleme, ben söyleyeyim derken kavgaya tutuşmuşlar. Ormanın kralı yaşlı bir aslanmış. Aslan bu kavgayı bitirecek iyi bir çözüm bulmuş:

-Böceklerden bir koro kurulsun. Düğünlerin şarkısını koro söylesin, demiş” (Maraşlı, 2012c:75).

Masallarda adaletin olduğu yerde saygının, güvenin, huzur ve mutluluğun olduğu üzerinde durulmuştur.

4.2. “AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Sema Maraşlı’nın masallarında aile sevgisinin önemine, ailemizin her zaman

bize destek olduğuna, anne ve baba sözü dinlemenin önemine değinilmiştir.

“Lak Lak Leylek” adlı masalda ailede saygının var olması gerektiği şu sözlerle vurgulanmıştır:

“Aslında üç büyük hatası varmış.

Birinci hatası evde anne babasının aralarındaki konuşmaları, tartışmaları herkese anlatırmış. Oysa aile içinde olan biten kesinlikle başkasına anlatılmazmış”(Maraşlı, 2009:14).

“Şımarık Misafir” adlı masalda aile sevgisi ifade edilmiştir.

“Yavuzu şımarık maymunlardan çevredeki avcılar kurtarmış. Onu her yerde arayan ailesine götürmüşler. Annesi sevinçle oğlunu kucaklamış”(Maraşlı, 2009:44).

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda Canoğlan’ın anne sevgisine değinilerek, aile sevgisine dikkat çekilmiştir.

“Ülkelerden bir ülkede, köylerden bir köyde Canoğlan adında bir çocuk yaşarmış. Canoğlan, annesine bakar, küçük yaşına rağmen çobanlık yaparak evin geçimini sağlarmış. Çobanlıktan kazandığını anasıyla birlikte yermiş”(Maraşlı, 2009:62).

“Küskün Tavşan” adlı masalda ise tavşan kardeşlerin birbirlerine bağlılığı ifade edilerek, aile birliğinin önemine vurgu yapılmıştır.

“Kardeşleri hatalarını anlamışlar ve ondan özür dilemişler. Fakat Küs Küs’ün onları affetmeye hiç niyeti yokmuş. Ertesi sabah kardeşlerine katılmamış. Kardeşleri ormana gittikten sonra o da yuvasını terk etmiş”(Maraşlı, 2009:86).

“Akşam olup eve döndüklerinde Küs Küs’ü bulamamışlar. Çok üzölmüşler. Peşinden gidip aramayı düşünmüşler ama onun inadını bildikleri için vazgeçmişler. Pişman olup geri dönmesini beklemeye başlamışlar. Küs Küs ise yuvadan ayrıldıktan sonra, ormanın diğer tarafında kendine küçük bir yuva yapmış ve yalnız yaşamaya başlamış.

-Oh kurtuldum Çen Çen’in çenesinden, Tem Tem’in tembelliğinden diyormuş. Ama içten içe onları çok özölüyormuş”(Maraşlı, 2009:87).

Ayağı kırılan Tavşan Küs Küs’e kardeşleri gizlice yemek getirir, kardeşleri küs olsalar bile Küs Küs’ü en zor zamanında yalnız bırakmazlar. Masalın bu bölümünde

aile bireylerinin her şartta birbirine destek olacağı vurgulanmıştır. Böylece aile birliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

“O sırada karşıdan, elinde yiyeceklerle kardeşleri Tem Tem, Çen Çen, Cin Cin, Çal Çal gelmişler. Yiyecekleri yavaşça yuvanın kapısından içeri bırakmışlar. Küs Küs çok şaşırılmış. Çünkü kardeşlerinin yuvası oraya çok uzakmış. Her gün onun için bu kadar yol gelmeleri kardeşlerinin onu ne kadar çok sevdiğini gösteriyormuş. Onları terk ettiği için çok utanmış ve üzülmüş. Yiyecekleri bırakıp giden kardeşlerinin arkasından;

-Çal Çal, Tem Tem, Cin Cin, Çen Çen! diye bağırmış ve koşarak yanlarına gitmiş. Kardeşler ağlayarak birbirine sarılmış. Bu defa Küs Küs onlardan özür dilemiş ve onlarla birlikte yuvasına dönmüş. Kardeşlerinin kıymetini anlamış ve hataları olduğunda artık onlara hemen darılmamış. Kardeşleriyle mutlu bir hayat yaşamış”(Maraşlı, 2009:88-89).

“Mutluluk Uçağı” adlı masalda Melike’nin ailesine duyduğu sevgi ve ailesini mutlu etmesi anlatılmıştır.

“Kızına oyuncak alamayacak kadar fakir olan babası, kızının küçük bir tahtayla güzel oyunlar oynamasına çok seviniyormuş. Melike’nin bu küçük uçağına bazen anne ve babası da biniyor yolculuk yapıyorlarmış. Melike onları üzgün gördüğünde “Hadi mutluluk uçağıma binelim. Yükseklerden uçarken üzüntülerimizi atalım. O zaman bizi üzemezler.” der, onları da oyununa katarmış. Annesi de bu oyundan sonra kederlerinin çok da önemli olmadığını fark edermiş.

Melike bir gün uçağıyla oyunlar oynuyormuş. Oyundan sonra mutfakta yemek yapan annesinin yanına koşmuş.

-Anne biliyor musun? Büyüyünce sana bir tane gerçek uçak alıp hediye edeceğim. Senin uçağının içini papatyalarla doldurup çiçeklerle süsleyip getireceğim, demiş.

Annesi ona sevgiyle bakmış ve gülümsemiş.

-Teşekkür ederim. Çiçeklerle süslü bir uçağım olursa çok sevinirim. Ayrıca beni düşündüğün için çok mutlu oldum, demiş.

Melike annesini mutlu ettiği için çok sevinmiş”(Maraşlı, 2009:100-101).

“Sincabın Oyunu” adlı masalda anne sincabın yavrusuna destek olması

belirtilerek, aile birliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

“Yavru sincap annesine sarılmış:

Sonra hemşire Leylek Hanım, anne sincabın yardımıyla yavru sincaptan kan almış”(Maraşlı, 2012a:33).

“Canoğlan’ın Hazinesi” adlı masalda anne sevgisi ifade edilmiştir.

“Köyün birinde Canoğlan adında çok akıllı bir çocuk yaşarmış. Şu koskoca dünyada Canoğlan’ın annesinden başka kimsesi yokmuş. Çok fakir olduklarından Canoğlan çobanlık yapar üç beş kuruş kazanırmış. Annesi de bahçede sebze yetiştirerek ancak karınlarını doyururlarmış”(Maraşlı, 2012a:43).

“Hasret” adlı masalda aile sevgisinin ne kadar önemli olduğu, her çocuğun bu sevgiye ihtiyaç duyduğu işlenmiştir.

“Şehrin birinde kimsesiz çocukların kaldığı bir yurt varmış. Yurtta kalan çocukların pek çoğunun ailesi yokmuş. Bazı aileler de çeşitli sebeplerden dolayı çocuklarına bakamadıkları için onları yurttan bırakmak zorunda kalmışlar. Yurtta çocuklarla öğretmenler ve bakıcı ablalar ilgileniyormuş. Bu yurttan hasret adında bir kız çocuğu varmış. Hasret, ailesini hiç tanımamış. Onu daha bebekken yurdun kapısına bırakmışlar. Anne kuağı nedir hiç bilmemiş, hep sevgiye hasret büyümüş”(Maraşlı, 2012a:53).

“Prensin Hatası” adlı masalda kralın evlat sevgisine değinilmiştir.

“Ülkenin birinde bir kral yaşarmış. Bu kralın tek bir çocuğu varmış. Kralın ölünce tahtına oturacak biricik oğlundan başkası yokmuş. Kral oğlunu çok sever, ona bir şey olacak diye çok korkarmış”(Maraşlı, 2012a:69).

“Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalda çocukları iyi geçinemediği için çok üzülen hükümdar anlatılmıştır. Ailede huzurun sevgi, saygı ve anlayışa bağlı olduğu vurgulanmıştır.

“Çünkü çocuklar birbirleriyle bile geçinemiyormuş. Kız çocuk erkekleri kiskanıyormuş. Erkeklerde tahta geçmek için birbiriyle yarıştıyormuş. Hepsi de sadece kendini tahta layık görüyormuş. Sürekli birbirlerinin kuyusunu kazıyorlarmış. Bu durumu gören hükümdar üzüldükçe üzülüyor, düşündükçe düşünüyormuş”(Maraşlı, 2012b:25).

“İmir ile Ballı” adlı masalda ailenin önemi, zengin ailenin bir evlat sahibi

olmayı çok istemeleri ve kızları için ellerinden gelen her şeyi yapmaları üzerinden anlatılmıştır.

“Ülkenin birinde İmirballı ailesi adında tanınmış, zengin bir aile yaşarmış. Evin erkeği olan İmir’le karısı Ballı’nun yıllarca çocukları olmamış. Çocuk hasretiyle yanıp kavrulmuşlar”(Maraşlı, 2012b:93).

“İmir ile Ballı gece gündüz ağlayarak dövünüyorlarmış. Biricik kızları neredeyse gözlerinin önünde ölüp gidecekmiş. Çaresizlik içinde ne yapacaklarını düşünürken Ballı’nın aklına komşu ülkedeki Bilge gelmiş. İmir’e :

- Koş, İmir’im koş. O bilgenin öğüdünü tuttuk yavrumuza kavuştuk. Şimdi de git yavrumuz elden gidiyor bize bir akıl ver de, demiş”(Maraşlı, 2012b:102-103).

“Dağınık Karga” adlı masalda anne karganın, yavrusuna destek olması belirtilerek, anne sevgisine dikkat çekilmiştir.

“Onu bu halde gören tanıdıkları Gaguk’un annesine haber vermişler. Annesi de hemen yavrusunun yanına uçmuş. Yuvasını temizleyip ona yiyecek götürmüş iyileşene kadar da kargacığına bakmış”(Maraşlı, 2012c:31).

“Of Of Prenses” adlı masalda kralın, kızının mutlu olması için elinden gelen her şeyi yaptığına değinilmiştir.

“Kral, kızının mutlu olması için elinden geleni yaparmış. Ancak ne yaparsa yapsın kızının mutlu olmasını sağlayamazmış”(Maraşlı, 2012c:12).

“Cambaz” adlı masalda hasta olan Cambaz isimli çocuğa ailesinin destek olması anlatılarak, aile birliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

“Yatağının yanındaki pencereden dışarıyı seyrediyormuş. Tepesinde gezindiği o kocaman ağacın dallarına bakıp bakıp ağlıyormuş. Ailesi onun üzüntüsünü gidermek için uğraşıyormuş ama işe yaramıyormuş. Okullar açıldığında Cambaz okula gitmek istememiş. Fakat ailesi gitmesi için zorlamış. Babası koluna girerek okula kadar götürüp, sırasına oturtmuş”(Maraşlı, 2012a:98).

“Lambidik Leylek” adlı masalda hasta olan leyleğin, bu durumu kullanarak annesini çok yorması anlatılmıştır. Ancak annesi eve dönmeyince telaşlanan leylek pişman olur ve bir daha annesini üzmez. Masal annelerimizi üzmememiz ve kıymetini bilmemiz gerektiği mesajını vermektedir. Böylece aile birliğinin önemine vurgu yapılmıştır.

“İşte o zaman Lambidik korkmaya başlamış. “Benim yüzümden annem hastalandı mı, başına bir şey mi? geldi diye kara kara düşünmeye başlamış. Yaptıklarını düşündükçe kendinden utanmış. Annesini çok yordüğünü fark etmiş”(Maraşlı, 2012a:149).

“Lambidik kara kara düşünmeye başlamış. Annem gelsin onu bir daha üzmeyeceğim diye kendi kendine söz vermiş. Akşam üstü annesi gelmiş. Lambidik merak içinde:

-Anneciğim neredeydin, seni çok merak ettim, demiş. (Maraşlı, 2012a:150)

Lambidik annesine sarılmış.

-Çaça önemli değil anneciğim, sen geldin ya önemli olan o, demiş. Annesi Lambidik'in sözlerine şaşırılmış.

Lambidik o günden sonra hiç düşüncesizlik yapmamış. Kendinden başkalarını da düşünmüş. Ailesiyle birlikte mutlu yaşamış” (Maraşlı, 2012a:151).

“Gülkız” adlı masalda annesinin sözünü dinlemediği için evlerinde yangın çıkmasına neden olan Gülkız'ın pişman olması ifade edilmiştir. Böylece annelere değer verilmesi ve anne sözünün dinlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Köylüler yardıma gelmişler ama yangını söndürememişler, bütün ev yanmış. Gülkız çok üzülmüş. “Şimdi anneme ne derim? O, bana sakın ha ateş yakma!” demişti diye bir de kendini suçlamış”(Maraşlı, 2009:109).

Birkaç gün sonra küçük bir oda yapmışlar ve Gülkız ile annesi orada yaşamaya başlamış. O günden sonra Gülkız, annesinin yapma dediği şeyleri yapmamaya, boyundan büyük işlere kalkışmamaya dikkat etmiş”(Maraşlı, 2009:109).

“Serçe Kuşu” adlı masalda da annesinin sözünü dinlemediği için kafese hapsolan serçenin yaşadıkları anlatılmıştır. Anne sözü dinlemenin önemine değinilmiştir.

“Annesi bu huyunu bildiği için;

-Senden büyük, sana zarar verebilecek hayvanlarla arkadaş olmaya heveslenme! Sonra sana kötülük yapabilirler, diye yavrusunu uyarırmış.

Ama minik serçe annesinin sözlerini önemsemez, dikkatle dinlemezmiş”(Maraşlı, 2009:102).

“Kedi;

-İnan ki tek niyetim arkadaşlık, diye ısrar etmiş.

-Ben, annemin sözünü bir kere tutmadım, bu hallere düştüm. Artık aklım başıma geldi, seninle arkadaş olur muyum hiç? diye karşılık vermiş serçe”(Maraşlı, 2009:105).

“Serçenin kafesini bahçeye çıkarıp kapağını açmışlar. Serçe sevinçle çıkmış, hemen yuvasına uçmuş, annesine sarılıp özür dilemiş”(Maraşlı, 2009:106).

“Bir Avuç Ceviz” adlı masalda baba sözü dinlemenin önemine dikkat çekilmiştir. “Gülkız”, “Serçe Kuşu” adlı masallarla birlikte anne babaya değer vermenin ve anne babanın sözlerinin dinlenmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Böylece aile birliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

“Kral ava çıkarken prensese;

-Kızım biz avlanmaya çıkıyoruz. Sakın buradan ayrılma. Orman çok büyük kaybolursun, demiş.

Prenses babasına “Ayrılmam” diye söz vermiş. Fakat bir süre sonra sıkılmış. Gezmeye başlamış. Merakla etrafa bakarken babasının ayrılma diye tembih ettiği yerden çok uzaklaşmış. Tekrar geri dönmek istemiş ama yolu bulamamış”(Maraşlı, 2009:72).

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda Canoğlan’ın annesine duyduğu sevgi belirtilmiştir.

“Yolda durmuş. Şekeri tam açacakken annesi aklına gelmiş. “Bugün yiyeceğimiz yoktu. Anneciğim açtır şimdi.” diye düşünmüş. Koşarak bakkala geri dönmüş.

-Bakkal amca elimdeki şekeri versem bana ekmek verir misin? diye sormuş.

-Olur, Canoğlan, elindeki şekeri ver, ekmeği al, demiş bakkal.

Canoğlan’a ekmek vermiş. O da sevinçle koşarak evine gelmiş. Açlıktan midesi guruldamaya başlayan annesi ekmeği görünce Canoğlan’ın boynuna sarılmış”(Maraşlı, 2009:66).

“Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalda annenin çocuklarına duyduğu sevgiye yer verilmiştir. Ayrıca masalda çocuğun, annesinin açıklamalarını anlayışla karşılması da ifade edilerek, aile bireylerinin arasında anlayışın, hoşgörünün ve

sevginin önemine dikkat çekilmiştir.

“-Yani beni hala seviyor musun, diye yeniden sormuş çocuk.

Annesi:

-Elbette seni çok seviyorum. Anneler çocuklarını birbirlerinden ayırmazlar, demiş.

-O zaman neden hep kardeşimle ilgileniyorsun, demiş çocuk.

-Çünkü o daha çok küçük. Üstelik bana ihtiyacı var; ben onunla ilgilenmezsem aç kalır. Ona daha fazla zaman ayırıyorum. Ama sevgim ikinize de yeter, demiş” (Maraşlı, 2012b:34-35).

“Çocuk düşünmüş ve annesine hak vermiş.

-Haklısın anneciğim. Ben babamı da seni de çok seviyorum. Seni sevdiğim için babamı daha az sevmiyorum. Onu da çok seviyorum, demiş” (Maraşlı, 2012b:35-36).

“Ülübü” adlı masalda Ülübü adlı kuzunun annesinin sözlerini dinlemesi ve karşılaştığı zor durumla baş etmesi anlatılarak, anne sözü dinlemenin önemine vurgu yapılmıştır.

“Ansızın annesinin sözleri aklına gelmiş. Annesi ona sıklıkla “Yavrum ben her zaman yanında olmayabilirim. Bir tehlikeyle karşılaşırsan sakın cesaretini kaybetme. Her zaman yapacak bir şey vardır. Kurtulmak için ne yapacağını düşün ve hemen harekete geç.” dermiş” (Maraşlı, 2012b:49-50).

“Kangurunun Cesareti” adlı masalda ise yavru kangurunun annesinin sözünü dinlemesi belirtilerek, anne sözü dinlemenin önemine dikkat çekilmiştir.

“Yavru Kanguru:

-Buradaki otlar da güzel, seninle gelemem, annem yabancılarla gitmemi istemez, demiş” (Maraşlı, 2012b:146).

“O günden sonra yavru kanguru korkarak en büyük zararı kendi kendine verdiğini daha iyi anlamış. Annesinin öğütlerinden her zaman faydalanmış, onun uyardığı tehlikelerden uzak durmuş. Gereksiz korkularından kurtulmuş. Mutlu bir kanguru olarak yaşamış” (Maraşlı, 2012b:149-150).

“Çıtı Pıtı Hanım” adlı masalda Çıtı Pıtı Hanım adlı maymunun dertlerine ailesinin ortak olması ifade edilerek, ailenin önemi vurgulanmıştır.

“Anne ve babası kızlarının derdine ortak oluyormuş. Fakat ne söylerse söylesinler Çıtı Ptı Hanım’ı üzüntüsünden kurtaramıyorlarmış” (Maraşlı, 2012a:90).

4.3. “ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Alçakgönüllülük, Türkçe Sözlükte “Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık” (Türk Dil Kurumu, 2011: 86) olarak tanımlanmıştır.

“Çoban Yıldızı” adlı masalda Çoban Yıldızı’nın alçakgönüllülüğü belirtilmiştir.

“Çoban Yıldızı ısl ısl bir yıldız olduğu için mutluymuş. Fakat bu özelliğiyle hiç gururlanıp kibirlenmezmiş. Yeryüzünü gündüz gözüyle görebildiği için sevinirmiş. Sevincinden ısl ısl parlarmış” (Maraşlı, 2012a:8).

“Sütçü Tay” adlı masalda kimseyi beğenmediği için Kibirli Tay adını alan tayın başına gelen olaylar üzerinden, alçakgönüllü olmanın önemine vurgu yapılmıştır.

“Kibirli Tay;

-Buranın prensesi benim, hem güzelim, hem de soyluyum. İleride yarış atı olunca hiç biriniz bana yetişemeyeceksiniz, dermiş arkadaşlarına. Bir küçük tay daha varmış çiftlikte. Bu tayın anne ve babası yarış atı değilmiş. Bir süt arabasını çekiyorlarmış. Bakıcısı bu küçük tayı yolda görmüş ve satın almış.

Kibirli Tay, sürekli;

-Senden yarış atı olmaz. Burada oyalanacağına git de süt arabalarını çek, diyormuş.

Günler günleri aylar ayları kovalamış; taylar büyümüşler, at olmuşlar ve satışa çıkmışlar. En yüksek fiyata Kibirli Tay, en ucuza da Sütçü Tay satılmış tabii. Kibirli Tay ona çok para veren sahibini utandırmamış ve girdiği ilk iki yarışmada birinci seçilmiş. Fakat Sütçü Tay da ondan çok geride değilmiş. O da her zaman üçüncü veya dördüncü oluyormuş. Ne var ki Kibirli Tay, girdiği bir yarışma da hızla yere düşmüş ve sakatlanmış. Sahibi de onu artık yarışamaz diye bir çöp toplayıcıya satmış. Ayağı biraz iyileşince yeni sahibi onu bir çöp toplama arabasına bağlamış. Mahalle mahalle dolaşıp çöplere atılan işe yarar şeyleri topluyormuş artık bizim kibirli. Kibirli Tay düştüğü bu duruma çok üzülüyormuş. Geri kalan ömrü çöp

arabalarında geçmiş. Alay ettiği Sütçü Tay ise bütün yarışlarda birinci olan kıymetli bir at olmuş”(Maraşlı, 2009: 54-56).

“Püskül” adlı masalda kibirli olmanın akılsızlık olduğu vurgulanarak, alçakgönüllü olmanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Sarı eşek:

-Sen sahibim muhtar, diye övünüyorsun, demiş. “Akıllı olan kendi üstünlüğüyle bile övünüp kibirlenmez. Başkalarını küçümsemek akılsızlığın işaretidir.”

Bu sözler Püskül’ün hiç hoşuna gitmemiş.

-Hepiniz beni kıskanıyorsunuz, deyip ahırına dönmüş.

Püskül, eşeklere kızsada onların sözlerinden etkilenmiş. Düşündükçe çok ileri gittiğini, çok şımarıldığını, davranışları yüzünden sevilmez olduğunu anlamış” (Maraşlı, 2012b:119).

“Tavus Kuşu İle Kirpi” adlı masalda kibirli olan Tavus kuşunun kimse tarafından sevilmemesi anlatılarak, alçakgönüllü olmanın önemine vurgu yapılmıştır.

“Tavus kuşu kendisinden başka kimseyi beğenmez, herkesi küçümsermiş. Güzel olduğu için herkesin onu sevmesini, ona ilgi göstermesini beklermiş. Diğer hayvanlar onun kendisini övmesinden, huysuzluğundan bıkmışlar. Bu yüzden pek arkadaşı yokmuş. O da mecburen onunla konuşan kirpi ile arkadaşlık ediyormuş” (Maraşlı, 2012c:114-115).

“Kirpi:

-Öncelikle kendini beğenip başkalarını aşağı görmemelisin, sevmeyi öğrenmelisin, demiş.

Tavus kuşu:

-O zaman herkes beni sever mi, diye sormuş.

Kirpi:

-Hayır! demiş. “Sevmek de tek başına sevilme için yetmez. Kalbindeki dikenlerle birlikte dilindeki dikenleri de temizlemen gerekir çünkü dil, kalbin aynasıdır. Dilinde dikenler olursa herkes kalbinin dikenli olduğunu düşünür”(Maraşlı, 2012c:123).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda Pırpır’ın alçakgönüllü olması sayesinde etrafındakilerin sevgisini ve güvenini kazanması ifade edilmiştir.

“Pırpır, diğer tavukların hepsinden daha güçlüymiş ama hiçbir gün gücünü kullanıp kimseyi ezmemiş. Hiçbir tavuğa haksızlık yapmamış. Kimseyi küçümsememiş. Bütün tavuklar onu severlermiş. Bir sıkıntılı olduğu gelip Pırpır’a anlatırlar, akıl danıştırlarmış”(Maraşlı, 2012c:35).

Aynı masalda kendini beğenen Hırhır adlı tavuğun diğer tavuklar tarafından sevilmediği de belirtilmiştir.

“Tavuklar yeni gelen tavukla tanışmışlar. O da diğerlerine kendini tanıtmış. “Benim adım Hırhır.” demiş. “Özel bir tavuğum ve özel olmak isterim.” Pırpır dışında hiçbir tavuk onun ne demek istediğini anlamamış. Pırpır onun sözlerinden hem kendini beğenmiş hem de kavgacı bir tavuk olduğunu anlamış”(Maraşlı, 2012c:36-37).

“Bir Avuç Ceviz” adlı masalda kralın kızı olduğu için böbürlenen prensesin başına gelen olaylardan sonra alçakgönüllü ve sevilen bir prenses olduğu anlatılmıştır. Prensese ormanda ava çıkan babasıyla beraberdir. Ancak ormanda kaybolur. Hava kararır ve prensese açtır. Hayvanlar, kralın eğlenmek için avlanmasından dolayı çok acı çekmişlerdir. Bu sebeple prensese yardımcı olmazlar. Sadece sincap prensese yardımcı olur. Prensese o günden sonra değişir ve kimseyi hor görmez.

“Büyük bir ülkede güzel bir prensese yaşarmış kralın tek çocuğu olan prensese çok şımarıkmış. Babası kral olduğu için kendini üstün görürmüş. Sarayda sürekli etrafa emirler verirmiş”(Maraşlı, 2009:71).

“Kral ava çıkarken prensese;

-Kızım biz avlanmaya çıkıyoruz. Sakın buradan ayrılma. Orman çok büyük kaybolursun, demiş.

Prensese babasına “Ayrılmam” diye söz vermiş. Fakat bir süre sonra sıkılmış. Gezmeye başlamış. Merakla etrafa bakarken babasının ayrılma diye tembih ettiği yerden çok uzaklaşmış. Tekrar geri dönmek istemiş ama yolu bulamamış”(Maraşlı, 2009:72).

“Ertesi gün kralın adamları prensese bulmuşlar. Saraya götürmüşler. Prensese o günden sonra çok değişmiş. Önce babasından avlanmaması için söz almış. Bir daha hiç kimseyi hor görmemiş. Bir prensesin bile bir gün bir sincabın elindeki

cevizlere muhtaç olabileceğini hiç unutmamış. Prenses yaşadığı bu olaydan dersini almış. Güzel ahlaklı iyi bir prenses olmuş” (Maraşlı, 2009:75).

Sema Maraşlı masallarında kibirli olanların başına gelenlerden yola çıkarak, alçakgönüllülük değerine vurgu yapmıştır.

4.4. “BAĞIMSIZLIK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Bağımsızlık, Türkçe Sözlükte “Bağımsız olma durumu, istiklal” (Türk Dil Kurumu, 2011:227) olarak tanımlanmıştır.

Sema Maraşlı’nın masallarında sadece “Kangurunun Cesareti” adlı masalda bağımsızlık konusuna değinilmiştir. Bu masaldaki bağımsızlık değeri ise bir kişinin başka bir kişiye bağımlı olmadan yaşayabilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Masalda bağımsızlık değeri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Yavru kanguru annesini kesesinde yaşamak istiyormuş.

-Ama ben senin cebinde yaşamayı çok seviyorum. Ne olur anne beni al, diye yalvarmış.

Anne kanguru:

-Hayır olmaz. Artık bana bağımlı olmadan yaşamayı öğrenmelisin demiş” (Maraşlı, 2012b:139).

4.5. “BARIŞ” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Barış, Türkçe Sözlükte şöyle tanımlanmıştır:

“1.Barışma işi. 2. Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, hazar. 3. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç.4. Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam”(Türk Dil Kurumu, 2011: 255).

“Gezgin Karınca” adlı masalda kavga etmeden, barış içinde yaşamak gerektiği vurgulanmıştır.

“-İnsanlar çok, diye cevaplamış bizim gezgin. Kimi kömür karası, kimi buğday sarısı. Dünya hepsine yetip artıyor ama yine de paylaşamıyorlar, kavga ediyorlar. Bu cevabı duyan karıncalar hayretle;

-Yüz bazen bin karınca bir yuvaya sığar, üstelik de huzur içinde yaşarken, kocaman dünyaya insanlar nasıl sığmaz da kavga ederler! demişler”(Maraşlı,

2009:130).

“Uykusunu Arayan Çocuk”, “Küskün Tavşan” ve “Yüzen Kuşlar” adlı masalarda barış değeri, kişiler arasındaki karşılıklı anlayış açısından ifade edilmiştir.

“Uyku bulutunun üzerine uzanıp uçmaya başlamış. Uçarken o gün okulda arkadaşlarıyla kavga ettiğini hatırlamış. “Bana küstü mü acaba yarın benimle konuşmazsa ne yapmalıyım?” diye düşünürken uyku bulutu yine atıvermiş onu üzerinden. “Of yaaaa! Yine aynı hatayı yaptım. Şu can sıkıntılarını unutmalıyım yoksa uyku bulutuyla yolculuk yapamayacağım. Bugün ben hatalıydım, yarın arkadaşşımdan özür diler barışıırım.” diye düşünmüş”(Maraşlı, 2012a:22-23).

“Onları terk ettiği için çok utanmış ve üzölmüş. Yiyecekleri bırakıp giden kardeşlerinin arkasından;

-Çal Çal, Tem Tem, Cin Cin, Çen Çen! diye bağırılmış ve koşarak yanlarına gitmiş. Kardeşler ağlayarak birbirine sarılmış. Bu defa Küs Küs onlardan özür dilemiş ve onlarla birlikte yuvasına dönmüş”(Maraşlı, 2009: 88-89).

“Pıtırıtı’nın yanına gidip ondan özür dilemiş. Pıtırıtı arkadaşını bağışlamış” (Maraşlı, 2012c:136).

“Kıstaç yaptıklarından ötürü çok utanmış. İkisinden de özür dilemiş. Pıtırıtı:

-Eğer yaptığın hatayı tekrar etmezsen seni affederiz. Kıskançlık sadece seni mutsuz eder, demiş”(Maraşlı, 2012c:140).

Masallarda barış içinde yaşamının önemine, çevremizdeki kişilerle uyum ve karşılıklı anlayış içerisinde yaşamaya yer verilmiştir.

4.6.“BİLİMSELLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Bilimsellik, Türkçe Sözlükte “Bilimsel olma durumu, ilmîlik” (Türk Dil Kurumu, 2011:341) olarak tanımlanmıştır.

“Sütlaç ile Pekmez” adlı masalda bilginin ve bilimin önemi vurgulanmıştır.

“Annelerinin faydalı olur zannederek onları kusturması aslında büyük bir hataymış. Kusarken ikinci kez zehir boğazlarından geçtiği için çocukların nefes borusu ve yemek borusu daha fazla yanmış. Kusmasalarmış tedavileri daha kolay olabilirmiş. Anneleri çok üzölmüş”(Maraşlı, 2012a:155).

“Canoğlan’ın Kedisi” adlı masalda da bilgi sahibi olmanın önemine ve bilgi

sahibi olmadan hareket edilmemesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.

“Annesi:

-İyi niyet her zaman yeterli değil, demiş. “Akıllıca davranmak lazım. Bilmediklerini büyüklerine sorup öğrenmelisin. Benim niyetim iyiydi deyip hatalarının sonuçlarından kurtulamazsın. Bana sorsaydın ben sana yıkamaman gerektiğini söyledim.” Canoğlan hatasını anlayınca ağlamaya başlamış:

-Anneleri temizlemek için yavruları yalıyordu, ona yardımcı olmak istemiştin, demiş” (Maraşlı, 2012b:61-63).

“Canoğlan o günden sonra bir daha bilgi sahibi olmadığı konuları öğrenmeden hareket etmemiş”(Maraşlı, 2012b:64).

“Cambaz” adlı masalda bilgiye verilen önem ifade edilmiştir.

“Karıncı:

-Tabi ki bırakmamalısın, demiş. Başkalarının sözüne bakıp yapacağın hiçbir şeyden vazgeçme. Hele birde bu, bilgi kaynağı olan okula gitmekse asla vazgeçmemelisin” (Maraşlı, 2012a:106).

“Bodur Tavuk” adlı masalda bilgili olmanın önemine değinilmiştir. Çünkü masalda Bodur Tavuk bilgisi ve bilgisini doğru şekilde kullanması sayesinde tavukların başkanı olmuştur.

“Bodur Tavuk ise her gün yumurtluyor, yeşilliklerden bol bol yemeyi de ihmal etmiyormuş. Bodur Tavuk onlardan daha akıllı ve bilgiliymiş”(Maraşlı, 2009:111).

“İmir ile Ballı” adlı masalda derdine çare bulamayan zengin ailenin, bilge bir kişiden yardım istemesi anlatılır. Böylece bilgiye ve bilgeliğe verilen önem vurgulanmıştır.

“Gitmedikleri doktor, kaynatıp içmedikleri ot kalmamış. Bir gün İmir komşu ülkede bilge birinin yaşadığını duymuş. Bir de durumumuzu ona anlatayım diyerek yola düşmüş. At üzerinde yaptığı uzun yolculuktan sonra komşu ülkeye ulaşmış. Bilge kişiyi bulup derdini ona anlatmış. Bilge kişi:

-Derdinin çaresi var, demiş”(Maraşlı, 2012b:94).

“Çaresizlik içinde ne yapacaklarını düşünürken Ballı'nın aklına komşu ülkedeki Bilge gelmiş. İmir'e:

-Koş, İmir'im koş. O bilgenin öğüdünü tuttuk yavrumuza kavuştuk. Şimdi de git

yavrumuz elden gidiyor bize bir akıl ver de, demiş” (Maraşlı, 2012b:102-103).

“Prensın Hatası” adlı masalda ise bilgiye ve bilgi sahibi insanlara önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Hastalık şımarık prensi olgunlaştırmış, akıllı bir genç yapmış. Yatağa mahkum olduğu zamanları okuyarak geçirmiş. Bilgili iyi bir insan olmuş. Her zaman doktorlara saygı duymuş, değer vermiş” (Maraşlı, 2012a:80).

4.7. “CESARET” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Cesaret, Türkçe Sözlükte şöyle tanımlanmıştır; “1. Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulunduğu güven. 2. Yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz pekliği.3. Cüret. 4. Çekinmezlik, atılganlık” (Türk Dil Kurumu, 2011:455-456).

“Sincabın oyunu” adlı masalda anne sincabın yavru sincaba söylediği sözlerle, korkak olmamak gerektiği ifade edilirken, cesur olmanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Annesi açıklamış.

-Mideni düşünürsen acıktığını hissedersin. Yuvamızda otururken sık sık acıkmana rağmen, oyun oynarken mideni düşünmediğin için acıktığını anlamıyorsun. Bunun gibi iğneyi düşünürsen, onun vereceği hafif acıyı, çok fazla artırmış olursun. Hissettiğin acı, iğnenin değil, aslında korkunun verdiği acıdır” (Maraşlı, 2012a:35).

“Gülenay” adlı masalda ise Gülenay’ın cesareti sayesinde başarılı olduğu belirtilerek, cesaret değerine vurgu yapılmıştır.

“Gülenay, cesareti ve öğrenme azmiyle başarılı bir insan olmuş. Elmas, her zaman arkadaşının başarılarıyla gurur duymuş” (Maraşlı, 2012a:139).

“Topal Çekirge” adlı masalda ise bilge papağanın cesareti anlatılmıştır. Zıppat adlı çekirgenin bilge papağanın cesaretini gördükten sonra, cesur olması ve toplumda saygı kazanması belirtilmiştir.

“Zıppat kendi yaptığı hareketlerden utanmış. “Ben topallıyorum diye evden dışarı çıkmıyorum; ama bilge papağan hem kel hem de kuyruksuz olduğu halde ne güzel işler yapıyor. Benim gibi komik görünüp alay edilmekten korkmadığı için ne kadar başarılı.” diye düşünmüş. O günden sonra Zıppat çok değişmiş. Kimin ne diyeceğine aldırmış etmeden arkadaşlarıyla oyunlar oynamış. Büyüdüğünde de kendini

yetiştirerek çekirgelerin avukatı olmuş. Ormanda çekirgelerin dertlerini dinlemiş. Uzun yıllar sevilen, sayılan bir çekirge olarak mutlu yaşamış”(Maraşlı, 2009:141).

“Ülübü” adlı masalda ise Ülübü adlı kuzunun cesareti anlatılmıştır.

“Ansızın annesinin sözleri aklına gelmiş. Annesi ona sıklıkla ”Yavrum ben her zaman yanında olmayabilirim. Bir tehlikeyle karşılaşırsan sakın cesaretini kaybetme. Her zaman yapacak bir şey vardır. Kurtulmak için ne yapacağını düşün ve hemen harekete geç.” dermiş”(Maraşlı, 2012b:49-50).

“Ülübü ayaklarını yere vurarak kurtlara bakmış. “Onlar üç, biz kırk kişiyiz, onları yenebiliriz.” diye düşünmüş. Sonra cesaretini toplamış ve bütün gücüyle bağırması:

-Korkmayın! Karşımızda sadece üç kurt var. Oysa biz kalabalığız. Beraber hareket edersek onları yenebiliriz, demiş”(Maraşlı, 2012b:50-51).

“Kangurunun Cesareti” adlı masalda ise anne kangurunun yavrusuna verdiği öğütler vasıtasıyla, cesur olmanın önemine değinilmiştir.

“ Anne kanguru:

-Fakat böyle yaparak en büyük zararı sen kendine veriyorsun, demiş. Korkarak kendine acı çektiriyorsun. Oysa her şey senin beyninde. Güçlü olup korkularını yenmelisin. Yavru kanguru annesinin doğru söylediğini düşünmüş. Çünkü ortada hiçbir şey yokken korkaklığından dolayı mutsuz oluyormuş. Cesaretli olmaya karar vermiş”(Maraşlı, 2012b:142-143).

Neşe Doktoru” adlı masalda fikirleri söyleme cesareti göstermek gerektiği ifade edilmiştir.

“Vali beğenmeyeceği fikirlere de ödül koymuş, yeter ki halk kafasını çalıştırıp düşünsün! Düşüncelerini söyleme cesareti gösterebilirsin. “Benim fikrimi ne yapacaklar?” şeklinde düşünüp tembellik etmesinler diye öyle yapmış”(Maraşlı, 2012a:178).

“Kunduzun Sarayı” adlı masalda cesaretsiz davrandığı için en yakın arkadaşını kaybeden ağaçkakan anlatılmıştır. Böylece cesaretli olmanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Ağaçkakan avcuların altında konuştuğu ağacın üzerindeymiş. Bütün konuşulanları duymuş. “Kunduzu uyarmalıyım.” diye düşünmüş fakat çok korkak olduğu için hemen vazgeçmiş. “ Aman bana ne, baksın başının çaresine, ben kendimi

tehlikeye atmayayım deyip sessizce olacakları izlemeye başlamış” (Maraşlı, 2012c:211).

Buna karşılık serçe cesaretli davranmış ve kunduza haber vermiştir.

“Avcıların konuşmasını serçe de duymuş. Hemen kunduza haber vermiş. Kunduz gizli geçidinden çıkıp kaçmış” (Maraşlı, 2012c:211).

Ağaçkakan cesaretsiz davrandığı için arkadaşını kaybeder. Kunduzla serçe çok iyi arkadaş olurlar.

“Ağaçkakan söyleyecek söz bulamamış, uçup gitmiş. İhtiyacı olduğunda arkadaşının yanında olmadığı için işini ve en iyi arkadaşını kaybettiğini anlamış. O günden sonra kunduzla serçe çok iyi arkadaş olmuşlar” (Maraşlı, 2012c:214).

4.8. “ÇALIŞKANLIK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Çalışkanlık, Türkçe Sözlükte “Çalışkan olma durumu, faaliyet”(Türk Dil Kurumu, 2011: 487) olarak tanımlanmıştır.

Sema Maraşlı çalışkanlık değerine de masallarında oldukça yer vermiştir. “Tembelin Derdi” adlı masalının tamamında çalışkanlığın önemini anlamıştır. Masalın özeti şöyledir:

Ülkenin birinde çok tembel bir adam vardır. Tembel adam sürekli ağacın altında uyurken karısı sürekli tarlada çalışır. Tembel adam bütün işleri karısına yaptırır. Üstüne bir de tarlada azıcık çalışsa bütün gün of çok yorulduğum diye söylenip durur(Maraşlı, 2009:18-23).

“Kadıncağız kocasının tembelliğine mi yansın yoksa azıcık çalışınca saatlerce söylenmesinin eziyetine mi katlansın, bilemezmiş. Bir de yaptığı onca işe karşılık kocası, “Senin yaptıkların da iş mi?” deyince kadın büsbütün çileden çıkarmış” (Maraşlı, 2009:20)

O ülkenin padişahı derdi olan sıkıntısını paylaşsın diye derdi olanların dertlerini bir kağıda yazmasını ister. Tembel adam da bir mektup yazıp, karısının tembel olduğunu yazar. Padişah mektubu okurken, yanında olan muhtar durumun tam tersi olduğunu adamın çok tembel karısının ise çalışkan olduğunu söyler. Tembel adama padişah bir ders vermek ister. Adamı ve karısını saraya çağırır. Tembel adamı aşçı yamağı, eşini ise kızının yardımcısı yapar. Artık tembel adam çok

çalışıyordu. Böylece karısı da rahat bir yaşam sürmeye başlar (Maraşlı, 2009:18-23).

Masalda tembel olmanın olumsuzluklarından yola çıkılarak, çalışkanlık değerine vurgu yapılmıştır.

“Cambaz” adlı masalda Cambaz isimli çocuğun karıncaları çalışkanlığından dolayı takdir etmesi anlatılarak, “Çalışkanlık” değerine vurgu yapılmıştır.

“Önüne engeller koyduğu karıncaları ne yapacaklar diye takip edermiş. Onların çalışkanlığı, sırtlarındaki yüklerle koştur koştura yürümeleri çok hoşuna gidermiş. Onlarla o kadar çok vakit geçirmiş ki sonunda karıncalarla arkadaş olmuş” (Maraşlı, 2012a:96).

Aynı masalda karıncanın ayağının total olmasına rağmen gösterdiği gayret ve çalışkanlıkta şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Karınca aksayan ayağıyla büyük bir gayretle yük taşıyormuş. Hem de diğer karıncalar kadar büyük yiyecek parçalarını götürebiliyormuş” (Maraşlı, 2012a:101).

“Obur Kaplumbağa” adlı masalda ise Meyşa’nın çalışkanlığına şu sözlerle dikkat çekilmiştir:

“Meyşa hareketli, yardımsever, çalışkan, dost canlısı bir kaplumbağaymış” (Maraşlı, 2009:67).

“Küskün Tavşan” adlı masalda ise Çal Çal isimli tavşanın çalışkanlığı ifade edilmiştir.

“Çal Çal, ailenin çok çalışan tavşanıymış. Yuvalarını o temizler, diğerleri uyurken onlara kahvaltı hazırlarmış” (Maraşlı, 2009:84).

“Akıllı Oğlan” adlı masalda ise aklına güvenen Akıllı Oğlan ve saf olarak bilinen Saf kız vardır. Masalda aklına güvenip çalışmayarak başarısız olan akıllı oğlan ile çok çalışarak başarı elde eden saf kız anlatılarak, çalışkan olmanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Yıllar hızlıca geçmiş Akıllı Oğlan artık okula başlamış. ”Nasıl olsa akıllıyım.” diye düşünüp öğretmenini hiç dinlememiş. Derslerine de çalışmamış. O yıl sınıfını zor geçmiş. Bir yıl sonra Saf Kız okula başlamış. O da “ben safım, zor anlıyorum.” diye düşünüp öğretmenini güzelce dinlemiş. Derslerine çok çalışmış. Yazılardan hep iyi notlar almış. Sınıfının en çalışkan öğrencisi olmuş. Saf Kız

dikkati ve çalışkanlığıyla diğer arkadaşlarına da örnek olmuş” (Maraşlı, 2012b:14-16).

Aynı masalda başarının ancak çalışmakla gerçekleşeceğini Akıllı Oğlan’a etkili bir şekilde anlatmak isteyen öğretmen, sınıfa helva malzemeleri getirir. Öğretmen oturduğu yerden aklını kullanarak kim helva yaparsa ona en yüksek notu vereceğini ve başka derse girmeden sınıfını geçebileceğini söyler. Buna Akıllı Oğlan’la beraber herkes güler(Maraşlı, 2012b:17-20). Bundan sonra masalda çalışkanlığın önemi şöyle anlatılmıştır:

“Öğretmen Akıllı Oğlan’a dönüp:

-Neden gülüyorsun, diye sormuş.

Akıllı Oğlan:

-Bu söylediğiniz mümkün değil ki öğretmenim, demiş. “Akılla hiç helva pişer mi? Helva yapmak için önce malzemeleri birbirine katmak lazım. Sonra ocakta karıştıra karıştıra onları pişirmek lazım. Hatta çok iyi karıştırmak lazım, yoksa tencerenin dibi tutar, helva da yanar.”

Öğretmen:

-Yani emek vermeden yemek olmaz mı diyorsun, diye sormuş.

Akıllı oğlan:

-Evet, öğretmenim, diye cevap vermiş.

Öğretmen:

-Demek ki sadece akılla başarılı olunmuyor. Başarmak ve bilgiye ulaşmak için çalışmak da gerekiyor. O zaman hiç kimse aklına güvenip yan gelip yatmasın” (Maraşlı, 2012b:20-22).

“Tembeller Şehri” adlı masalda ise çalışkanlığın önemi padişahın bulduğu ilginç bir çözüm üzerinden anlatılmıştır. Padişah şehrin birini boşalttırarak orayı tembeller şehri yapar ve tüm tembeller bu şehre gider. Daha sonra yaşanan olaylar çalışkanlığın öneminin oldukça dikkat çekici bir biçimde anlatılabilmesini sağlamıştır.

“Yeni padişah çok genç ve tecrübeliymiş. Aynı zamanda akıllı ve çalışkanmış. Gece gündüz demeden çalışmaya başlamış. Padişah çok çalışıyormuş fakat etrafında kendisi gibi çalışanlar pek azmış. Verdiği işlerin hiçbiri vaktinde yapılmıyormuş”

(Maraşlı, 2012c:84).

“Bu düzensizlik padişahın canını sıkıyormuş. Ben bu tembel insanları ayıklamalı, çalışkanlarını bulup onlarla çalışmalıyım, diye düşünmüş”(Maraşlı, 2012c:87).

Padişah tembeller şehrinin durumunu görmeye gittiğinde durum hiç iyi değildir. Bu yüzden şehrin başına çalışkan bir vali atar. Vali ise tembeller her sabah “Biz çalışkan insanlarız” diye başlayan bir şarkıyı mecburi söyler.

“Tembeller birkaç ay sonra yiyip içip yatmaktan ve hareketsizlikten hastalanmaya başlamışlar. Bir kısmı da pislikten dolayı mikrop kapmış. Çünkü tembeller şehirde hiç temizlik yapılmıyormuş. Evler pis, yollar kir içindeymiş” (Maraşlı, 2012c:91-92)

“Vali tembeller önce evlerini ve yollarını temizlettirmiş. Sadece malzemeleri verip yemeklerini onlara hazırlatmış. Her sabah erkenden halkı iki saat koşturtmuş” (Maraşlı, 2012c:92).

“Herkes söylediği şarkıdaki gibi çalışkan olduğuna inanmış. Yatarak değil; çalışarak, üretmekle mutlu olunacağını öğrenmişler. Mutlu olmuşlar”(Maraşlı, 2012c:96).

“Neşe Doktoru” adlı masalda ise valinin çalışkanlığa verdiği önem anlatılmıştır.

“Vali, beğenmeyeceği fikirlere de ödül koymuş, Yeter ki halk kafasını çalıştırıp düşünsün! Düşüncelerini söyleme cesareti gösterebilir. “Benim fikrimi ne yapacaklar?” şeklinde düşünüp tembellik etmesinler diye öyle yapmış” (Maraşlı, 2012a:178).

“Canoğlan’ın Hazinesi” adlı masalda Canoğlan’ın çalışkanlığı ifade edilmiştir.

“O yıl Canoğlan okula başlamış. Bütün derslerde çok başarılıymış. Sene sonunda şehirde bir sınav yapılmış. Öğretmeni Canoğlan’ı da götürmüş sınava. Yüzlerce çocuğun katıldığı sınavda Canoğlan birinci olmuş”(Maraşlı, 2012a:43-44).

Masallarda tembel olmanın hayatımızı her yönden olumsuz etkileyeceğine dikkat çekilmiştir.

4.9.“DAYANIŞMA” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Dayanışma, Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır; “1. Dayanışmak işi, tesanüt. 2. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt” (Türk Dil Kurumu, 2011:602).

“Ülübü” adlı masalda dayanışmayla tüm güçlüklerin aşılabileceğine dikkat çekilmiştir.

“*Ülübü ayaklarını yere vurarak kurtlara bakmış. “Onlar üç, biz kırk kişiyiz, onları yenebiliriz.” diye düşünmüş. Sonra cesaretini toplamış ve bütün gücüyle bağırması:*

-Korkmayın! Karşımızda sadece üç kurt var. Oysa biz kalabalığız. Beraber hareket edersek onları yenebiliriz, demiş” (Maraşlı, 2012b:51).

“Ülübü, saldırmaya hazırlanan kurtlara bakmış. Sonra koyunlara dönüp:

-Şimdi ben “bir, iki, üç” deyince onların üzerine koşacağız. Koşarken de ayaklarımızı hızla yere süreceğiz, demiş.

Ülübü üçe kadar sayınca koyunlar tozu dumana katarak hızla kurtların üzerine doğru koşmuşlar. Kurtlar neye uğradıklarını şaşırılmışlar. Kaçmaya başlamışlar” (Maraşlı, 2012b:52).

“Kunduzun Sarayı” adlı masalda kunduz ile ağaçkakan arasındaki dayanışmaya dikkat çekilmiştir.

“Ormanın birinde bir kunduz yaşarmış. Uzun dişleriyle ağaçları kemiren kunduz, çok güzel evler yaparmış. Kunduzun en yakın arkadaşı ve yardımcısı ağaçkakanmış. Ağaçkakan da sivri gagasıyla ağaçları oyarmış. İki kazançlarını paylaşırlarmış” (Maraşlı, 2012c:203).

“Fıçıdaki Su” adlı masalda toplum dayanışmasına yer verilmiştir.

“Ülkenin hükümdarı selden zarar gören bu şehir halkına yardım malzemesi göndermiş. Hükümdarın adamları şehrin meydanına bir çadır kurmuşlar. Yiyecek, içecek ve diğer her türlü yardımları dağıtıyorlarmış” (Maraşlı, 2012b:125-126).

“Canoğlan’ın Hazinesi” adlı masalda aile dayanışmasına yer verilmiştir.

“Çok fakir olduklarından Canoğlan, çobanlık yapar, üç beş kuruş kazanırmış. Annesi de bahçede sebze yetiştirerek ancak karınlarını doyururlarmış” (Maraşlı,2012a:43).

4.10. “DOSTLUK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

Dostluk, Türkçe Sözlükte; “1. Dost olma durumu. 2. Dostça davranış” (Türk Dil Kurumu, 2011:707) olarak tanımlanmıştır.

“Karoş ile Böcüş” adlı masalda dostluğun önemi vurgulanmıştır.

“Ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, bir karasinek ile bir hamamböceği büyükçe bir evde yaşarlarmış. Her canlının bir dosta ihtiyacı varmış. Bu iki hayvan da arkadaş olmuşlar”(Maraşlı, 2009:35).

“ Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda ise Canoğlan’ın arkadaşı Ahmet’e en zor zamanında yardımcı olmuştur. Böylece dostluğun önemi vurgulanmıştır.

“Canoğlan;

-Bunu alamam, kim bilir aylardır ne almak için biriktiriyordun, demiş.

Ahmet;

-Senin ihtiyacın görülürse daha mutlu olurum, diye karşılık vermiş” (Maraşlı, 2009:64).

“Obur Kaplumbağa” adlı masalda Meyşa ile Tişni adında iki kaplumbağa vardır. Meyşa arkadaşı Tişni’yi yediği otlar konusunda uyarmıştır. Ancak Tişni zararlı bitkileri yemiştir. Masalda dostluğun önemi şu sözlerle vurgulanmıştır;

“Meyşa;

-Hayır Tişni onları yememeliyiz. Ne olduğunu bilmiyoruz”(Maraşlı, 2009:68).

“Meyşa yememesi için çok yalvardıysa da Tişni’yi vazgeçirememiş” (Maraşlı, 2009:68).

“Meyşa, arkadaşının yanına koşmuş; ama elinden gelen hiçbir şey yokmuş. Tişni karın ağrısıyla kıvranıyormuş. Meyşa ne yapacağını şaşırılmış. Aklına arkadaşı geyiği çağırmak gelmiş. Geyik hastalıklardan anlarmış. Koşa koşa geyiğin yanına gitmiş. Tişni’nin başına gelenleri ona anlatmış. Geyik şifalı otlardan bir ilaç hazırlamış. Tişni’ye bunu içirmiş”(Maraşlı, 2009:70).

“Maviş” adlı masalda yaşlı bir kadınla Maviş adlı kedinin dostluğuna dikkat çekilmiştir.

“Maviş, yaşlı ve yalnız bir kadınla birlikte yaşarmış. Yaşlı kadınla kedicik çok iyi arkadaşmış. Birbirlerinden hiç ayrılmazlarmış”(Maraşlı, 2009:121).

“Mahalledeki kedi arkadaşlarıyla birkaç gün gezmiş, dolaşmış. Fakat yanında

ona yemek veren, “Mavişim!” diye tüylerini okşayan arkadaşı yokmuş. Yaşlı kadını özlemeye başlamış. Onu bulmaya karar vermiş”(Maraşlı, 2009:121).

“Sonunda yaşlı kadını bulmuş. Yaşlı kadın da kediciği çok özlemiş. Hasretle birbirlerine sarılmışlar. Bir daha hiç ayrılmamışlar. Kediciğ ermiş muradına, darısı dost arayanların başına”(Maraşlı, 2009:124).

“Tobaş’ın Dostluğu” adlı masalda hayvan sevgisinin önemi vurgulanırken aynı zamanda hayvanların iyi bir dost olabileceği vurgulanmıştır. Böylece dostluğun önemine vurgu yapılmıştır.

“Kenan, kötülük yaptığı köpeğin onun hayatını kurtarmasından çok etkilenmiş. Hayvanların ne kadar sadık dostlar olabileceklerini anlamış. O günden sonra hiçbir hayvana eziyet etmemiş” (Maraşlı, 2009:127).

“Çirkin Kız” adlı masalda ise dostluğun önemi şu sözlerle vurgulanmıştır;

“-Hayır üzülme, diye yanıtlamış kız. Ben ormanda çok mutluyum. Benim burada hayvan arkadaşlarım var ve onları çok seviyorum, deyip gülümsemiş sonra”(Maraşlı, 2009:137).

“Topal Çekirge” adlı masalda ise dostluğun önemi ve nasıl olması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

“-Zıppat bizim gibi yükseğe zıplayamadığı için bize katılmak istemiyor. Biz de, aramızda iken onun sıçrayabildiği kadar sıçrayalım ki üzülmesin.

Herkes bu fikri çok beğenmiş. Birkaçı Zıppat’ın yuvasına gitmiş. Onu dışarı çıkıp kendilerine katılması için ikna etmişler. Zıppat, arkadaşlarını daha fazla kırmamak için onlara katılmış. Çok geçmeden kendi gibi az sıçrayan çekirgelerin içinde oyuna dalmış. Günlerden beri ilk defa neşelenerek topla olduğunu unutmuş. Onların gerisinde kalmadan oyun oynamış”(Maraşlı, 2009:139).

“Cambaz” adlı masalda ise Cambaz adlı bir çocukla, karıncaların dostluğuna yer verilmiştir.

“Bir gün yatarken kulağının dibinde fısıltılar duymuş. Gözünü açmış ki karınca dostları onu ziyarete gelmişler.

Karıncaların başbakanı:

-Senin için pencerenin ahşabını oyup birer ucundan iki küçük delik açmak zorunda kaldık, demiş.

Cambaz onları görünce çok sevinmiş” (Maraşlı, 2012a:99).

“Cambaz pencere kenarına karıncalar için ekmek kırıntıları bırakıyormuş. Onu ziyarete gelen karıncalar yuvalarına elleri boş dönmüyorlarmış” (Maraşlı, 2012a:100).

“Canoğlan’ın Kedisi” adlı masalda ise dostluğun önemi şu sözlerle vurgulanmıştır:

“Canoğlan’ın Kırçıl adında bir de kedisi varmış. Bu, siyah beyaz karışık tüyleriyle çok güzel bir kediymiş. Kırçıl henüz yavruyken Canoğlan onu yolda bulmuş, alıp büyütmüş. İkisi de birbirlerini çok sevmişler. Kırçıl Canoğlan’ın peşinden ayrılmaz olmuş” (Maraşlı, 2012b:56).

“Aykuşu” adlı masalda Garip ile deve kuşu arasındaki dostluğa yer verilmiştir.

“Garip, karısının sözlerine hiç aldırmamış. Çünkü onun istediği kuşu yemek değilmiş. Kuşla aralarında bir dostluk oluşmuş.

Garip:

-Ben onu yemek için beslemiyorum, diye cevap vermiş” (Maraşlı, 2012b:171).

“Tavus Kuşu ile Kirpi” adlı masalda dostluğun önemi vurgulanmıştır.

“Çok sevilen, iyi bir kuş olmuş. Artık zamanını dere kenarında geçirmiyormuş. Çünkü o gerçek güzelliğin dostlarının kalbinde olduğunu anlamış” (Maraşlı, 2012c:126).

“Kunduzun Sarayı” adlı masalda dostluğun nasıl olması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

“Kunduz ona anlamlı anlamlı bakmış ve:

-Zor zamanımda beni uyarmayan dostu ben ne yapayım? Serçe avcılarının geldiğini haber verince canımı kurtardım. Gerçek dostumu, düşmanımı anladım, demiş.” (Maraşlı, 2012c:213).

“O günden sonra kunduzla serçe çok iyi arkadaş olmuşlar” (Maraşlı, 2012c:214).

“Yüzen Kuşlar” adlı masalda Pıtırtı ve Pıtrak isimli iki penguenin dostluğu anlatılmıştır.

“İçlerinde Pıtırtı adında bir penguen varmış. Pıtırtı’nın en yakın arkadaşı Pıtrak’mış. Pıtırtı herkesle iyi anlaşmış ama Pıtrak’la daha yakın arkadaşmış.

Birbirlerinden pek ayrılmazlarmış. Her gün deniz kenarında paytak paytak yürüyerek konuşurlarmış. Birlikte denize dalar, balık yakalayıp yerlermiş” (Maraşlı, 2012c:129).

Masalda dostluğun önemi de ifade edilmiştir.

“Kıstaç ne diyeceğini şaşırılmış. Doğruyu söylemekten başka çaresi yokmuş.

-Çünkü seninle arkadaş olmak istiyordum. Siz ikiniz hep berabersiniz. Benimse hiç arkadaşım yok, ben yalnızım, demiş” (Maraşlı, 2012c:139).

4.11.“DUYARLILIK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Duyarlılık, Türkçe Sözlükte; “Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık” (Türk Dil Kurumu, 2011:729) olarak tanımlanmıştır.

“Topal Çekirge” adlı masalda Zıppat adlı çekirgenin arkadaşlarının, duyarlı olmasına yer verilmiştir.

“Bir gün, bütün çekirgeler Zıppat’ın durumunu konuşmak için toplanmışlar.

Zıp zıp söz almış ve şöyle demiş:

-Böyle olmaz. Zıppat’ın durumuna bir çare bulmamız lazım.

-Gidelim onu yuvasından zorla çıkaralım, demiş Zıpkaç.

-Gelse de çok az kalıp tekrar yuvasına gidiyor, zorlamakla olmaz. Başka bir çözüm bulmalıyız, demiş Zıp Zıp. Sözlerine şöyle devam etmiş:

-Zıppat bizim gibi yükseğe zıplayamadığı için bize katılmak istemiyor. Biz de, o aramızda iken onun sıçrayabildiği kadar sıçrayalım ki üzülmesin”(Maraşlı, 2009:139).

“Gezgin Karınca” adlı masalda ise bir canlının yaşamına gösterilen duyarlılık vurgulanmıştır.

“Sersemleyen karıncayı adam eline almış. “Şimdi beni öldürecek!” diye karıncanın minicik yüreği küt küt atıyormuş. ama iyi kalpli adam onu öldürmemiş. Yere bırakmış” (Maraşlı, 2009:129).

“Karıncanın mutsuz olduğunu anlayan gezgin adam, onu ilk karşılaştıkları çayırılığa getirip bırakmış. Birbirlerine bakmışlar. Hiçbir şey söylemeden gözleriyle vedalaşmışlar” (Maraşlı, 2009:129).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda Çoban Yıldızı’nın arkadaşlarının ilgi ve yardımı

belirtilmiştir. Duyarlılık değeri vurgulanmıştır.

“Günler böyle mutluluk içinde geçerken bir gün Çoban Yıldızı hastalanmış. Sararıp solmuş, ışık saçamaz olmuş. Bırakın gündüzü gece bile görülmez olmuş. Diğer yıldızlar telaşlanmışlar. Yanına yaklaşmışlar kendi ışıklarından ona vermeye çalışmışlar. Fakat bu bir işe yaramamış. Arkadaşları sırasıyla geçmiş olsun dileğinde bulunmuşlar”(Maraşlı, 2012a:8).

“Sağlık Ülkesi” adlı masalda Canoğlan’ın ülkesinde olanlara karşı duyarlı olmasına dikkat çekilmiştir.

“Ülkede Canoğlan adında akıllı mı akıllı bir çocuk varmış. Bu olanların sebebini öğrenmek için köyünden kalkıp şehre, padişahın yanına gitmiş”(Maraşlı, 2012a:116).

“Mızımız Ahtapot” adlı masalda ise Mızımız adlı ahtapota arkadaşlarının gösterdiği duyarlılık ifade edilmiştir.

“Mızımız’ın sesini duyan hayvanlar hemen gelmişler. Denizanası Mızımız’ın yaralı kolunu yosunlarla sarmış”(Maraşlı, 2012a:122).

“Neşe Doktoru” adı masalda bir gencin hasta çocuklara karşı duyarlılığı ifade edilmiştir.

“Genç demiş ki:

-Vali Bey, ben her hastane de birkaç neşe doktoru olması gerektiğini düşünüyorum.

Vali:

-Neşe doktoru mu? diye hayretle sormuş.

Genç:

-Evet, demiş. Özellikle hasta çocuklar için. Geçen kış kardeşim hastalanmıştı. Bir süre hastanede onun yanında ben kaldım. Orada hasta çocukların bazılarının mutsuz olduklarını gördüm. Bazıları da hastanede çok sıkılıyorlardı. Ben onlara masallar anlattım, oyunlar oynattım. Onlara sürpriz şakalar hazırladım, çok eğlendiler. Benim adımla neşe doktoru koydular. Çok güzel zaman geçirdik” (Maraşlı, 2012a:178-179).

“Padişahın Emaneti” adlı masalda sarayın aşçısının duyarlılığı ifade edilmiştir.

“Vezirler, padişahı hasta diyerek kimseyle görüştürmüyorlarmış. Bir gün

sarayın aşçısı halkın şikayetlerine dayanamamış. Eline bir tas çorba alıp padişahın yanına gitmiş. Olanları anlatmış. Padişah duyduklarından dolayı çok üzülmüş”(Maraşlı, 2009:31-32).

“Ülübü” adlı masalda ise sürüdeki diğer kuzuların güvenliğini düşünen Ülübü adlı kuzu anlatılmıştır.

“İncecik sesi ile bağırması:

-Mee mee... Gitmeyin! Yukarılar çok tehlikeli, sonra sizi kurtlar yer, demiş”(Maraşlı, 2012b:45).

“Aykuşu” adlı masalda ise Garip’in yolda gördüğü yaralı kuşa duyarlı davranması ifade edilmiştir.

“Garip bir gün akşam yorgun argın evine dönerken yol kenarında zayıf ve yaralı bir kuş görmüş. Hiçbir kuşa benzemeyen tuhaf bir kuşmuş bu. Kuşu eline almış. Hayvancığın kalbi küt küt çarpıyormuş. Kocaman gözleri ile yalvarır gibi bakıyormuş. Garip kuşa açmış, onu alıp evine götürmüş. Yaralarını temizlemiş, kuşa ekmek vermiş, su içirmiş”(Maraşlı, 2012b:170).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda ise Pırpır adlı tavuğun, diğer tavukların haklarını korumada gösterdiği duyarlılık ifade edilmiştir.

“Pırpır, Hırhır’a yanlış davrandığını söylemiş:

-Bir daha tavuklara kötü davranırsan karşında beni bulursun, diye onu uyarmış”(Maraşlı, 2012c:37-39).

“Pırpır, Cılız tavuğun yanına gelerek:

-Böyle devam edersen hastalanacaksın, hiç sesin çıkmayacak. Bence sen bu işi isteyerek yapmıyorsun, Hırhır seni zorlamış olmalı. Bana anlat, sana yardımcı olabilirim, demiş”(Maraşlı, 2012c:44).

“Yüzen Kuşlar” adlı masalda ise Pıtırtı adlı penguenin hasta arkadaşına destek olması ve arkadaşı Pıtrak’la kendisine yalan söyleyen Kıstak isimli penguenin duygularına duyarlılık göstermesi belirtilmiştir.

“O gün Pıtırtı hasta bir arkadaşına bakmak için uzak bir yere gitmiş”(Maraşlı, 2012c:131).

“Kıstaç öyle söyleyince ikisinin de kızgınlığı geçmiş, onun için üzülmüşler”(Maraşlı, 2012c:139).

“Masalcı Yengeç” adlı masalda Masalcı Yengeç’in duyarlılığına yer verilmiştir.

“Yumturuk bütün olanları hemen Masalcı’ya anlatmış. Masalcı Yengeç de bu duruma çok üzülmüş. Düşünmüş taşınmış sonunda Yantırık’ı kurtaracak bir yol bulmuş:

-Timsahlar bazen yiyeceklerini çiğnemedен yutarlar. Timsah da yediklerini hazmetmeden Yantırık’ı kurtarmalıyız, demiş. Yumturuk’a timsahın yerini sormuş. Yumturuk, ona yolu göstermiş” (Maraşlı, 2012c:108).

4.12. “DÜRÜSTLÜK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Dürüst, Türkçe Sözlükte şöyle tanımlanmıştır; “ 1. Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru(kimse). 2. Mec. Kurallara uygun, yanlışsız” (Türk Dil Kurumu, 2011:738-739) olarak tanımlanmıştır.

Sema Maraşlı masallarında dürüstlük değerine oldukça önem vermiştir. “Bahçıvan’ın Kızları”, “Ormanda Yenilik”, “Bir Torba Yalan”, “Memnun ile Karam”, “Acı Akan Çeşme”, “Çilli Horoz” ve “Güllü Köy” adlı masallarında tamamen dürüstlüğün önemini anlatmıştır. Bu masalarda yalan söylememenin önemi oldukça dikkat çekici biçimde anlatılmıştır. Aşağıda bu masalların özetleri sunulmuştur.

“Bahçıvan’ın Kızları” adlı masalda bir ülkede yaşayan bahçıvan ve üç kızı vardır. Kızların isimleri menekşe, gül ve karanfilmiş. Bu insanlar sevgi dolu insanlarmış. Çiçekleri ve çiçek yetiştirmeyi çok severlermiş. Bu üç kızın karşısına üç genç delikanlı çıkar. Kızlar bu delikanlıları beğenir. Ancak bu delikanlılar babalarından kalan mirası har vurup harman savuran, kızlarla da “Onlar çalışır, biz yeriz içeriz.” diye düşünerek evlenmek isteyen gençlerdir. Bu üç delikanlı bahçıvandan kızlarını evlenmek için isterler. Bahçıvan karar veremez ve çiçeklerden yardım almaya karar verir. Bu delikanlılara bir gül, bir karanfil bir de menekşe fidesi verir. Delikanlılardan fideyi dikip büyütmelerini ister. Delikanlılar çiçekleri sevmedikleri ve dürüst olmadıkları için fideleri dürüst ve iyi kalpli olan amcalarının üç oğluna diktirirler. Çiçek fideleri büyür bu yalancı üç delikanlı da fideleri bahçıvana götürürler. Ancak çiçekler büyüyüp çiçek açmasına rağmen içlerinde

solgun birer yaprak vardır. Bahçıvan bu işte bir hile olduğunu düşünüp sebebini genç delikanlılara sorar. Sonunda gençler yaptıklarını itiraf etmek zorunda kalırlar. Böylece de kötü amaçlarına da ulaşamazlar. Bahçıvan da kızlarını çiçekleri yetiştiren bu dürüst, akıllı çalışkan, güzel ahlaklı kızlarla evlendirir”(Maraşlı, 2012c:157-172).

“Ormanda Yenilik” adlı masalda ise ormanın kralı aslan gazete çıkacaklarını duyurur ve bu görevi kunduzla verirler. Tilki ve bukalemun da haberleri hazırlayacaktır. İlk gazete çıkar ve çok beğenilir. Ancak daha sonra tilki ve bukalemunun hayvanlar arasında ayrımcılık yaparak yalan haberler yapması nedeniyle ormanda kavga, gürültü, huzursuzluk başlamış. Bu huzursuzluğun sebebini araştıran aslan tilkinin yalan haber yazdığını öğrenmiş. Sonunda ormandaki bütün hayvanlar olarak gazete çıkarmaya devam etmeye, bu görevi fil, zürafa, geyik, kartal ve arıya vermişler(Maraşlı, 2012b:187-198).

Daha sonra dürüstlüğün huzuru sağladığı şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Onlar tilki ve bukalemunun yaptığı hataları yapmamışlar. Her zaman doğru haberler yazmışlar. Ormandaki diğer hayvanlar doğru haberleri hazırlayanları çok sevmişler. Yalan haber yazan tilki ve bukalemunla ise arkadaşları bir daha konuşmamış. Bu da yalan söyleyen herkese büyük bir ders olmuş”(Maraşlı, 2012b:197-198).

“Bir Torba Yalan” adlı masalda ülkenin birinde iyi bir çiftçi yaşamış. Çiftliğinde yetiştirdiği ürünleri şehre getirir, dükkânında satarmış. Büyük bir dükkânı varmış, çok para kazanıyormuş. Dükkânında yoğurttan peynire, buğdaydan pirince birçok malı varmış. Dürüst olan çiftçi dükkânında malın en iyisini satarmış. Hileye, yalana hiç başvuramazmış. O yüzden de müşterisi çokmuş. Günün birinde dükkânına bir adam gelmiş. Bu adam dükkândan çokça alışveriş yapmış. Sonrada ödemeye gelince, “hiç parasının olmadığını, karşılık olarak elindeki torbayı verebileceğini” söylemiş. Çiftçi torbada ne olduğunu sormuş adamda torbada yalan olduğunu söylemiş. Çiftçi ben yalan söylemem ki dediğinde de belli zaten demiş. Yalan söylemeyi bilseydin çok zengin olurdu demiş. Çiftçi önce hayır dediyse de adam çiftçiyi ikna etmiş. Aldıklarına karşılık bir torba yalan vermiş çiftçiye. Çiftçi o günden sonra zengin olmak için sürekli yalan söylemiş. Günler günleri kovalamış. Çiftçinin adı yalancıya çıkmış. Her geçen gün müşterisi azalmış. Arkadaşları,

akrabaları bile ondan alışveriş etmez olmuşlar. Çiftçinin evinde de huzuru kalmamış. Karısı yalan söylediği için çiftçiye kızıyormuş. Yalanlar sebebiyle sürekli kavgaya ediyorlarmış. Artık söylediği sözlere ailesi bile inanmıyormuş. Çiftçi müşterisi azaldığı için iflas etmiş. Yaptığı hatayı fark etmiş. Yalan söylememek için kendi kendine söz vermiş. Mallarını yarı fiyatına satıyormuş, ancak insanlar ona güvenmediği ve onu yalancı bildiği için hiçbir şey satın almıyorlarmış. Çiftçi dükkanını kapatıp yollara düşmüş. Kendisine yalan torbasını satan adamı bulmaya karar vermiş. Onu bulunca kendisine verdiği zararı ödemesi için yanında çalışması gerektiğini söylemiş. Adam yalanlarıyla çiftçiye kandırmaya çalıştıysa da çiftçi yalancı adamın yakasını bırakmamış. Onu almış, memleketine götürmüş. Çiftçi önce kendi adını temizlemeye karar vermiş. Herkesten tek tek özür dilemiş. Ailesinden de özür dilemiş. Bir daha yalan söylemeyeceğine söz vermiş(Maraşlı, 2012b:151-168).

“Çiftçi yalancı adamı çiftliğine götürmüş. Onu ineklere bakıcı yapmış. Yalancı adam yalana o kadar alışmış ki ineklere bile yalan söylüyormuş. Yalan söylediğinde inekler hep bir ağızdan “Möö möö yalancı” diye bağıyorlarmış. Yalancı adamın inekler bile bana inanmıyorlar diye canı sıkılmaya başlamış. Zaten o güne kadar söylediği yalanlar yüzünden başına gelmeyen kalmamış. Yalan söyleme huyundan kurtulmaya karar vermiş. Uğraşmış, zor da olsa başarmış. O günden sonra dürüst bir insan olarak sevilmenin, güvenilmenin keyfini sürmüştü”(Maraşlı, 2012b:166-168).

“Memnun ile Karam” adlı masalda ise Memnun ile Karam adında iki kardeş varmış. Memnun yardımsever, güzel ahlaklı, her şeyden memnun olan bir çocukmuş, kardeşi Karam ise Memnun’un tam aksine karamsar bir çocukmuş. Karam Memnun’u her şeyden mutlu olmasını çok kıskanır, kendisi de mutlu olabileceğini bilir ama hiç uğraşmazmış. Bir gün Karam Memnun’u üzme için bir oyun planlamış. Annesinin en sevdiği vazoyu kırmış, ailesine de vazoyu Memnun’un kırdığını söylemiş. Memnun ben yapmadım dediyse de babası üç gün evden çıkmama cezası vermiş. Karam Memnun’a yine mutlu olmasını söylemiş. Memnun’da gerçekten suçlu olmadığım için mutlu olabilirim demiş (Maraşlı, 2009:168-172).

“Karam kızgınlıkla evden çıkmış, bahçedeki ağacın altında otururken birden ağaç, dallarını sallamaya başlamış.

-Yalancı sen yalancı ve iftiracısın. Pis pis yalan kokuyorsun, git benim dallarımın altında oturma! diye onu kovmuş.

Karam oradan uzaklaşarak, bahçedeki taşlığa oturmuş. Taşlar konuşmaya başlamış:

-Yalancı, yalancı! Pis pis yalan kokuyorsun, sakın benim üzerime oturma. Kardeşine iftira attın, git buradan! Diye onu kovmuş” (Maraşlı, 2009:170-172).

“Karam çok utanmış, yaptıklarına pişman olmuş. Babasına giderek özür dilemiş ve gerçekleri anlatmış. Yaptıklarından dolayı babası, ona kızmış. Kardeşine iftira ettiği için Memnun’un cezasını Karam’a vermiş. Ama Karam doğru söylediği için rahatlamış. Memnun’un cezası kaldırılmış. İki kardeş birlikte güzel oyunlar oynamışlar” (Maraşlı, 2009:172).

“Acı Akan Çeşme” adlı masalda bir şehir de Hüsmen Ağa adında kurnaz ve hileci bir adam yaşarmış. Bu adam parayı insanları kandırarak, hile yaparak kazanırmış. Şehirde evlerde su yokmuş. Herkes köydeki tek çeşmeden evine su taşıyormuş. Hüsmen ağa hemen evinin yanına bir çeşme yaptırır. Suyu da köylüye satar. Ancak bir sorun vardır. Çeşmenin suyu acıdır. Herkes suyun neden acı aktığını merak eder (Maraşlı, 2009:142-146).

Burada dürüstlüğün önemi şu sözlerle ifade edilir:

“Herkes neden acı akıyor diye tartışırken bir çocuk çıkmış;

-Bu çeşmenin suyunun neden acı aktığını biliyorum. Hüsmen ağanın malını, başkalarını aldatarak kazandığını herkes bilir. İşte çeşmenin suyu onun için acı akıyor, demiş” (Maraşlı, 2009:146).

Bu masalda ayrıca insanları aldatarak kazanılan paranın fayda vermediği de vurgulanmıştır.

“Çilli Horoz” adlı masalda ise bir köyde tam vaktinde öten Çilli Horoz adında bir horoz vardır. Kötü kalpli bir karga Çili Horoz’u kıskandığı için Çilli Horoz’u kandırarak eğer vaktinden önce ölmezse ona daha çok yiyecek vereceklerini söyler. Horozla karga arasında şöyle bir konuşma geçer:

“Karga sesini kısmış, Çilli Horoz’a iyice yaklaşmış:

-Onları kandırarak, yani yalan söyleyerek.

-Yalanla mı? diye bağırmış Çilli Horoz. Ben hiç yalan söylemem” (Maraşlı,

2009:27).

Çilli Horoz kargaya inanır ve vaktinden önce ötmeye başlar. Çilli Horoz daha sonra hatasını anlar ve kargaya yuvasını terk etmesini söyler. Yalancı karga, horozun yuvasını terk etmek zorunda kalır. Yalanın hiç kimseye mutluluk getirmediğini Çilli Horoz artık anlamıştır (Maraşlı, 2009: 30).

“Güllü Köy” adlı masalda:

“Gülleriyle ünlü güzel mi güzel bir köy varmış. Bu köyde yetişen güller çok güzel kokarmış. Güllerin kokusu ta uzaklardan duyulurmuş. Bu öyle etkileyici bir kokuymuş ki hasta insan koklasa iyileşir, üzüntülü insan koklasa kederi gider, ağlayan çocuk koklasa susarmış. Köy halkı da birbirinden güzel kırmızı, pembe, beyaz güllere sevgiyle bakar, mis gibi kokusunu doya doya koklarmış” (Maraşlı, 2009:9-10).

“Bu köyde yaşayanlar sevgi, saygı, yardımlaşma gibi bütün güzel huylara sahiplermiş. Güllerin kokusundan mı insanlar bu kadar iyilermiş? Yoksa insanların güzel oluşundan mı güller bu kadar güzel kokarmış, bilinmezmiş”(Maraşlı, 2009:10).

“Günlerden bir gün köye iki çocuğu olan yabancı bir aile gelip yerleşmiş. Bu ailenin oturduğu evin bahçesinde kıpkırmızı güller, birkaç gün içinde güzel kokularını kaybetmişler. Aradan çok geçmemiş ki diğer bahçelerdeki güller de kokularını yitirmişler. Köylüler başlarına gelen bu garip olayın sebebini bir türlü anlayamıyorlarmış. Artık köyde o mis gibi güzel kokulardan eser kalmamış. Bilge bir köylü köydeki bütün çocukların yalan söylemeye başladığını fark etmiş. Güller kokularını bu yüzden kaybetmiş. O güne kadar kimse yalan nedir bilmezmiş. Oysa yeni gelen ailenin çocukları çok yalan söylüyorlarmış. Herhalde köyün çocuklarına yalanı öğreten de onlarmış. Her yalanda bir gül kokusunu kaybetmiş ve sonunda bütün güller kokmaz olmuş. Çünkü yalan söylediğinde insanın ağzından pis bir koku çıkarmış. İnsanların hissetmedikleri bu koku, gülleri çok etkilemiş. Yalanın olduğu hiçbir yerde güller güzel kokmazmış”(Maraşlı, 2009:10-12).

“Bilge köylü, kimsenin kalbini kırmamaya çalışarak konuşmaya başlamış:

-Köydeki güller bir bir soldular. O güzelim güller artık etrafa kötü kokular saçıyorlar. Bana göre bunun sebebi yalan söylemektir. Yalan söyleyen insanlar da

kötü kokan güllere benzerler.

Bilge köylü sözlerini bitirince evdeki herkes başını öne eğmiş. Kendilerini etrafa kötü kokular saçan güllere benzetmişler. Dışarıdan ne kadar çirkin göründüklerini düşünerek üzülmüşler. Artık yalan söylemeyeceklerine dair söz vermişler. Verilen söz gökyüzüne yükselmiş. Köydeki bütün güllere ulaşmış. Etrafı tekrar güzel kokular sarmış” (Maraşlı, 2009:12).

“Yüzen Kuşlar” adlı masalda dürüstlüğün önemi güvenebilme açısından ele alınmıştır.

“Pıtırıtı:

-Ama yalan söyleyerek kendine arkadaş bulamazsın. Yalanla başlayan dostluğun sonu iyi olmaz ki, demiş” (Maraşlı, 2012c:139).

“Taş Bebek” adlı masalda başkasına ait eşyanın izinsiz alınamayacağı ifade edilmiştir.

“O bebeği çaldığını ve hırsız olduğunu hiç düşünmemiş. “Hoşuma gitti, aldım.” diye düşünüyormuş. Sabah hemen annesinin yanına koşmuş.

-Anne, başkasına ait bir eşyayı alırsam ne olur, diye sormuş.

-Hırsızlık olur, diye cevap vermiş annesi.

-Ama çocuklar bir şeyi alınca hırsız sayılmaz değil mi anne, diye tekrar sormuş.

-Hırsızın küçüğü, büyüğü olmaz, demiş annesi. “Çalınan malın da azı, çoğu olmaz. Komşunun iğnesini bile alsan hırsızlık olur” (Maraşlı, 2012c:183-184).

“Of Of Prenses” adlı masalda papağanın ve padişahın sözünde durması ifade edilerek, dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

“Bir gün papağan kralın yanına gelip:

-Ben sözümü tuttum. Siz de sözünüzü tutun, beni bırakın, demiş Kral papağanın gitmesini istemiyormuş ama yine de sözünde durmuş” (Maraşlı, 2012c:21-22).

“Yalnız Köstebek” adlı masalda ise sözünde durmayan köstebek arkadaşlarının güvenini kaybetmiştir ve yalnız kalmıştır. Köstebek masalın sonunda hatasını anlar ve sözünde duran, dürüst bir köstebek olur.

“Kaplumbağa:

-Şimdi anlıyorum senin neden hiç arkadaşının olmadığını. Senin gibi verdiği

sözü tutmayan birine kim güvenir? Kim onunla arkadaş olmak ister diyerek köstebeğe kızmış” (Maraşlı, 2012c:149-150).

“Köstebek hatasını daha iyi anlamış, yaptıkları için tekrar özür dilemiş. Köstebek, o günden sonra verdiği bütün sözlerde durmuş. Kaplumbağayla iyi arkadaş olmuşlar. Başka arkadaşları da olmuş. Hayatı boyunca hiç yalnız kalmamış” (Maraşlı, 2012c:156).

Masallarda dürüstlük değerine oldukça yer verilmiştir. Masallarda dürüstlük değeri, yalan söylememek, başkalarını aldatmamak, izinsiz eşya almamak ve verilen sözde durmak açılarından ele alınmıştır. Dürüst olmanın sevgiyi, saygıyı, mutluluğu, huzuru, güveni ve çevremizdeki insanlar tarafından sevimliyi sağladığı vurgulanmıştır.

4.13.“EMPATİ” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Empati, Türkçe Sözlükte “Duygudaşlık” (Türk Dil Kurumu, 2011:796) olarak tanımlanmıştır.

“Şımarık Misafir” adlı masalda şaka yaptığını düşünerek, başkalarını rahatsız eden Yavuz isimli çocuğun aynı duruma düşünce hatasını anlaması ifade edilerek, empatinin önemine vurgu yapılmıştır.

“Maymunlar o kadar çok yaramazlık yapmışlar ki Yavuz’un canı çok sıkılmış. Başkalarını rahatsız ederek eğlenmenin ne kadar kötü olduğunu anlamış” (Maraşlı, 2009:44).

“Yardım Seven Çocuk” adlı masalda yardım etmeyi sevmeyen Oğuzhan’ın rüyasında kendini yaşlı görmesi, çocuklardan ve gençlerden yardım istemesi kimse ona yardım etmeyince de bu durumun zoruna gitmesi ve ağlayarak uyanması anlatılarak empati değerine dikkat çekilmiştir.

“Kan ter içinde ağlayarak uyanmış. Tıpkı rüyasındaki gibi her tarafı terler içindeymiş ve ağrıyormuş. Büyüklerin küçüklerden bir şey isteyince” Hayır” cevabını almaları ne kadar da zormuş, diye düşünmüş.

Koşarak babaannesinin yanına gitmiş.

-Baba anneciğim! Özür dilerim, bugüne kadar seni çok üzdüm; bundan sonra benden ne istersen yapacağım, demiş” (Maraşlı, 2009:60).

“Saygıyı Arayan Şehzade” adlı masalda ise bülbül, başkalarıyla alay eden şehzadenin bu davranışının ne kadar kötü olduğunu anlaması için, kendini onların yerine koymasını istemiştir. Böylece empati değerinin önemi ifade edilmiştir.

“Şehzade;

-Ama ben alay ederken çok eğleniyorum, diye itiraz edecek olmuş.

Bülbül;

-Seninle alay edilmesi hoşuna gider mi? diye şehzadenin sözünü kesmiş”(Maraşlı, 2009:187).

“Mırmır Balığı” adlı masalda ise öğretmeninin her zaman sözünü kesen Mırmır Balığı’na öğretmeni hatasını anlaması için, bir ders vermek istemiş. O gün Mırmır Balığı’nın öğretmen olmasını ister. Mırmır Balığı ders anlatmaya çalışırken, herkes sözünü keser. Mırmır Balığı en sonunda sinirlenir ve kızar (Maraşlı, 2012b:79-89).Empatinin önemi şu sözlerle vurgulanmıştır:

“Mırmır o zaman kendisine oyun yapıldığını anlamış. Öğretmeni, Mırmır’ı kendisinin yerine koyarak sözünün kesilmesinin kötü bir şey olduğunu anlamasını istemiş. Mırmır o zaman yaptığı hatanın farkına varmış. Herkesten özür dilemiş” (Maraşlı, 2012b:91).

“Cambaz” adlı masalda ise kendimizi başkasının yerine koymamız gerektiği ve bir gün herkesin aynı duruma düşebileceği ifade edilerek, empati yapmanın önemi belirtilmiştir.

“Karıncı:

-Senin vücudundaki eksikliğe bakarak alay edecek birisi önce kendi terbiyesindeki eksikliğe bakmalı bence, demiş. Neden hastalığından utanasın ki? Hastalık hiçbir zaman utanılacak bir şey değildir. Bizim başımıza gelen bir gün herkesin başına gelebilir”(Maraşlı, 2012a:105).

4.14.“ESTETİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Estetik, Türkçe Sözlükte “1.Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat. 2. sf. Güzellik duygusu ile ilgili olan. 3. sf. Güzellik duygusuna uygun olan. 4. fel. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe

kolu, güzel duyu, bedii. 5. sf. tıp Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan (yöntemler)” (Türk Dil Kurumu, 2011:821) olarak tanımlanmıştır.

“Güllü Köy” adlı masalda güllerin ve kokusunun güzelliği belirtilmiştir.

“Gülleriyle ünlü güzel mi güzel bir köy varmış. Bu köyde yetişen güller çok güzel kokarmış. Güllerin kokusu ta uzaklardan duyulmuş. Bu öyle etkileyici bir kokuymuş ki hasta insan koklasa iyileşir, üzüntülü insan koklasa kederi gider, ağlayan çocuk koklasa susarmış. Köy halkı da birbirinden güzel kırmızı, pembe, beyaz güllere sevgiyle bakar, mis gibi kokusunu doya doya koklarmış”(Maraşlı, 2009:9-10).

“Lak Lak Leylek” adlı masalda Lak Lak Leylek’in etrafındaki güzelliklerin farkına varmasına dikkat çekilmiştir.

“İşte tam bu sırada kalın gövdeli komşu ağacın dalına bir bülbül konmuş. Bülbül o kadar güzel ötüyormuş ki Lak Lak bu güzel sesi duyunca kendisinden geçmiş. Diğer ağacın altında yavaş yavaş yürüyen kaplumbağanın ayak sesini de duymuş. Çok geçmeden ılık bir rüzgar esmiş. Bütün yapraklar hışırdamış. Yaprak sesleri de Lak Lak’ın çok hoşuna gitmiş”(Maraşlı, 2009:17).

“Lak Lak her gün etrafındaki başka bir güzelliğin farkına varmış. Onların sesini dinlemiş. Kuşların, rüzgârın hatta kaplumbağanın ayaklarının yerde çıkardığı ses bile çok güzelmış”(Maraşlı, 2009:17).

“Padişahın Emaneti” adlı masalda ülkenin güzelliği ifade edilmiştir.

“Yemyeşil güzel bir ülkede adil bir padişah yaşarmış”(Maraşlı, 2009:31).

Masalda estetiğin önemi de vurgulanmıştır.

“Üstelik bazıları aldıkları kitapları yırtmışlar veya çizmişler. Bu durumda kitaplar çok kötü görünüyormuş. Padişah, kitapları temiz bir şekilde getirenleri ödüllendirmiş”(Maraşlı, 2009:32).

“Hırçın Prenses” adlı masalda da ülkenin güzel olması ve prensesin sesinin güzelliği ifade edilmiştir.

“Bir varmış, bir yokmuş

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,

Güzel mi güzel bir ülkede bir padişah yaşarmış”(Maraşlı, 2009:115).

“Çocuk, gözlerini bu güzel sesin sahibine çevirmiş” (Maraşlı, 2009:116).

“Şakacı Maymun” adlı masalda ormanın güzelliği belirtilmiştir.

“Rengârenk çiçeklerle süslü, büyük, güzel bir ormanda hayvanlar huzur içinde yaşarmış” (Maraşlı, 2009:45).

“Kibar Prens” adlı masalda da ülkenin güzel olması ifade edilmiştir.

“Büyük, güzel bir ülkede iyi bir kral yaşarmış” (Maraşlı, 2009:49).

Masalda kızların güzel olması ifade edilerek estetik değerine vurgu yapılmıştır.

“-Komşu ülkenin kralının güzeller güzeli iki kızı var. Gidin kızları isteyin, kim daha önce prenseslerden birinin alır gelirse evlenecek ve kral o olacak” (Maraşlı, 2009:52).

“Kızını çağırmuş. Dünyalar güzeli bir kız gelmiş. Prens kıza hayran olmuş” (Maraşlı, 2009:53).

“Sütçü Tay” adlı masalda da atın güzelliği ifade edilmiştir.

“Bir varmış, bir yokmuş.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,

Çıta gibi hızlı, gelin gibi nazlı,

Asil kanlı, güzel bir tay varmış. Tayın anne ve babası gençliklerinde her yarışmanın birincisiymiş. Onlar artık yaşlandıkları için gözler güzel tayın üzerine çevrilmiş” (Maraşlı, 2009:54).

“Obur Kaplumbağa”, “Aslanın Kederi” ve “ Çevreci Ayı” adlı masallar da ormanın güzel olduğu belirtilmiştir.

“Yeşil mi yeşil, güzel mi güzel bir orman içinde iki arkadaş kaplumbağa yaşarmış” (Maraşlı, 2009:67).

“Sarı papatyalarla, renk renk çiçeklerle süslü, büyük bir ormanda hayvanlar huzur içinde yaşarmış” (Maraşlı, 2009:76).

“Şırl şırl suların aktığı, yemyeşil bir ormanın içinde, bir mağarada temiz, iyi kalpli bir ayı yaşarmış” (Maraşlı, 2009:161).

“Bir Avuç Ceviz” adlı masalda prensesin güzel olması ifade edilmiştir.

“Büyük bir ülkede güzel bir prenses yaşarmış” (Maraşlı, 2009:71).

“Mutluluk Uçağı” adlı masalda ise estetik değeri şu sözlerle vurgulanmıştır:

“Melike küçükmüş ama onun çok güzel ve hızlı giden kocaman bir uçağı

varmış. Sıkıldığı zaman uçağına biner istediğı yere uçarmış. Bazen canı yemyeşil kırlara, şırl şırl akan suların yanına gitmek ister, uçağına atlar, biraz gezdikten sonra dönermiş” (Maraşlı, 2009:98).

“Tobaş’ın Dostluğu” adlı masalda:

“Bir varmış, bir yokmuş,

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,

Develer top oynarken eski hamam içinde,

Büyük mü büyük, güzel mi güzel bahçeli evlerin olduğu bir mahallede Kenan adında bir çocuk yaşarmış” (Maraşlı, 2009:125).

“Uykusunu Arayan Çocuk” adlı masalda da estetik değerine vurgu yapılmıştır.

“Çiftlik evinin önünde kahverengi tüyleri olan güzel bir kedi varmış” (Maraşlı, 2012a:23).

“Bebekler, esnerken elleriyle ağızlarını kapatmaları gerektiğini henüz bilmiyorlarmış. Fakat o kadar tatlı esniyorlarmış ki, ağızlarını kapatmamış olmaları bile çirkin durmuyormuş. Esneyip esneyip sonra güzel gözlerini kapatıyor, tatlı bir uykuya dalıyorlarmış” (Maraşlı, 2012a:26).

“Aşağıda rengarenk çiçeklerin olduğu çok güzel bir bahçe varmış. Hemen oraya inmişler. Burası çok güzel bir bahçeymiş. Bahçede neredeyse olmayan çiçek yokmuş. Rengarenk güller, hanımelleri, nergisler, sümbüller, karanfiller... Daha sayılamayacak kadar pek çok çiçek varmış. Uykusunu arayan çocuk, gözlerini çiçeklerden alamıyormuş. Çiçeklerin birbirinden güzel kokuları, her tarafa yayılıyormuş. Bahçenin hemen yanında şırl şırl akan bir dere varmış. Derenin sesi tatlı bir müzik namesi gibiymiş. Çiçeklerin güzelliği gözüne, kokuları burnuna, derenin sesi de kulağına ziyafet veriyormuş” (Maraşlı, 2012a:27-28).

“Çıtı Pıtı Hanım” adlı masalda:

“Davetin olduğu gün Çıtı Pıtı Hanım da giyinip kuşanıp saraya gitmiş. Çiçekli, güzel bir elbise giymiş” (Maraşlı, 2012a:84).

“Teyzesinin kızı çok güzelmiş. Hele o gece giydiğı pembe, kabarık etekli elbisenin içinde bir kuğu gibi güzel ve edalı duruyormuş” (Maraşlı, 2012a:87).

“Çıtı Pıtı Hanım:

-Merak etme, demiş. Sen o kadar güzelsin ki yüzüne bakmaktan eteğine dikkat

etmezler.

Çıtı Pıtı Hanım teyzesinin kızının eteğinin altına saklanıp onunla birlikte içeri girmeyi başarmış. Gerçekten de nöbetçiler kızın güzelliğine bakmaktan eteğinin anormal kabarıklığını fark etmemişler bile”(Maraşlı, 2012a:88).

“Mızımız Ahtapot” adlı masalda:

“Güzellikler ve zenginliklerle dolu denizler aleminde pek çok canlı yaşarmış” (Maraşlı, 2012a:121).

“Gülenay” adlı masalda:

“Gülenay adında yüzü ay kadar parlak, güler yüzlü bir kız varmış” (Maraşlı, 2012a:131).

“Lambidik Leylek” adlı masalda:

“Güzel bir bahçe içinde bulunan büyük bir evin çatısında bir leylek ailesi yaşarmış” (Maraşlı, 2012a:141).

“Sincabın Oyunu” adlı masalda:

“Büyük ve güzel bir ormanda pek çok hayvan yaşarmış” (Maraşlı, 2012a:31).

“Ülübü” adlı masalda:

“Büyük bir dağın eteğinde kurulmuş güzel bir köyde insanlar huzur içinde yaşarmış” (Maraşlı, 2012b:39).

“Canoğlan’ın Kedisi” adlı masalda:

“Canoğlan’ın Kırçıl adında bir de kedisi varmış. Bu siyah beyaz karışık tüyleriyle çok güzel bir kediymiş” (Maraşlı, 2012b:56).

“Sincabın İnadı” adlı masalda ise saçlarını kestirdikten sonra saçının eski halini isteyen sincaba kesilen saçları yapıştırılır. Saçları tuhaf görüldüğü için herkes ondan kaçır. Böylece estetiğın önemine dikkat çekilir.

“Büyük, güzel bir ormanda pek çok hayvan huzur içinde yaşarmış. Bir gün anne sincap uyuyan yavrusu Uzun Diş’i uyandırmış.

-Kalk oğlum bugün hava çok güzel. Saçların çok uzamış. Gidip saçlarını kestirelim, demiş”(Maraşlı, 2012b:65-66).

“Sincap Uzun Diş aynada kendini görünce hayretler içerisinde kalmış. Çok tuhaf görünüyormuş. Ama bunu kendi istediğı için kimseye bir şey diyememiş” (Maraşlı,2012b:74-75).

“Yolda Uzun Diş’i görenler korkup bağrışıyorlarmış. “Uzaylı sincap, uzaylı sincap” diye oradan uzaklaşıyorlarmış. Uzun Diş ormanda yalnız kalmış. Hiç kimse onunla oynamıyormuş. Saçlarımı isterim diye inat ettiği için pişman olmuş” (Maraşlı, 2012b:75-76).

“Of Of Prensese” adlı masalda:

“Ülkenin birinde Of Of adında güzeller güzeli bir prensese yaşarmış” (Maraşlı, 2012c:11).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda:

“Çiftlikte yaşayan tavuklardan biri varmış ki o diğerlerinden daha gösterişli ve akıllıymış. Diğer tavuklar onun yanında cüce gibi kalırlarmış. Bembeyaz tüyleri olan bu iri tavuğun adı Pırpır’mış” (Maraşlı, 2012c:35).

“Yalnız Köstebek adlı masalda:

“Yemyeşil, güzel bir ormanda bir köstebek yaşarmış” (Maraşlı, 2012c:141).

Sema Maraşlı’nın masallarında kişilerin veya hayvanların yaşadıkları ortamın güzel olması sıklıkla ifade edilmiştir. Masallarda doğanın, yaşanılan çevrenin güzel olması ifade edilerek, güzelliğin insanı etkilediği belirtilmiştir. Bazı masallarda kişilerin güzel oluşunun sadece yeterli olmadığı, güzelliğin ancak güzel bir ahlakla değer bulacağı da ifade edilmiştir. Güzellikle övünülmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu masallara alçakgönüllülük değerinin bulgu ve yorumlar bölümünde yer verilmiştir.

4.15. “FEDAKÂRLIK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Fedakârlık, Türkçe Sözlükte; “1.Özveri. 2. Özverililik” (Türk Dil Kurumu, 2011:857) olarak tanımlanmıştır.

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda Canoğlan’ın fedakâr bir çocuk olması vurgulanmıştır.

“Canoğlan evine doğru yola çıkmış. Bir yandan da elindeki kocaman şekere bakıyormuş. Hemen açıp yemeyi istemiş. Yolda durmuş. Şekeri tam açacakken annesi aklına gelmiş. “Bugün yiyeceğimiz yoktu. Anneciğim açtır şimdi diye düşünmüş. Koşarak bakkala geri dönmüş.

-Bakkal amca elimdeki şekeri versem bana ekmek verir misin diye sormuş.

-Olur, Canoğlan, elindeki şekeri ver, ekmeği al, demiş bakkal” (Maraşlı, 2009:66).

“Küskün Tavşan” adlı masalda Küs Küs adlı tavşanın kardeşlerinin fedakârlığı anlatılmıştır.

“O sırada karşıdan, elinde yiyeceklerle kardeşleri Tem Tem, Çen Çen, Cin Cin, Çal Çal gelmişler. Yiyecekleri yavaşça yuvanın kapısından içeri bırakmışlar. Küs Küs çok şaşırmış. Çünkü kardeşlerinin yuvası oraya çok uzakmış. Her gün onun için bu kadar yol gelmeleri kardeşlerinin onu ne kadar çok sevdiğini gösteriyormuş” (Maraşlı, 2009:88).

“Aykuşu” adlı masalda ise yolda bulduğu, yaralı deve kuşu için fedakarlık yapan Garip adlı fakir bir adamdan bahsedilmiştir.

“Garip de at veya tavuk almayı istermiş. Fakat at pahalı olduğu için alamıyormuş. Tavuğu da besleyecek durumu yokmuş. Kuşu besliyormuş ama kendi yiyeceğinin yarısını ona veriyormuş” (Maraşlı, 2012b:172-174).

4.16.“HOşGÖRÜ” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Hoşgörü, Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır; “Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans” (Türk Dil Kurumu, 2011:1112).

“Çilli Horoz” adlı masalda erken öten horoza karşı gösterilen hoşgörü ifade edilmiştir.

“Köylünün biri;

-Çilli horoz vaktini şaşmazdı. İlk defa oldu. Herhalde hastalandı, ona birkaç gün çok iyi bakalım, demiş. Diğerleri de onu haklı bulmuşlar. Çilli horozun önüne çeşit çeşit yiyecekler, yeşillikler doldurmuşlar” (Maraşlı, 2009: 28).

“Ertesi gün, yine gece yarısı kalkmış, uzun uzun ötmüş. Köylüler yine şaşırıp kalmışlar. Yine aynı kargaşa olmuş. Köylüler bu defa da horozun hasta olduğunu düşünerek kızmamışlar, önüne yiyecek koymaya devam etmişler”(Maraşlı, 2009:28).

“Küskün Tavşan” adlı masalda ise Küs Küs olanlardan sonra kardeşlerinin hataları olduğunda onlara hoşgörülü davranmaya karar vermiştir. Hoşgörünün önemi şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Kardeşler ağlayarak birbirine sarılmış. Bu defa Küs Küs onlardan özür dilemiş ve onlarla birlikte yuvasına dönmüş. Kardeşlerinin kıymetini anlamış ve hataları olduğunda artık onlara hemen darılmamış. Kardeşleriyle mutlu bir hayat yaşamış” (Maraşlı, 2009:88-89).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda çevresindeki kişileri rahatsız eden Çoban Yıldızı’na, arkadaşlarının gösterdiği hoşgörü ifade edilmiştir.

“Çoban Yıldızı, üzüntüsünden yeniden ağlamaya başlamış. Arkadaşları onu teselli etmeye uğraşmışlarsa da başaramamışlar. Onun bağıra çağıra ağlamasından herkes rahatsız olmuş. Ama bir süre kimse sesini çıkarmamış” (Maraşlı, 2012a:13).

“Yüzen Kuşlar” adlı masalda ise pırtının arkadaşına gösterdiği hoşgörü ifade edilmiştir.

“Pırtının yanına gidip ondan özür dilemiş. Pırtı arkadaşını bağışlamış” (Maraşlı, 2012c:136)

“Püskül” adlı masalda arkadaşlarına kötü davranan Püskül’ü arkadaşlarının affetmesi ile hoşgörü değeri vurgulanmıştır.

“Ertesi gün ahırda bulunan iki torba arpa ve samanı sürüyerek çayırılığa götürmüş. O güne kadar yaptığı şımarık davranışlarından dolayı herkesten özür dilemiş. Onlar da onu affetmişler” (Maraşlı, 2012b:120).

4.17.“İYİMSERLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

İyimserlik, Türkçe Sözlükte “1. Genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren bir tutum veya kişilik özelliği, nikbinlik, optimizm. 2. Her şeyi en iyi yanından gören, her durumda iyi bir çıkış yolu uman dünya görüşü, nikbinlik, optimizm. 3. *fel.* İnsanlığın ilerlemesine, bütün durum ve şartların iyiye gideceğine inanan öğretilerin genel adı, optimizm” (Türk Dil Kurumu, 2011: 1237) olarak tanımlanmıştır.

“Hasret” adlı masalda mutlu olmak için güzel düşünmenin gerekliliği ifade edilmiş, iyimserlik değeri vurgulanmıştır.

“Ayna:

-Hastasın ama farkında değilsin, demiş. Vücudunda bir hastalık olmasa da düşüncelerin hasta. Düşüncelerdeki hastalık vücudundaki hastalıktan daha

önemlidir. *Mutlu olamayacağını düşündüğün sürece mutlu olamazsın*”(Maraşlı, 2012a:58).

“Ayna:

-Bu hazır bir anahtar değil, demiş. Neyi çok tekrar edersen o anahtar oluşur, istediğin kapıyı açarsın. Söylediğin iyi bir şeyse güzel ve faydalı kapılar açılır; kötü bir şeyse kötü kapılar açılır. Yani çok söylediğin şeye inanır ve öyle olursun”(Maraşlı, 2012a:62).

“Neşe Doktoru” adlı masalda ise iyimserliğin önemi şöyle ifade edilmiştir:

“Vali,

Yaparsın, demiş. Ben her çocuğun içinde bir neşe doktoru olduğuna inanıyorum. Onu mutlaka ortaya çıkarmalısınız. Hayata gülümseyerek bakarsanız, çabuk iyileşirsiniz. Siz içinizdeki neşe doktorunu ortaya çıkarın ki, sizi tedavi eden doktorların da işi kolaylaşsın. Onlar hastalıklarınızı tedavi ederken neşe doktorunuz da üzüntülerinizi tedavi etsin”(Maraşlı, 2012a:182-183).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda da iyimserliğin önemine dikkat çekilmiştir.

“Kar Meleği:

-Evet, demiş. Sızlanmak yerine kendine yapacak bir şeyler bul. Hasta olduğun zamanı iyi geçirmeye bak. Hastalık bir zorluktur; fakat sen üzülerek bu zorluğu ikiye katlıyorsun. Böylece hastalığının iki katı acı çekiyorsun. Yani çabuk iyileşmek için kendine yardım etmelisin. Düşüncelerine mutluluk ek ki, vücudunda mutluluk biçesin” (Maraşlı, 2012a:16).

“Günlerini böyle güzel düşüncelerle geçiren Çoban Yıldızı’nın yüzeyindeki çatlaklar da bir süre sonra kapanmaya başlamış” (Maraşlı, 2012a:17).

“Gülenay” adlı masalda ise hayata ve olaylara güzel bakmanın insanı mutlu edeceği ifade edilmiştir. Böylece iyimserlik değerine vurgu yapılmıştır.

“Dilbaz:

-Biraz öyle, demiş. Her şeyi kendine dert ediyorsun. İstediklerin olmayınca mutsuz oluyorsun. Mutlu olmak için görmek değil bakmak önemli. Göz görür ama hayata bakan yürektir” (Maraşlı, 2012a:137).

“Hayal Kuşu” adlı masalda ise kralın kızı olan ve hasta olup yatağa mahkum olan Şahane’nin iyimserliği vurgulanmıştır.

“Şahane gülmüş.

-O gerçek bir kuş değil ki, demiş. O benim hayal kuşum. Yatağında uzanırken gözlerimi kapatıyorum, o zaman yanıma geliyor ve birlikte geziyoruz. Geçmişe gidiyoruz, geleceğe gidiyoruz.... Masallar kuruyoruz. Ben değişik değişik masallarda kahraman oluyorum. Bazen yemyeşil bir ormana gidiyorum, etrafımda pek çok hayvan oluyor. Onlarla oyunlar oynuyorum. Bazen fakirlere yiyecek götürüyorum. Yalnız kalmış üzgün insanlara arkadaş oluyorum. Bazen sarayın bahçesine iniyorum. Sizlerle oyunlar oynuyorum. Yani hayal kuşumla istediğim her şeyi yapıyorum” (Maraşlı, 2012a:174).

Mutluluk Uçağı” adlı masalda da hiç oyuncacı olmayan Melike’nin iyimser oluşu ve aynı zamanda iyimserliği ile ailesini mutlu etmesi ifade edilmiştir.

“Kızına oyuncak alamayacak kadar fakir olan babası, kızının küçük bir tahtayla güzel oyunlar oynamasına çok seviniyormuş. Melike’nin bu küçük uçağına bazen anne ve babası da biniyor yolculuk yapıyorlarmış. Melike onları üzgün gördüğünde “Hadi mutluluk uçağıma binelim. Yükseklerden uçarken üzüntülerimizi atalım. O zaman bizi üzemezler.” der, onları da oyununa katarmış. Annesi de bu oyundan sonra kederlerinin çok da önemli olmadığını fark edermiş”(Maraşlı, 2009:100).

“Memnun ile Karam” adlı masalda ise Memnun isimli çocuğun her olayın güzel tarafını görmesi anlatılarak, iyimser olmanın önemine değinilmiştir.

“Ben diyeyim eski zamanda, siz deyin yeni zamanda. Memnun adında sevimli, yardımsever, güzel ahlaklı, her şeyden memnun olan bir çocuk yaşarmış. Kolay kolay üzülmez, kötü gibi görünen olayların, her zaman iyi yanlarını görürmüş bu yüzden mutluymuş ve çevresine de mutluluk veren bir çocukmuş” (Maraşlı, 2009:168).

“Çocukların ailesi fakirmiş. Bazı günler sadece ekmeğe yemek zorunda kalırlarmış. O günlerde Karam, sürekli karamsar şekilde söylenirken, Memnun neşeye ekmeğini yermiş. “Ekmeğe bulamayan çocuklar da var.” der, haline şükredermiş. Her zaman iki kardeş aynı olaya farklı yaklaşırlarmış. Kızlara gidecekleri gün yağmur yağmışsa Karam, akşama kadar söylenir, berbat bir gün geçirirmiş. Memnun ise evin içinde güzel bir gün geçirmenin yollarını ararmış. Yağan yağmuru seyrederek “Ya evimiz olmasaydı? Ya sokaklarda yaşıyor olsaydık.”

der, haline şükredermiş. Memnun, hastalandığı zaman bile şikayet etmezmiş. Kendisinden daha çok hasta olanları, yerinden kalkamayan insanları düşünür, kendi hastalığı gözünde önemsiz kalırmış” (Maraşlı, 2009:169).

“Of Of Prenses” adlı masalda da iyimserliğin önemi vurgulanmıştır.

“-Geçmiş olsun prensesim ama oflamayın, demiş. Prenses:

-“Oh!” demeye alıştım ama düşünce de öyle denmez ki, demiş. Papağan:

-Unutmayın prensesim, kötünün daha kötüsü vardır. Düştünüz ama ayağınız kırılmadı. Prenses, papağana hak vermiş”(Maraşlı, 2012c:21).

4.18. “MERHAMET” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Merhamet, Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma” (Türk Dil Kurumu, 2011:1657).

“Aykuşu” adlı masalda Garip’in kuşa duyduğu merhamet anlatılmıştır.

“Garip, bir gün akşam yorgun argın evine dönerken yol kenarında zayıf ve yaralı bir kuş görmüş. Hiçbir kuşa benzemeyen tuhaf bir kuşmuş bu. Kuşu eline almış. Hayvancığın kalbi küt küt çarpıyormuş. Kocaman gözleri ile yalvarır gibi bakıyormuş. Garip kuşa acımış, onu alıp evine götürmüş. Yaralarını temizlemiş, kuşa ekmek vermiş, su içirmiş” (Maraşlı, 2012b:170).

Bir gün Garip’in karısı:

-Aykuşu’nu bugün mutlaka keseceksin, diye tutturmuş.

Garip:

-Kıyamam.O benim sevgili kuşum onu kesemem, demiş” (Maraşlı, 2012b:178).

“Gezgin Karınca” adlı masalda ise karıncaya gösterilen merhamet ifade edilmiştir.

“Sersemleyen karıncayı adam eline almış. “Şimdi beni öldürecek!” diye karıncanın minicik yüreği küt küt atıyormuş. Ama iyi kalpli adam onu öldürmemiş. Yere bırakmış”(Maraşlı, 2009:129).

4.19. “MİSAFİRPERVERLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Misafirperverlik, Türkçe Sözlükte “Konukseverlik” (Türk Dil Kurumu,

2011:1689) olarak tanımlanmıştır.

Masallarda “Misafirperverlik” değerine üç adet masalda değinilmiştir.

“Sağlık Ülkesi” adlı masalda:

“Huysuz padişah, diğer ülkeye bir dostluk ziyareti düzenlemiş. Bir grup askeriyle birlikte sağlık ülkesinin padişahına benzeyen askerini de yüzünü gizleyerek yanında götürmüş. Sağlık ülkesinin padişahı onları çok güzel karşılamış, ziyafetler düzenlemiş” (Maraşlı, 2012a:111).

“Şımarık Misafir” adlı masalda:

“Teyzesi ve çocukları yavuzla annesini görünce çok sevinmişleri ancak sevinçleri uzun sürmemiş. Çünkü yavuz gelir gelmez yaramazlık yapmaya başlamış. Çocukların oyuncaklarını dağıtmış, kırmış. Teyzesinin çocukları çok üzülse de misafir olduğu için ona bir şey dememişler” (Maraşlı, 2009:41).

“Misafirperver ayı, yavuzun önüne çeşit çeşit yiyecekler koymuş. Yavuz yavru ayılarla oyunlar oynamış. Geceyi de ayının kendisi için hazırladığı güzel bir yatakta geçirmiş. Sabah uyanır uyanmaz da yaramazlık yapmaya başlamış. Anne ayının kulağına yaklaşarak avaz avaz bağırması. Ayı, iri gövdesiyle yattığı yerden fırlamış. Yavuz hantal ayıyı yerinden böyle hızlıca kaldırdığı için çok mutlu olmuş. Kahkahalar atmış. Ayıyı iyice çileden çıkarmış. Ayı sinirlenmiş sinirlenmesine ama misafir olduğu için yavuzu affetmiş” (Maraşlı, 2009:41-43).

“Hırçın Prenses” adlı masalda ise yaşlı kadının misafiri olmasından dolayı duyduğu sevinç vurgulanmıştır.

“Sümeýra ’nın prenses olduğunu söylememiş.

-Hoş geldin yavrum. Bana hiç misafir gelmiyor, çok sevindirdin beni, demiş yaşlı kadın” (Maraşlı, 2009:119).

4.20. “NEZAKET” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Nezaket, Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır; “Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik, zarafet” (Türk Dil Kurumu, 2011: 1769).

“Kibar Prens” adlı masalda nezaketin önemi anlatılmıştır. Bir ülkede yaşayan padişahın iki oğlu varmış. Padişahın oğullarından birine oldukça kaba ve ne dediğini bilmeyen olduğu için “Kaba Prens” derlermiş. Diğer oğlu ise iyi huylu ve çok

kıbarmış. O' na da "Kıbar Prens" derlermiş. Padişah ülkenin başına geçecek oğlunu seçmek için oğullarına sınav yapar. Kıbar Prens nazik ve kıbar davranışlarıyla sınavı kazanır. Ülkenin kralı Kıbar Prens olur. (Maraşlı, 2009:49-53).

Masalın sonunda "Nezaket" değerine şu sözlerle dikkat çekilmiştir.

"Kaba Prens'e ise kardeşinin yönettiği ülkede tembel tembel oturmak düşmüş. Can sıkıntısından her gün biraz daha kabalaşmış. Zaman içinde etrafında onu seven bir kişi bile kalmamış" (Maraşlı, 2009:53).

"Çilli Horoz" adlı masalda nezaket ifadelerine yer verilmiştir.

"Karganın sesini duyan Çilli Horoz ibiğini sallayarak gelmiş.

-Efendim, karga kardeş demiş.

-Merhaba horoz kardeş nasılsın?

-Çok iyiyim karga kardeş, teşekkür ederim, diye karşılık vermiş Çilli Horoz" (Maraşlı, 2009:26).

"Karoş ile Böcüş" adlı masalda da nezaket ifadelerine yer verilmiştir.

"Yine bir sabah karasinek uyanmış, hamamböceği ise uyumaya hazırlanıyormuş.

-Günaydın Karoş, demiş hamamböceği.

Karasinek de;

-Günaydın Böcüş, diye karşılık vermiş" (Maraşlı, 2009:35).

"Akşam olduğunda karasineğin uykusu gelmiş. Artık etrafta tembelce uyuyormuş. Hamamböceği de bu arada uyanmış. Karasinek ona;

-İyi geceler Böcüş, demiş.

-İyi geceler Karoş, diyerek karasineğe karşılık vermiş" (Maraşlı, 2009:37).

"Çoban Yıldızı" adlı masalda da nezaket ifadelerine yer verilmiştir.

"Arkadaşlarıyla sırasıyla geçmiş olsun dileğinde bulunmuşlar. Göktaşları; "geçmiş olsun Çoban Yıldızı" demişler. Gezegenler yerlerinden ayrılamadıkları için oldukları yerden; "Geçmiş olsun!" diye seslenmişler. Ay da, "Geçmiş olsun!" demiş Çoban Yıldızı'na. Çoban yıldızının konuşacak hali yokmuş. Arkadaşlarının iyi dileklerine kısık bir sesle teşekkür ederken bile zorlanmış" (Maraşlı, 2012a:8-9).

"Uykusunu Arayan Çocuk" adlı masalda eliyle ağzı kapatmanın nezaketin bir gereği olduğu ifade edilmiştir.

“Uykusunu arayan çocuğun da çiftlikteki uykuya dalan hayvanları görünce uykusu gelmiş. Ona da tatlı bir esneme gelmiş. Kibar bir çocuk olarak eliyle ağzını kapatmış. Gözleri kapanırken ağzı gözlerine inat kocaman açılıp esniyormuş. Kibar bir çocuk olarak, esnerken eliyle ağzını kapatmış” (Maraşlı, 2012a:25).

“Sincabın Oyunu” adlı masalda da nezaket ifadelerine yer verilmiştir.

“Sincap bazen annesiyle bazen arkadaşlarıyla hastahaneden çıkana kadar bu oyunlara devam etmiş. Hastahanedeki zamanını böylece güzel geçirmiş hastahaneden çıkarken onun iyileşmesi için uğraşan doktorlara, hemşirelere teşekkür etmiş. İyileşmiş ve hayatının sonuna kadar sağlıklı ve mutlu yaşamış” (Maraşlı, 2012a:41).

“Daha sonra yavru sincabı hastanede kalacağı odaya getirmişler. Yavru sincap ameliyattan sonra gözlerini açtığında, başında hemşire Leylek Hanımı görmüş. Leylek Hanım:

-Geçmiş olsun, demiş” (Maraşlı, 2012a:32).

“Etrafına bakmış. Yanındaki yatakta bir tavşan, onun yanındaki yatakta da bir yavru ceylan yatıyormuş. Yavru sincap onlara; “Geçmiş olsun!” deyip kendini tanıtmış” (Maraşlı, 2012a:33).

“Mızımız Ahtapot” adlı masalda nazik olmanın önemi Berber balığının arkadaşı Mızımız ’a sitemi üzerinden anlatılmıştır.

“Berber balığı:

-Sana geçmiş olsun demiyorum Mızımız, demiş. Çünkü geçmiş olsun diyenlere teşekkür edilir. Sen ise iyi dileklerini ifade edenlere kızılıyorsun”(Maraşlı, 2012a:124).

“Bir Avuç Ceviz” adlı masalda ise kaba olmanın kişiler arasındaki ilişkileri olumsuz etkilediği belirtilerek, nezaket değerinin önemine değinilmiştir.

“Prenses hemen sesin geldiği tarafa dönmüş.

-Kimsin sen? diye sormuş. Ay ışığında ağacın altında bir sincap görünüyormuş.

-Demek inanlar gibi konuşmayı biliyorsun. O zaman sana emrediyorum. Beni hemen saraya götür, demiş prenses.

Prensesin kaba konuşması sincabın hiç hoşuna gitmemiş.

-*Götürmezsem ne olur? diye sormuş*” (Maraşlı, 2009:72-74).

“Hırçın Prenses” adlı masalda Hasan’ın teşekkür etmesi ifade edilerek, nezaket değeri vurgulanmıştır.

“Çocuk, gözlerini bu güzel sesin sahibine çevirmiş. Teşekkür ederek arabaya binmiş” (Maraşlı, 2009:116).

“Saygıyı Arayan Şehzade” adlı masalda ise tatlı dilli olmanın önemi üzerinde durularak, nezaket değeri vurgulanmıştır.

“-Bende mi var? demiş şehzade ümitle.

-Elbette var. Bak, insanlar beni dinlemeyi çok sever; çünkü tatlı dilliyim, demiş bülbül. Sonra da;

Sen de tatlı dilli ol, herkesle güzel konuş. Kimsenin kalbini kırma diye öğütte bulunmuş” (Maraşlı, 2009:187).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda da Çoban Yıldızı’nın Kar Meleği ’ne teşekkür etmemesi üzerinden nezaket değerine vurgu yapılmıştır.

“İşi biten Kar Meleği ’ne bir teşekkür bile etmemiş. Oysa Kar Meleği onun iyiliği için uğraşıp durmuş” (Maraşlı, 2012a:12).

“Hasret” adlı masalda da nezaket ifadesine yer verilmiştir.

“Hasret, aynaya teşekkür etmiş.

-Benimle konuştuğun için teşekkür ederim. Keşke bütün aynalar insanlarla konuşsa, demiş” (Maraşlı, 2012a:65).

“Çıtı Pıtı Hanım” adlı masalda kaba olmanın olumsuz yanları anlatılarak, nezaket değeri vurgulanmıştır.

“Teyzesinin kızı:

-Mutsuzum, çünkü prens hiç hayal ettiğim gibi biri değilmiş, demiş. Evet, yüzü güzel ama huyu çok kötü. Çok kaba biri. İnanmazsın belki ama muzı soyup kabuğunu yere atıyor. Bana çok kötü davranıyor, yürürken eteğime basıp gülüyor, bana hiç değer vermiyor”(Maraşlı, 2012a:92).

“Dağınık Karga” adlı masalda ise komşuları kargaya hoş geldin ziyaretine gelen hayvanların nezaketi anlatılmıştır.

“Güvercin:

-Merhaba, bizler bu yakında oturan kuşlarız, sana hoş geldin demeye geldik,

demiş.

Gaguk:

-Çok sevindim, hoş geldiniz, buyurun, demiş” (Maraşlı, 2012c:27-29).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda da kibar olmanın önemine değinilmiştir.

“Pırpır gülmüş:

-Bütün kavgacılar akılsızdır, demiş. Akıllı olan işini kavga ederek halletmeye çalışmaz. Akıllı olan kibar olur. Zorla başkalarına iş yaptırmaya çalışmaz” (Maraşlı, 2012c:46-47).

“Kunduzun Sarayı” adlı masalda kunduzun yeni evini, ormandaki hayvanların ev hediyesi olarak ziyaret etmeleri anlatılmıştır. Böylece nezaket değerine dikkat çekilmiştir.

“Ormandaki bütün hayvanlar birer hediye alıp bu evi görmeye gitmişler” (Maraşlı, 2012c:208).

Masallarda nezaket değeri sıklıkla yer almıştır.

4.21.“ÖZGÜRLÜK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Özgürlük, Türkçe Sözlükte “1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî. 2. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet”(Türk Dil Kurumu, 2011:1869) olarak tanımlanmıştır.

“Of Of Prenses ”adlı masalda özgürlüğün önemi kafeste tutulan papağanın ormanda gönlünce uçmak istemesi üzerinden anlatılmıştır.

“Bir gün papağan krala:

-Ne olur beni serbest bırakın. Ben ormanlarda gönlümce uçmazsam mutlu olamam. Lütfen beni bu kafeste tutmayın, diye yalvarmış” (Maraşlı, 2012c:14).

“Serçe Kuşu” adlı masalda ise özgürlüğün önemi kafeste tutulan serçenin mutsuz olması üzerinden anlatılmıştır.

“Evin çocuğu serçenin öniüne çeşit çeşit yiyecekler koyuyormuş ama serçe azıcık yiyor, üzgün üzgün oturuyormuş. O kafesten çıkmak ve uçup yuvasına dönmek istiyormuş.

Bir gün çocuğun annesi;

-Bak yavrum biz bu serçeye bir iyilik yaptık; onu tedavi ettik ama artık kötülük yapıyoruz. O çok mutsuz. Bırakalım uçup gitsin, demiş. Çocuk;

-Hayır, o hep bizimle kalsın! diye ısrar etmişse de annesi onu ikna etmiş.

-Serçenin kafesini bahçeye çıkarıp kapağını açmışlar. Serçe sevinçle çıkmış, hemen yuvasına uçmuş, annesine sarılıp özür dilemiş” (Maraşlı, 2009:105-106).

4.22. “ÖZGÜVEN” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Öz güven, Türkçe Sözlükte “ İnsanın kendine güvenme duygusu” (Türk Dil Kurumu, 2011: 1870) olarak tanımlanmıştır.

“Çilli Horoz” adlı masalda kargaya inanan iyi yürekli horozun hatasını fark ederek, düzeltmesi ve yalan ve hile ile yiyeceklerine ortak olan karganın nasihatlerine “Hayır” diyerek, yuvasından uzaklaştırması ifade edilerek özgüven değerine vurgu yapılmıştır.

“Çilli Horoz neredeyse açlıktan ölecek hale gelmiş. Bu duruma nasıl geldiğini düşünmeye başlamış. Düşününce de her şeyin karganın söylediklerini yaptığından beri başına geldiğini anlamış. Hemen o gece tam vaktinde ötmeye başlamış.

-Artık senin nasihatlerini yerine getirmeyeceğim. Bu yüzden yiyeceklerimi seninle paylaşmam gerekmiyor. Hemen yuvamı terk et, demiş kargaya” (Maraşlı, 2009:30).

“Cambaz” adlı masalda ise kendisiyle alay edenleri umursamayan karıncanın kendine olan güvenine dikkat çekilmiştir.

“Karınca:

-Önce benimle de alay edenler oldu, demiş. Fakat ben onların sözlerine hiç aldırış etmedim. Başkalarının sözleri ile hayatıma yön veremem ki” (Maraşlı, 2012a:103).

“Küskün Tavşan” adlı masalda ise hakkını kimseye yedirmeyen tavşanın özgüvenine dikkat çekilmiştir.

“Cin Cin; açığöz, cin gibi, her şeyi bilen, hakkını kimseye yedirmeyen bir tavşanmış” (Maraşlı, 2009:84).

“Bodur Tavuk” adlı masalda ise tavuklar kendine başkan seçecektir. Adaylar

arasında Bodur Tavuk da vardır. Bodur Tavuk'un kendine olan özgüveni şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Tavuklar tartışırken, Bodur Tavuk çıkmış ortaya.

-Ben de adayım, ben de başkan olmak istiyorum, demiş.

Bunu duyan bütün tavuklar gülmeye başlamış. Gülmüşler, gülmüşler... Çünkü Bodur Tavuk çok kısa boylu ve çok zayıfmuş. Onu başkanlığa yakıştıramamışlar. Bodur Tavuk onların gülmelerine ve alay etmelerine aldırış etmeden konuşmasına şöyle devam etmiş:

-Bir yarışma yapilsın ve kazanan hakkıyla başkan olsun” (Maraşlı, 2009:111).

“Gezgin Karınca” adlı masalda karıncanın kendine duyduğu güvene dikkat çekilmiştir.

“Fakat bir küçük karınca varmış ki onun işi gücü, hayal kurmakmış. En çok istediği şey, dünyayı gezmekmiş. Arkadaşlarına bu hayalini söylediğinde bütün karıncalar karınlarını tutarak dalga geçerlermiş. Karıncanın biri;

-Senin kanatların yok ki uçup gezesin! derken,

Bir diğeri;

-Senin atlar gibi hızlı bacakların yok ki koşup gidesin, demiş.

Kim ne demişse demiş; karınca bir türlü hayalinden vazgeçmemiş. Kanatları yokmuş ama uçmanın bir yolu vardır, diye düşünmüş” (Maraşlı, 2009:128).

“Kangurunun Cesareti” adlı masalda ise kangurunun kendisine zarar gelecek bir duruma karşı çıkması ifade edilerek, özgüven değerine dikkat çekilmiştir.

“Maymun ona:

-Yeni hikayeler öğrendim sana anlatabilirim, demiş.

Yavru kanguru ona kızmış:

-Sen hiç iyi bir arkadaş değilsin, beni korkutuyorsun. Senin hikayelerini hiç merak etmiyorum, artık seni dinlemeyeceğim, demiş” (Maraşlı, 2012b:144).

4.23.“ÖZSAYGI” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Öz saygı, Türkçe Sözlükte “İnsanın kendine duyduğu saygı, onur, haysiyet, izzetinefis” (Türk Dil Kurumu,2011: 1871) olarak tanımlanmıştır. Kendini sevmeme ve kendini olduğu gibi kabul etmeme bireyde özsaygı eksikliğinin belirtisidir.

“Karganın Hatası” adlı masalda kendine saygı duymayarak bülbül olmaya özenen karganın yaşadığı kötü olaylardan ders çıkarıp bülbül olma sevdasından vazgeçmesi anlatılarak, özsaygının önemine dikkat çekilmiştir.

“Karga çok üzülmüş duyduklarına; ama akli da başına gelmiş. Bülbül olma sevdasından vazgeçmiş, yurduna arkadaşlarının yanına dönmüş” (Maraşlı, 2009:167).

“Kel Kız” adlı masalda ise yine başkasına özenen Zeliha’nın yaşadığı olaylar üzerinden özsaygının önemine dikkat çekilmiştir. Sürekli başkalarına özenen Zeliha’nın saçlarını sarıya boyama çalışırken kel olması ve yaşadığı pişmanlık ifade edilmiştir.

“Zeliha sarı saçlı olmak için yaptıklarını ağlayarak annesine anlatmış. Ya saçları bir daha hiç çıkmazsa diye korkuya kapılmış. Saçları tekrar çıksın da kömür karası olsun razıymış. Domates kırmızısı olsa ona da razıymış.

-“Bir daha kimsenin davranışlarını taklit etmeyeceğim. Hele görünüşüne asla özenmeyeceğim. Yeter ki benim saçlarım çıksın”, diye kendi kendine söz vermiş” (Maraşlı, 2009:82).

“Gülenay” adlı masalda ise gözleri görmeyen Gülenay’ın kendine olan saygısı şu şekilde ifade edilmiştir:

“-Ben okulda parmaklarımla dokunduğum kabartma harflerle okumayı öğreniyorum, demiş. Lütfen benim parmağımdaki gözlerimi kullanmama izin ver. Bana acıma, benim acınacak bir durumum yok. Sadece senden farklıyım bunu kabul et!” (Maraşlı, 2012a:135).

“Mızımız Ahtapot” adlı masalda ise kendini sevemeyen ve olduğu gibi kabul etmeyen ahtapotun arkadaşlarıyla aralarında geçen konuşmalar sonunda, hatasını fark etmesi ifade edilerek, özsaygının önemine dikkat çekilmiştir.

“Kirpi balığı açıklamış:

-Kendini olduğun gibi kabul edip sevmelisin. Bak, ben kimseye özenmiyorum. Dikenlerim bile seviyorum ve mutluyum. Sen kendini sevmezsen mutlu olamazsın.

Berber balığı:

-Evet, benim de yüzümde kocaman bir ben var ama ben bunu kafama takmıyorum, demiş. Onun varlığını kabul ettim, onunla barıştım. Sen ise sekiz

kolunu kusur olarak görüyorsun. Sahip olmadıklarını düşünüp üzülüyorsun. Neden sahip olduklarını düşünüp mutlu olmuyorsun?” (Maraşlı, 2012a:125-126).

“Mızımız düşünmüş ve arkadaşlarına hak vermiş. O günden sonra sekiz kolundan hiç şikayet etmemiş. Kendini olduğu gibi kabul edip sevmiş. Farklı olmanın kötü olmadığını anlamış. Kollarını en güzel şekilde kullanmış. Başkalarına da imrenmeyi bırakmış. Hayatı boyunca mutlu yaşamış” (Maraşlı, 2012a:128).

“Hasret” adlı masalda ise kendini sevmenin önemi belirtilmiştir.

“Ayna:

-Artık böyle söyleme, demiş. Mutlu olduğunu, kendini ve başkalarını sevdiğini söyle. Sen kendini seversen başkaları da seni sever” (Maraşlı, 2012a:63).

“Çıtı Pıtı Hanım” adlı masalda ise kendini olduğu gibi kabul eden ve seven maymun anlatılmıştır.

“Çıtı Pıtı Hanım, ufak tefek olmasını dert etmezmiş. Tanımayanlar onu küçük bir kız zannederlermiş. Genç bir kız olduğunu öğrendiklerinde ise şaşkın şaşkın bakarlarmış. Bazen alay edenler de olurmuş ama Çıtı Pıtı Hanım onlara aldırış etmezmiş.

“Terbiyem kıt olacağına, boyum kısa olsun zararı yok.” demiş” (Maraşlı, 2012a:84).

“Cambaz” adlı masalda ise kendini seven ve olduğu gibi kabul eden topal karınca ile yakalandığı hastalık sebebiyle eli ve ayağı güçsüzleşen bu sebeple hayata küsen Cambaz adlı çocuk anlatılmaktadır. Karınca ile Cambaz arasında geçen konuşmalarla özsaygının önemine vurgu yapılmıştır.

“Cambaz:

-Hiç bir şeyin yokmuş, diğer karıncalar gibi sağlıklıymışsın gibi davrandığın için sana sinir oluyorum, demiş.

Karınca:

-Neyim var ki benim? diye sormuş.

Cambaz:

-Benimle dalga mı geçiyorsun? Ayağının biri yok işte, topal karınca, demiş.

Karınca:

-Hayır, gerçekten dalga geçmiyorum, demiş. Ben bu halime öyle alıştım ki

ayağımın birinin olmadığını unutuyorum” (Maraşlı, 2012a:102-103).

“Karınca:

-Sen bu halini kabul edememişsin, demiş. Kendini kabul edersen herkes seni kabullenir. “ Ben böyleyim, onlardan biraz farklıyım ama bu beni onların gerisinde bırakmaz. “Ben de pek çok şeyi başarabilirim!” demelisin”(Maraşlı, 2012a:104).

“Topal Çekirge” adlı masalda ise topal bir çekirge olan Zıppat’ın durumunu kabullenmemesi, yuvasından dışarı çıkmayarak üzüntü içinde oturması anlatılmıştır. Arkadaşları zıplama oyunu için Zıppat’ı çağırırlar. Zıppat’ın mutlu olması için fazla sıçramama kararı almışlardır. Zıppat ilk defa mutluluk içinde arkadaşlarının gerisinde kalmadan oynar ancak cırcır böceği olanları anlatıp, alay eder (Maraşlı,2009:138-141).

Masalda eksiklerimiz olsa da kendimizi severek ve durumumuzu kabullenerek başarılı olacağımız ifade edilmiştir. Bu şekilde özsaygının önemine dikkat çekilmiştir.

“Üzüntü içinde arkadaşlarından kaçarak ormanın derinliklerine doğru gitmiş. Yaşlı bir ağacın kovuğuna yaslanıp hiçbir zaman mutlu olamayacağını düşünüyorken bir ses duymuş. Başını kaldırıp baktığında ağacın dallarında rengarenk papağanlar görmüş. Karşısındaki bir papağan onlara bir şeyler anlatıyormuş. Bu bilge bir papağanmış. Zıppat papağana yakından bakınca hayretle gözleri açılmış. Bilge papağan hem kel hem de kuyruksuzmuş ama buna rağmen diğer papağanlar saygıyla onu dinliyormuş. Zıppat kendi yaptığı hareketlerden utanmış. “Ben topallıyorum diye evden dışarı çıkmıyorum; ama bilge papağan hem kel hem de kuyruksuz olduğu halde ne güzel işler yapıyor. Benim gibi komik görünüp alay edilmekten korkmadığı için ne kadar başarılı.” diye düşünmüş. (Maraşlı, 2009:141).

“O günden sonra Zıppat çok değişmiş. Kimin ne diyeceğine aldırmaz etmeden arkadaşlarıyla oyunlar oynamış. Büyüdüğünde de kendini yetiştirerek çekirgelerin avukatı olmuş. Ormanda çekirgelerin dertlerini dinlemiş. Uzun yıllar sevilen, sayılan bir çekirge olarak mutlu yaşamış” (Maraşlı, 2009:141).

“Çirkin Kız” adlı masalda ise çirkin olduğu için çok üzülen Nurşen’in asıl güzelliğin sırrını bulmasıyla kendine saygı duymaya başlaması ifade edilmiştir.

“O günden sonra Nurşen kimsenin ona çirkin demesine aldırmaz etmemiş. Onu

tanıyanlar onu daha çok sevmeye başlamışlar. Gülşen'de kardeşiyle alay ettiğinde, kardeşinin artık neden kendisine kızmadığını merak etmiş” (Maraşlı, 2009:137).

“Karganın Hatası” adlı masalda ise bülbül olmaya özenen karganın yaşadığı olumsuzluklar anlatılarak, özsaygının önemine dikkat çekilmiştir.

“Bülbül kargaya;

-Boş yere bağırma! Çatlayacaksın. O seni duyamaz, çünkü sağır, demiş.

Karga susmuş, şaşkın şaşkın bülbüle bakmış.

-Sağır mı? diye sormuş hayretler içerisinde.

-Evet, onun kulakları duymuyor, demiş bülbül. Yoksa saatlerce bahçede oturup senin sesini dinlemeye dayanabilir miydi?

Karga çok üzülmüş duyduklarına; ama aklı da başına gelmiş. Bülbül olma sevdasından vazgeçmiş, yurduna arkadaşlarının yanına dönmüş” (Maraşlı, 2009:167).

4.24. “PAYLAŞIMCI OLMAK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Paylaşımçı, Türkçe Sözlükte “Paylaşım içinde olan” (Türk Dil Kurumu, 2011:1903) olarak tanımlanmıştır.

“Cambaz” adlı masalda Cambaz adlı çocuğun paylaşımçı olması ifade edilmiştir.

“Sıkıldığı zaman bahçeye çıkar, karıncalarla konuşurmuş. Bir derdi olduğunda bunu karıncalarla paylaşmış” (Maraşlı, 2012a:96).

“Karoş ile Böcüş” adlı masalda paylaşmanın güzel arkadaşlık ilişkileri kurmayı sağladığı belirtilmiştir.

“Ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, bir karasinek ile hamamböceği büyükçe bir evde yaşarlarmış. Her canlının bir dosta ihtiyacı varmış. Bu iki hayvan da arkadaş olmuşlar. İyi anlaşıyorlarmış; çünkü paylaşamadıkları hiçbir şey yokmuş”(Maraşlı, 2009:35).

“Kırmızı Yaprak” adlı masalda ise paylaşmayı bilmeyen çocukların birbirleriyle anlaşamamaları ifade edilerek, paylaşımçı olma değerine vurgu yapılmıştır.

“Ağaç kurdu gülmüş:

-Bugün taşı, dün bebeği, daha önceki gün de başka bir şeyi paylaşmamıştınız. Buradan her gün sizi izliyorum. Sizin için üzülüyorum. Güzel güzel oynamak dururken çekişip duruyorsunuz. Hem kendiniz mutlu olamıyorsunuz hem de çevreyi rahatsız ediyorsunuz”(Maraşlı, 2012c:60).

“Kunduzun Sarayı” adlı masalda kunduzla ağaçkakanın arasındaki paylaşımcılık belirtilmiştir.

“Ormanın birinde bir kunduz yaşarmış. Uzun dişleriyle ağaçları kemiren kunduz, çok güzel evler yaparmış. Kunduzun en yakın arkadaşı ve yardımcısı ağaçkakanmış. Ağaçkakan da sivri gagasıyla ağaçları oyarmış. İki kazançlarını paylaşmış”(Maraşlı, 2012c:203).

“Gezgin Karınca” adlı masalda ise paylaşımcı olmak değerine dikkat çekilmiştir.

“İçlerinde bir karınca,

-İnsanlar çok mu, yoksa her yer boş mu? diye sormuş merakla.

-İnsanlar çok, diye cevaplamış bizim gezgin. Kimi kömür karası, kimi buğday sarısı. Dünya hepsine yetip artıyor ama yine de paylaşamıyorlar, kavga ediyorlar. Bu cevabı duyan karıncalar hayretle;

-Yüz, bazen bin karınca bir yuvaya sığar, üstelik de huzur içinde yaşarken, kocaman dünyaya insanlar nasıl sığmaz da kavga ederler! demişler”(Maraşlı, 2009:130).

“Acı Akan Çeşme” adlı masalda ise şehirde yaşayan insanların çeşmeden bol akan suyu paylaşmadıkları ifade edilerek paylaşımcı olma değerine vurgu yapılmıştır.

“Bu şehirde yaşayanlar yemeği, temizliği bu çeşmenin suyuyla yaptıklarından sürekli su taşımaları gerekiyormuş. Şehirde “Sen taşı, ben taşıyayım; suyu çok döktün, az döktün!” türünden hiç bitmeyen kavgalar oluyormuş. Oysa akan çeşmenin suyu tatlı mı tatlı, soğuk mu soğuk, üstelik bütün şehre yetecek kadar bolmuş”(Maraşlı, 2009:142-143).

“Neşe Doktoru” adlı masalda ise paylaşmanın önemine şu sözlerle değinilmiştir:

“O günden sonra her akşam bir çocuk neşe doktoru olmuş. Hem kendi

eğlenmiş, hem de diğer çocukları eğlendirmiş. Zaten en büyük mutluluk da başkalarıyla paylaşılan mutlulukmuş” (Maraşlı, 2012a:183).

“Erik Ağacı” adlı masalda ise bahçesindeki erikleri çocuklarla paylaşmayan yaşlı kadın anlatılmıştır. Bu masalda hem paylaşmanın hem de cömert olmanın önemi vurgulanmıştır.

“Erik ağacı:

-Aslında doğrudan bana bir şey yapmıyorsun ama çocuklara yaptığının cezasını ben çekiyorum. Öyle bir yerdeyim ki çocuklar oyun oynamak için sokağa çıkınca beni görüyorlar. Hepsinin gözü eriklerimde kalıyor, üstelik sen de onlara hiç erik vermiyorsun. Onlara erik ikram etsen belki böyle yapmazlar.

Yaşlı kadın:

-Çocukların davranışlarından dolayı beni mi suçluyorsun, demiş.

Erik ağacı:

-Beni yanlış anlama, tabi ki onlar da hatalı. İzinsiz erik almamaları gerekir. Ama sen de hatalısın. Ağaçların erik doluyken mutlu olabilirsiniz. Ne var ki sevginin ve paylaşmanın vereceği mutluluk ondan daha fazladır” (Maraşlı, 2012c:198-200).

4.25. “SABIR” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Türkçe Sözlük’te sabrın tanımına şu şekilde yer verilmiştir:

“1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme” (Türk Dil Kurumu, 2011:1996).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda ise hemen iyileşmek isteyen Çoban Yıldızı’nın sabırlı olması gerektiği anlatılmıştır. Şikayet etmeden sabırla beklemenin önemi anlatılmıştır.

“Çoban yıldızı canı sıkkın sıkkın:

-Hemen iyileşmek istiyorum, demiş.

Kar meleği hastalığının sebebinin araştırırken;

-Sabırlı olmalısın, demiş” (Maraşlı, 2012a:9).

“Çoban yıldızı ağlamaya başlamış.

-Ben hemen iyileşmek istiyorum, demiş.

Kar meleği:

-Üzgünüm! Benim yapabileceğim başka bir şey yok, sabredeceksin, demiş.

Sende biliyorsun ki her kar tanesini bir kar meleği atar. Gökyüzünde çok kar meleği vardır. Her kar meleği ömrü boyunca sadece bir kez kar tanesi atar. O kar tanesini atabilmek için yüzyıllarca bekleyen melekler vardır. Hiçbir kar meleği beklediği için şikayet etmez kar tanesi atacağı günü umutla bekler.

Yağmur meleği de desteklemiş onu:

- Biz de yeryüzüne bir tek yağmur tanesi atabilmek için bulutların başında sabırla sıramızın gelmesini bekleriz demiş” (Maraşlı, 2012a:10-11).

4.26. “SAĞLIKLI OLMAYA ÖNEM VERME” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Sağlıklı, Türkçe Sözlükte “1. Sağlık durumu iyi olan, sağlam, esen, sıhhatli. 2. Sağlık kurallarına uygun olan, hijyen, hijyenik. 3. Sağlığı koruyan. 4. *mec.* Sağlam, doğru, güvenilir, gerçek” (Türk Dil Kurumu, 2011:2007) olarak tanımlanmıştır.

“Çoban Yıldızı” adlı masalda hasta olan çoban yıldızı üzülükçe iyileşemiyormuş. Bunun üzerine sağlıklı olmak istediği için güzel şeyler düşünmeye başlamış. Masalda sağlıklı olmanın önemi şu şekilde ifade edilmiştir:

“İyileşsinler diye hasta çocuklar için dua etmiş, gökyüzünden onlara sevgi dolu ışıltılar gönderdiğini hayal etmiş. Günlerini böyle güzel düşüncelerle geçiren Çoban Yıldızı'nın yüzeyindeki çatlaklarda bir süre sonra kapanmaya başlamış. Sonunda Çoban Yıldızı sağlığına kavuşmuş. Eskisi gibi hava kararmadan ortaya çıkmış. Onu görmek için gökyüzüne bakan çocuklara sevgiyle göz kırpmış” (Maraşlı, 2012a:17).

“Sincabın Oyunu” adlı masalda ise hastaneden ve iğneden korkan sincabın kendine çeşitli oyunlar bularak bu düşüncelerden uzaklaşıp, sağlığına kavuşması anlatılmıştır.

“Sincap bazen annesiyle bazen arkadaşlarıyla hastaneden çıkana kadar bu oyunlara devam etmiş. Hastanedeki zamanını böylece güzel geçirmiş hastaneden çıkarken onun iyileşmesi için uğraşan doktorlara, hemşirelere teşekkür etmiş. İyileşmiş ve hayatının sonuna kadar sağlıklı ve mutlu yaşamış” (Maraşlı, 2012a:41).

“Canoğlan'ın Hazinesi” adlı masalda ise sağlıklı yaşamının önemi

belirtilmiştir.

“Çocuklardan biri:

Benim fırçam var ama hiç dişlerimi fırçalamıyorum demiş.

Canoğlan:

-Birkaç yıl sonra dişlerin çürür, ağrımaya başlar sonra da tek tek dökülür, demiş. Ben her gün dişlerimi günde iki kez mutlaka fırçalıyorum. Hem de tertemiz olana kadar.

Canoğlan, daha sonra sabunu eline alarak anlatmaya devam etmiş.

-Ben bu sabun için de çok sevindim. Siz de bilirsiniz, sağlığımızın en büyük düşmanı kirli ellerdir. Mikroplar ağızımıza kirli ellerimizle girer. Her yemekten önce ve sonra ellerimi mutlaka sabunluyorum.

Canoğlan daha sonra tırnak makasını almış eline:

-Tırnaklarımızın içine bir sürü mikrop doluyor. Tırnaklarım uzar uzamaz kesiyorum demiş” (Maraşlı, 2012a:48).

“Çocuklardan biri demiş ki:

- Ben diş fırçası yerine altınım olsun isterdim.

Canoğlan arkadaşının sözlerine katılmamış.

-Bir çuval altınım olsa, her gün kırk çeşit yemek yesem ne olacak? demiş.

-Çiğneyip tadını alamadıktan, eveleyip geveleyip yuttuktan sonra. Yemeği ne yapayım; altını, gümüşü ne yapayım. Ben bir dişimi bir çuval altına değiştirmem. Onun için diş fırçam benim için hazineden daha kıymetli. Sabun, diş fırçası, tırnak makası ve havlu da sağlığım için gerekli. Bunlar benim hazinelerim” (Maraşlı, 2012a:49-50).

“Sağlık Ülkesi” adlı masalda ise ülkenin birinde halkının sağlığına çok önem veren padişah yaşarmış. Padişah sağlık konusunda çok titizmiş. Doktorlara çok önem ve değer verirmiş. Doktorlardan, sağlıklı beslenme ve sağlığı koruma yöntemleri konusunda halkı bilinçlendirmelerini istermiş. Padişah sarayın balkonundan arada bir halka hitap edermiş. Her konuşmasında mutlaka sağlık konusuna değinirmiş. Halka sebze ve meyveyi çok yemelerini, abur cubur şeyler yememelerini önerirmiş. Sağlıklı yaşamaları için her sabah yürüyüşe çıkmalarını, hareket yapmalarını tavsiye edermiş. Halk da sevgili padişahlarının sözüne önem verir, tavsiyelerini tutarlarmış. Bir gün

komşu ülkenin huysuz padişahı Sağlık ülkesinin padişahına benzeyen sahte bir padişahı ülkenin başına geçirir ve asıl padişahı ise zindana attırır. Halkı sağlıklı olmamaya teşvik eder. Sağlıklı olan her şeyi yasaklar (Maraşlı, 2012a:109-118).

“Kısa sürede hastalıklar başlamış. Mikroplar, virüsler bayram etmiş. Halkın çoğunda karın ağrısı, baş ağrısı, nefes darlığı görülmeye başlamış. Hele çocukların çoğu hasta olmuş. Geceleri bütün ülke öksürük sesiyle inliyormuş. Hapşırانların sayısı belli değilmiş” (Maraşlı, 2012a:115-116).

Bir gün padişahın sahte olduğu fark edilir ve asıl padişah zindandan kurtarılır. Sağlıklı yaşamaya önem veren padişah tekrar ülkesinin başına geçer.

“Sağlık ülkesinin padişahı yeniden ülkenin başına geçmiş. Hemen eski sağlıklı hayata dönmek için çalışmaları başlatmış. Önce halka yeni dış fırçası dağıtılmış. Herkes evinin bahçesine sebze ekmiş. Sebzenin yasak olduğu zamanda çocuklar bamya yemeyi bile özlemişler. Hele ıspanak, pırasa, patates gözlerinde tütmüş. Meyveleri saymaya hiç gerek yok. Elmayı, armudu, üzümü ve diğer meyveleri de çok özlemişler. Halk hastalıkları gördükten sonra sağlıklarını korumak için daha çok dikkat etmeye çalışmış. Bir daha kimse terliyen su içmemiş, ayaklarını üşütmemiş, soğuk betonlara oturmamış. Sağlıklı beslenmeye daha fazla önem vermişler. Sebze, meyveyi baş tacı yapmışlar” (Maraşlı, 2012a:117-118).

“Sütlaç İle Pekmez” adlı masalda ise sağlıklı olmanın önemi mikrop ile Sütlaç isimli çocuğun arasında geçen konuşmalarla anlatılmıştır.

“Mikrop ona bir soru sormuş:

-Ağzı açık kaplarda beklemiş yiyecek ve içeceklerin siz insanlar için zararlı olduğunu duymadın mı?

Sütlaç utanmış.

-Duyduğum ama suyu içeceğim zaman aklıma gelmedi, demiş.

Mikrop konuşmasına devam etmiş:

-O böcek olmasa da biz sizi hasta etmeye yeteriz. Nerede açıkta yiyecek ya da içecek varsa biz mikroplar üzerine çullanırız. Bardağın üzerini örtseydin, su temiz kalır biz de giremezdik” (Maraşlı, 2012a:162).

“Pekmez, bardağı mutfaka götürüp suyu lavaboya dökmüş. Bardağı da bulaşık yıkayan annesine vermiş. O günden sonra Sütlaç ve Pekmez temizliğe çok dikkat

etmişler. Ne olduğunu bilmedikleri yiyecek ve içecekleri büyüklerine sormadan ağızlarına götürmemişler. Açıkta beklemiş yiyecekleri yememişler. Arkadaşlarını da temizlik konusunda dikkatli olmaları için uyarmışlar” (Maraşlı, 2012a:165).

“Hayal Kuşu” adlı masalda ise Şahane’nin sağlığına her şeyden daha çok önem vermesine dikkat çekilmiştir.

“Şahane,

-Hiç kimsenin bakışı beni ilgilendirmez, demiş. Ben sağlığımı korumak için ne gerekiyorsa onu yaparım” (Maraşlı, 2012a:170).

“Obur Kaplumbağa” adlı masalda ise Tişni’nin başına gelen olaylardan ders alarak sağlıklı yaşamaya önem vermesi işlenmiştir.

“Tişni o günden sonra bir daha asla bilmediği yiyecekleri yememiş. Meyşa ile birlikte her gün ormanda uzun yürüyüşler yapmış. Meyşa artık onun çok yemesine de engel oluyormuş. Tişni şişmanlıktan kurtulmuş, sağlıklı bir kaplumbağa olmuş” (Maraşlı, 2009:70).

“Prensın Hatası” adlı masalda sağlığına dikkat etmeyen Prensın doktor uyarılarına dikkat etmeyerek, sağlıksız beslenmeye devam etmesi üzerine felç geçirmesi anlatılmıştır. Böylece sağlıklı olmaya önem verme değerine vurgu yapılmıştır.

“Sarayın mutfağında, prens için her gün kırk çeşit yemek pişirilmiş. Prens en çok hamur işleri ve kızartmaları severmiş. Sürekli börek, çörek, kızartma, çikolatalı pasta yediği için de oldukça kiloluymuş. Hele şeker bayılmış. Odasında kocaman cam bir fiçinin içi rengarenk şekerlerle doluymuş. Sürekli o şekerlerden yermiş” (Maraşlı, 2012a:70).

Prens bir gün bayılır, bütün doktorlar prense sağlıklı beslenmesini, sebze yemekleri yemesini söylese de prens söz dinlemez. Anneanesi vasıtası ile gizli gizli sağlıksız beslenmeye devam eder ve felç geçirir. Hem prens hem de anneanne çok pişman olmuştur ama artık yapacak bir şey yoktur. (Maraşlı, 2012a:69-80)

“Lambidik Leylek” adlı masalda ise ilaç içmek istemeyen leyleğe, babasının söylediği sözler ifade edilmiştir. Böylece sağlıklı olmaya önem vermeye dikkat çekilmiştir.

“Lambidik ilaç içmeyi hiç sevmezmiş.

-Ben ilaç içmek istemiyorum, diye yalvarmış annesine.

Annesi bu isteğini kabul etmemiş. Babasına yalvarmış o da kabul etmemiş.

Babası:

-İyileşmek için içmek zorundasın, demiş” (Maraşlı, 2012a:143).

Masallarda sağlıklı olmaya oldukça yer verilmiştir. Böylece sağlıklı olmanın, sağlıklı yaşamının önemine dikkat çekilmiştir.

4.27. “SAYGI” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Saygı, Türkçe Sözlük’ te şu şekilde tanımlamaktadır; “1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu” (Türk Dil Kurumu, 2011:2047).

Sema Maraşlı “Saygıyı Arayan Şehzade adlı masalında saygının önemini şu şekilde anlatmıştır:

Ülkelerden birinde çok sevilen bir padişah yaşarmış. Bu padişahın bir oğlu varmış. İleride babasının yerine geçecek bu şehzade her istediği yapıldığı için çok şımarıkmiş. Şehzade şımarık davranışlarıyla herkesi çok üzüyormüş. Hatta o kadar ileri gitmiş ki bir gün babası ona kızdığına şöyle demiş:

“-Sen mi? Sen hiçbir şeysin”, demiş ve uzaklaşmış. Başında aşağıya kaynar sular dökülen padişah bu sözlere çok üzölmüş. Sürekli kulağında oğlunun bu sözleri varmış. Oğlunun ileride padişah olacağını düşündükçe içi sızıyormuş. Kendi kendine; “Padişah olursa, halkı canından bezdirir.” diye üzülyormüş. Derdini vezire anlatmış. Birlikte ne yapacaklarına karar vermişler (Maraşlı, 2009:182-188).

“Ertesi gün padişah, oğlunu yanına çağırmış.

-Oğlum ben artık yaşlandım. Seni padişah yapacağım ancak sende bir eksik var. O olmazsa padişah olamazsın.

-Eksik mi? Ne eksik bende?

-Saygı, sende saygı eksik, demiş padişah

-Saygı mı? O da ne, yenilir mi, içilir mi? diye merakla sormuş şehzade.

-Ne yenir, ne de içilir. Ne olduğunu bulunca anlayacaksın, şimdi git bana saygıyı bul getir, diye emretmiş padişah” (Maraşlı, 2009:184).

Şehzade atına atlamış, saygıyı aramak için yollara düşmüş. Şehzade yolda gördüğü insanlara topal ihtiyar, kocakarı, yeleşmiş kız diye hitap ederek, onlara saygıyı nerde bulacağını, nasıl satın alacağını sormuş. Hepsi de saygının satılık olmadığını, saygısız insanın vahşi bir hayvan gibi, kime ne zaman zarar vereceğinin belli olmayacağını, saygısız insanın lüzumsuz yere dikilen direk gibi olduğunu, saygısız insanın kokuşmuş soğan gibi pis koktuğunu söylemişler. Şehzade bir ağacın altına oturup ağlamaya başlamış. Bir bülbül gelip ağacın dalına konmuş. Şehzadeye neden ağladığını sormuş. Şehzade başından geçen her şeyi anlatmış. Bülbül ise şehzadeye babasının ona bir ders vermek istediğini saygının satın alınacak bir şey olmadığını, saygının cevherinin kendisinde olduğunu, sadece onu ortaya çıkarması gerektiğini söylemiş. Şehzade “Ben de mi var?” diye şaşırılmış. Bülbül “evet” demiş. Bülbül şehzadeye tatlı dilli olmasını, herkesle güzel konuşmasını, kimsenin kalbini kırmamasını, kim olursa olsun herkese değer vermesini, kimseyle alay etmemesini ve kendisine yapılmasını istemediği hareketi, başkalarına yapmamasını öğütleyerek uçup gitmiş (Maraşlı, 2009:182-188).

“Şehzade saraya dönmek için yollara düşmüş. Yol boyunca bülbülün sözünü düşünmüş. “Kendine yapılmasından hoşlanmadığın hareketi sakın başkasına yapma.” “Bundan sonra bu sözü düşünerek hareket edeceğim. diye karar vermiş. Saraya dönen şehzade, herkesi hem çok şaşırtmış, hem de çok sevindirmiş. Bu zarif, herkese saygılı şehzade, padişah olmuş. Onun ülkesinde uzun yıllar huzur, mutluluk hiç eksilmemiş” (Maraşlı, 2009:188).

Bu masalda insanlar arasında güzel ve iyi ilişkilerin kurulması için saygının ne kadar önemli ve gerekli olduğu ifade edilmiştir. Saygının bulunduğu her yeri huzur, mutluluk ve neşe ile dolduracağına vurgu yapılmıştır.

“Prens Hatası” adlı masada ise sağlıklı yaşama kurallarına uymayan prensin hastalanması anlatılır. Prens doktorların söylediklerine önem vermez ve sağlıksız beslenmeye devam eder ve felç geçirir. Doktorların bilgisine saygı duymayan prens pişman olmuştur ancak artık yürüyemez. Masalın sonunda prensin hatasını anlayarak doktorlara saygı duymaya başladığı belirtilmiştir. (Maraşlı, 2012a:69-80).

“Doktor, prensi iyileştirmek için çok uğraşmış. Prens bir daha doktorun sözünden çıkmamış. Bir gün prens yeniden yürümüş ama aradan yıllar geçmiş.

Çocukken yattığı yataktan kalktığında genç bir delikanlı olmuş. Yatağa mahkum olduğu zamanları okuyarak geçirmiş. Bilgili iyi bir insan olmuş. Her zaman doktorlara saygı duymuş, değer vermiş” (Maraşlı, 2012a:79-80).

“Hayal kuşu” adlı masalda insanlara saygı duymanın, insanlar tarafından seilmeyi sağladığı vurgulanmıştır.

“Oysa herkes güzel huyundan dolayı şahaneyi çok seviyormuş. Şahane herkese saygılı, yardımsever, iyi bir çocukmuş” (Maraşlı, 2012a:169).

“Yardım seven çocuk” adlı masalda ise büyüklere saygı duymanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Kan ter içinde ağlayarak uyanmış. Tıpkı rüyasındaki gibi her tarafı terler içindeymiş ve ağrıyormuş. Büyüklerin küçüklerden bir şey isteyince” Hayır” cevabını almaları ne kadar da zormuş, diye düşünmüş” (Maraşlı, 2009:60).

“Meraklı Çocuk” adlı masalda ise insanların özel hayatlarına saygı duyulması gerektiği ifade edilmiştir.

“Fare kaşlarını çatarak ona bakmış.

-Ayşe evde yok, sen neden açtın bu çekmeceyi, neden izinsiz onun eşyalarını karıştırıyorsun, ayıp değil mi? diye sormuş.

Bülent çok utanmış, ne diyeceğini bilememiş. Susmuş kalmış.

Başkalarının eşyalarını karıştırmak, izinsiz alıp kullanmak yanlış bir davranıştır. Akıllı terbiyeli çocukların bunu yapmaması gerekir. Çekmeceyi karıştırdığını görünce konuşmadan edemedim, demiş fare” (Maraşlı, 2009:91).

“Fıçıdaki Su” adlı masalda ise başkalarının hakkına saygı duyulması gerektiği işlenmiştir:

“Oğlu, annesinin söylediklerini doğru bulmuş. Sudan, havadan para kazanılmayacağını öğrenmiş. Başkalarının hakkına saygı göstermeye başlamış” (Maraşlı, 2012b:133-134).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda Pırpır’ın adaletli, alçakgönüllü ve sevilen bir tavuk olmasından dolayı diğer tavukların ona saygı duymasına dikkat çekilmiştir.

“Pırpır diğer tavukların hepsinden daha güçlüymüş ama hiçbir gün gücünü kullanıp kimseyi ezmemiş. Hiçbir tavuğa haksızlık yapmamış. Kimseyi küçümsememiş. Bütün tavuklar onu çok severlermiş. Bir sıkıntuları olduğunda gelip

Pırpır'a anlatırlar, akıl danıştırlarmış” (Maraşlı, 2012c:35).

“Kırmızı Yaprak” adlı masalda masalında ise çocukların oyun oynarken sürekli kavga etme nedeninin birbirlerine saygı duymamaları, birbirlerinin elinden oyuncakları çekip almaları olduğu ifade edilmiştir.

“Ağaç kurdu:

-Benim gördüğüm kadarıyla siz nasıl hareket edeceğinizi bilmiyorsunuz, demiş. “O yüzden kavga ediyorsunuz. Biriniz diğerinin elindeki oyuncakla oynamak istediğinde izin almıyor. Önce izin istemeli, verirse almalı, vermezse ısrar etmemeli. Başkasının elindeki oyuncak zorla çekip alınarak oyun oynanamaz.” Çocuklar ağaç kurduna hak vermişler” (Maraşlı, 2012c:62).

“Sağlık Ülkesi” adlı masalda ise iyi bir yöneticiye duyulan saygı belirtilmiştir.

“Halk da sevgili padişahlarının sözüne önem verir, tavsiyelerini tutarlarmış” (Maraşlı, 2012a:110).

“Neşe Doktoru” adlı masalda ise şehrin valisinin halkının isteklerine ve fikirlerine duyduğu saygı işlenmiştir.

“Şehrin birinde akıllı, çalışkan bir vali varmış. Bu vali ileri görüşlü, yenilikler yapmayı seven biriymiş. Her sabah kalktığında; “Bugün, dünden farklı, iyi bir şey yapabilir miyim?” diye düşünürmüş. Yardımcılarına danışmış, bazen de sokağa çıkar halka sorarmış. Beğendiği bir fikir olduğunda hemen uygulamaya koyarmış. Sonra bir süre kimseden uygulanabilir yeni fikirler gelmemiş. Valinin canı çok sıkılmış bu duruma.

Hemen bir ilan yapıştırmış:

“ İnsanlığın iyiliği için işe yarayacak yeni bir fikir arıyorum. Değişik fikri olanlar valiliğe gelip söylesin. Beğenilmeyen fikirler bir altınla, beğenilen fikirler on altınla ödüllendirilecektir.”

Vali, beğenmeyeceği fikirlere de ödül koymuş, yeter ki halk kafasını çalıştırıp düşünsün” (Maraşlı, 2012a:177-178).

“Şımarık Misafir” adlı masalda yavuz insanları rahatsız eden, saygı göstermeyen bir çocuktur. Yavuz herkesi rahatsız ettiği gibi misafir olarak gittiği ayıya da kötü şakalar yapar ve ayıyı rahatsız eder. Ayı misafir olduğu için önce bir şey demez. Ancak yavuz ayıyı rahatsız etmeye devam edince ayı çok sinirlenir ve

yavuzu alarak maymunların olduğu yere bırakır (Maraşlı, 2009:40-44).

Bundan sonra saygı duymanın önemi şu şekilde ifade edilmiştir:

“Maymunlar kaçmaya çalışan Yavuz’u yüksek bir ağacın dalına çıkarıp oturtmuşlar. Onu sürekli muz ve fıstık yemesi için zorlamışlar. Maymunlar o kadar çok yaramazlık yapmışlar ki Yavuz’un canı sıkılmış. Başkalarını rahatsız ederek eğlenmenin ne kadar kötü olduğunu anlamış. Yavuz’u şımarık maymunlardan çevredeki avcılar kurtarmış. Onu her yerde arayan ailesine götürmüşler. Annesi sevinçle oğlunu kucaklamış. O günden sonra Yavuz başkalarını rahatsız eden maymunları hiç unutmamış. Daha dikkatli bir çocuk olmuş. Yine oyunlar oynamış ama kimseyi rahatsız etmemiş, herkes tarafından sevilmiş” (Maraşlı, 2009:44).

Yukarıdaki masalda olduğu gibi “Şakacı Maymun” isimli masalda da insanları rahatsız edecek şakalar yapan maymuna arkadaşları bir ders vermek için şaka yaparlar. Maymun bu şakadan rahatsız olunca hatasını anlar. Bir daha başkasını üzecek şakalar yapmaz. (Maraşlı, 2009:45-48).

“Tam yaşamaktan ümidini kesmişken mağaranın kapısı açılmış ve bütün hayvanlar; “Şaka yaptık! Şaka yaptık!” diye bağırmışlar. Maymun işte o zaman neden mağaraya kapatıldığını anlamış. Bir daha başkasını üzecek şakalar yapmamış” (Maraşlı, 2009:48).

Masallarda büyüklere saygı gösterme, kendinden bilgili ve büyüklere, yöneticiye saygı duyma, insanların özel eşyalarına saygı, kendisine yapılmasını istemediğin bir şeyi başkasına yapmama, üzerinde durulmuştur. Masallarda saygı ile ilgili verilen mesajlara baktığımızda, saygı eksikliğinin kişiler arası ilişkileri olumsuz etkilediğini görüyoruz. Saygı duymayan kişilerin toplum tarafından sevilmediği de vurgulanmıştır.

4.28. “SEVGİ” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Sevgi, Türkçe Sözlükte; “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” (Türk Dil Kurumu, 2011:2081) olarak tanımlanmıştır.

Sema Maraşlı masallarında sevgi değerine oldukça önem vermiştir. Mırmır Balığı kitabında yer alan “Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalında sevgi değerini

etkileyici bir biçimde işlemiştir.

Bu masalda halkının çok sevdiği iyi bir hükümdar varmış. Hükümdar çok iyi bir insanmış, ancak çocukları birbiriyle geçinemiyormuş. Birbirlerini kıskanıyorlar, tahta geçmek için yarışıyorlarmış. Bu duruma üzülen padişah, çocuklarını etrafına toplayıp, bir soru soracağını ve bu sorunun cevabını bilenin ülkenin başına geçeceğini söylemiş. Üç günde süre vermiş. Soru ise şuymuş:

“Paylaşıldıkça artar, hiç bitmez. Acaba bu nedir?”

Çocuklar sorunun cevabını üç gün içinde bulamamış. Bunun üzerine hükümdar tellallara duyuru yaptırmış. Duyuruda tellallar bu sorunun cevabını bilenin hükümdar olacağını söylemişler. Halk bu sorunun cevabını düşünmeye başlamış. (Maraşlı, 2012b:23-31).

“Ülkede yaşayan çalışkan, akıllı ve iyi kalpli bir fırıncı varmış. Daha soruyu duyar duymaz cevabı bilmiş. Fakat hükümdar olmak i olmak istemediği için saraya gitmemiş. O günlerde fırıncının bir bebeği olmuş. Bir gün fırıncının karısı bebeği severken diğer çocuğu annesine bakıyormuş. Çocuk :

Anne sen beni artık sevmiyor musun?

Annesi sevgiyle ona bakmış.

-“Kardeşini sevdiğim doğru, ama seni de çok seviyorum. Sevgimi sizinle paylaşıyorum. Hem sevgi paylaştıkça azalmaz, artar yavrurum. İnsan yüreği çok geniştir. Orada bütün insanları sevecek kadar yer vardır.” (Maraşlı, 2012b:31-34).

Fırıncı bu konuşmaları dinliyormuş. Sorunun cevabını bildiğini karısına söylemiş. Karısı fırıncıyı ikna etmiş. Fırıncı hükümdar olmuş. Ülkeyi uzun yıllar yönetmiş. Halk onlardan memnun kalmış. (Maraşlı, 2012b:36-38).

Bu masalda sevginin önemi üzerinde durulmuş. Kıskançlığın ve kötü huyların olduğu ortamda sevginin bulunamayacağı, sevginin ancak iyilik olan yerlerde bulunacağı vurgulanmak istenmiştir. Masalın sonu ise sevginin olduğu bir yaşamın huzur ve mutlulukla bezeneyeceğini anlatmıştır. Sevginin önemi, sevginin paylaştıkça artacağı ifade edilmiştir.

“Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı” adlı masalda ise iyi ve güzel düşüncelerin mutluluğu, mutluluğun sağlığı, sağlığında sevgiyi getireceği ifade edilmiştir.

“İyileşsinler diye hasta çocuklar için dua etmiş, gökyüzünden onlara sevgi

dolu ışıltılar gönderdiğini hayal etmiş. Günlerini böyle güzel düşüncelerle geçiren Çoban Yıldızı'nın yüzeyindeki çatlaklarda bir süre sonra kapanmaya başlamış. Sonunda Çoban Yıldızı sağlığına kavuşmuş. Eskisi gibi hava kararmadan ortaya çıkmış. Onu görmek için gökyüzüne bakan çocuklara sevgiyle göz kırpmış” (Maraşlı, 2012a:17).

“Sincabın Oyunu” adlı masalda ise anne sincabın yavrusuna duyduğu sevgi şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Yavru sincap:

-Anne elim çok acıyor, demiş ağlayarak. Ben doktorlardan korkuyorum, beni bırakma!

Annesi sevgiyle bakmış yavrusuna:

-Doktorlar hastaların iyiliği için çalışırlar demiş. doktorumuz senin canını acıtmak için değil seni iyileştirmek için uğraşiyor. Senin canın acırsa o da üzülür. O yüzden ona yardımcı olmamız lazım” (Maraşlı, 2012a:33-34).

“Cambaz” adlı masalda ise cambazın doğaya ve karıncalara duyduğu sevgi ifade edilmiştir.

“Cambaz küçüklüğünden beri zamanının çoğunu evlerinin bahçesinde geçirirmiş. Toprakla oynamayı çok severmiş. Oturur karıncaları izlermiş” (Maraşlı, 2012a:95).

“Güllü Köy” adlı masalda sevginin ve güzel huyların bulunduğu her yeri güzelleştirdiği şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Gülleriyle ünlü güzel mi güzel bir köy varmış. Bu köyde yetişen güller çok güzel kokarmış. Güllerin kokusu ta uzaklardan duyulurmuş. Bu öyle etkileyici bir kokuymuş ki hasta insan koklasa iyileşir, üzüntülü insan koklasa kederi gider, ağlayan çocuk koklasa susarmış. Köy halkı da birbirinden güzel kırmızı, pembe, beyaz güllere sevgiyle bakar, mis gibi kokusunu doya doya koklarmış. Bu köyde yaşayanlar sevgi, saygı, yardımlaşma gibi bütün güzel huylara sahiplermiş. Güllerin kokusundan mı insanlar bu kadar iyilermiş? Yoksa insanların güzel oluşundan mı güller bu kadar güzel kokarmış, bilinmezmiş” (Maraşlı, 2009:9-10).

“Küskün Tavşan” adlı masalda ise kardeş sevgisi ifade edilmiştir.

“O sırada karşıdan, elinde yiyeceklerle kardeşleri tem tem, çen çen, cin cin,

çal çal gelmişler. Yiyecekleri yavaşça yuvanın kapısından içeri bırakmışlar. Küs küs çok şaşırmiş. Çünkü kardeşlerinin yuvası oraya çok uzakmış. Her gün onun için bu kadar yolu gelmeleri kardeşlerinin onu ne kadar çok sevdiğini gösteriyormuş. Onları terk ettiği için çok utanmış ve üzülmüş” (Maraşlı, 2009:88).

“Mutluluk Uçağı” adlı masalda ise Melike’nin annesine, annesinin de Melike’ye duyduğu sevgi ifade edilmiştir.

“Melike bir gün yine uçağıyla oyunlar oynuyormuş. Oyundan sonra mutfakta yemek yapan annesinin yanına koşmuş.

-Anne biliyor musun? Büyüyünce sana bir tane gerçek uçak alıp hediye edeceğim. Senin uçağının içini papatyalarla doldurup çiçeklerle süsleyip getireceğim, demiş.

Annesi ona sevgiyle bakmış ve gülümsemiş.

Teşekkür ederim. Çiçeklerle süslü bir uçağım olursa çok sevinirim. Ayrıca beni düşündüğün için çok mutlu oldum, demiş. Melike annesini mutlu ettiği için çok sevinmiş” (Maraşlı, 2009:101).

“Sütün Sırrı” adlı masalda ise sevginin süte lezzet kattığı, yani sevginin her işi güzelleştirdiği şu sözlerle belirtilmiştir:

“-İşte aramızdaki fark burada. Ben karnımı doyururken pembe yanaklı bebekleri, civil civil çocukları ve çok değerli insanları düşünürüm onlara güzel sütler yapmak için otları sevgiyle yerim.

-Hiçbir şey anlamadım, demiş inek.

-Sevgi... Ben sütüme sevgi katıyorum. Onun için çok lezzetli. Çocuklar da severek içiyorlar, demiş ve yemyeşil çayırlara doğru yürümüş Nazlı kız” (Maraşlı, 2009:192).

“Ülübü” adlı masalda ise çobanın koyunlarına ve köpeğine duyduğu sevgi şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Çoban koyunları çok severmiş. Çobanın ayrıca karabaş isminde bir köpeği varmış. Çoban karabaşı da çok severmiş” (Maraşlı, 2012b:41).

“Canoğlan’ın Kedisi” adlı masalda ise Canoğlan ve kedisi arasındaki sevgi anlatılmıştır.

“Canoğlan’ın Kırçıl adında bir de kedisi varmış. Bu siyah beyaz karışık

tüyleriyle çok güzel bir kediymiş. Kırçıl henüz yavruyken Canoğlan onu yolda bulmuş, alıp büyütmiş. İki de birbirlerini çok sevmişler” (Maraşlı, 2012b:56).

“Masalcı Yengeç” adlı masalda Masalcı Yengeç’in sevgi dolu bir kalbinin olduğu ifade edilmiştir.

“Masallarını anlatırken bazen duygulanır, ağlarmış. Yüreği sevgi doluymuş. Bazen de yavru yengeçlere çok komik masallar anlatır, hep birlikte gülerlermiş” (Maraşlı, 2012c:99).

“Tavus Kuşu ile Kirpi” adlı masalda ise kötülüğün ve insanlara kötü sözler söylemenin ve insanları küçük görmenin sevmeye engel olduğu anlatılmıştır.

“ Kirpi gülümseyerek:

-Diken benim dışımda, kalbimde değil. Kalbim sevgiyle dolu. Herkesi seviyorum, demiş.

Tavus kuşu ise şaşkın şaşkın:

-Kalpte hiç diken olur mu? diye sormuş.

Kirpi ona şöyle cevap vermiş:

-Elbette olur. Kalbinde başkaları için kötülük taşıyan kişinin kalbi dikenlidir. Yüreği dikenli olan sevmeyi bilemez. Sevmeyi bilmeyen kimse de asla sevilmez” (Maraşlı, 2012c:117).

“Kirpi:

-Öncelikle kendini beğenip başkalarını aşağı görmemelisin, sevmeyi öğrenmelisin, demiş.

Tavus kuşu:

-O zaman herkes beni sever mi, diye sormuş.

Kirpi:

-Hayır! demiş. “Sevmek de tek başına sevilme için yetmez. Kalbindeki dikenlerle birlikte dilindeki dikenleri de temizlemen gerekir çünkü dil, kalbin aynasıdır. Dilinde dikenler olursa herkes kalbinin de dikenli olduğunu düşünür.”

Tavus kuşu yine şaşkın şaşkın:

-Pek anlayamadım, dilde diken nasıl olur?

Kirpi:

-Söz vardır su gibidir; insanları ferahlatır. Söz vardır, diken gibidir; battığı

yeri acıtır. Dilde diken; ağızdan çıkan kötü sözlerdir. Kimsenin kalbini kıracak sözler söyleme. Sözlerin diken olup kimsenin kalbine batmasın, demiş” (Maraşlı, 2012c:123-125).

“Tavus kuşu o günden sonra söylediği sözlere dikkat etmiş. Dilindeki ve yüreğindeki dikenleri temizlemiş. Çevresindekilere hep sevgiyle yaklaşmış. Böylelikle sevgisine karşılık sevgi bulmuş” (Maraşlı, 2012c:125).

“Yalnız Köstebek” adlı masalda köstebeğin kalbinin sevgi dolu oluşu vurgulanmıştır.

“Köstebek:

-Ben herkesi çok severim, hiç kimseye kötülük yapmam ama hiç arkadaşım yok. Seninle arkadaş olalım mı?” diye ona sormuş” (Maraşlı, 2012c:143).

“Bahçıvanın Kızları” adlı masalda ise sevgi değeri şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Bahçıvan ve kızları sevgi dolu insanlarmış” (Maraşlı, 2012c:157).

“Üç genç kardeş çok dürüst ve iyi insanlarmış. Çiçekleri de çok severlermiş” (Maraşlı, 2012c:169).

“Kibar Prens” adlı masalda sevginin ve sevilmenin önemi belirtilmiştir.

“ Oğullarını çağırmış.

-Sınav yapacağım. Kazanan kral olacak. İlk göreviniz şu: Sarayın balkonuna çıkarak, birinci gün biriniz, ikinci gün diğeriniz halka çağrıda bulunacaksınız. Kimin çağrısına daha çok gelen olursa o, çok seviliyor, demektir, o kazanacak” (Maraşlı, 2009:50).

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda Canoğlan’ın annesine ve koyunlarına duyduğu sevgi ifade edilmiştir.

“Ülkelerden bir ülkede, köylerden bir köyde Canoğlan adında bir çocuk yaşarmış. Canoğlan, annesine bakar, küçük yaşına rağmen çobanlık yaparak evin geçimini sağlarmış. Çobanlıktan kazandığını anasıyla birlikte yermiş. Zaten kazancı çok azmış. Ancak karınlarını doyurabiliyorlarmış. Hatta bazen aç kaldıkları bile oluyormuş. Ama Canoğlan çobanlığı severek yapıyormuş. O, koyunları koyunlar da Canoğlan’ı çok seviyormüş” (Maraşlı, 2009:62).

“Tobaş’ın Dostluğu” adlı masalda ise hayvanlara daha önce kötü davranan Kenan’ın Tobaş’ın hayatını kurtarması sebebiyle davranışlarındaki değişikliğe ve

hayvanlara sevgi duymasına dikkat çekilmiştir.

“Kenan, kötülük yaptığı köpeğin onun hayatını kurtarmasından çok etkilenmiş. Hayvanların ne kadar sadık dostlar olabileceklerini anlamış. O günden sonra hiçbir havana eziyet etmemiş. Geçmişte hayvanlara yaptıklarını hatırladıkça sürekli utanıp durmuş” (Maraşlı, 2009:127).

“Çirkin Kız” adlı masalda ise iyi yürekli Zülfiye’nin sevgi dolu bir yüreği olduğu, iyiliğin sevgiyi beslediği vurgulanmıştır.

“Nurşen;

-Gerçekten çok üzüldüm bu olanlara, demiş.

-Hayır, üzülme, diye yanıtlamış kız. Ben ormanda çok mutluyum. Benim burada hayvan arkadaşlarım var ve onları çok seviyorum, deyip gülümsemiş sonra.

Nurşen gece rahat bir uyku uyumuş. Sabah uyandığında kulübeye başka hayvanlar da gelmiş. Zülfiye, sevgi ve şefkatle yaralı bir tavşanın ayağını sarıyormuş” (Maraşlı, 2009:137).

“Hasret” adlı masalda aile sevgisinin ne kadar önemli olduğu, her çocuğun bu sevgiye ihtiyaç duyduğu işlenmiştir.

“Hasret, ailesini hiç tanımamış. Onu daha bebekken yurdun kapısına bırakmışlar. Anne kucacı nedir hiç bilmemiş, hep sevgiye hasret büyümüş” (Maraşlı, 2012a:53).

“Prensın Hatası” adlı masalda babanın evladına duyduğu sevgi ifade edilmiştir.

“Kral oğlunu çok sever, ona bir şey olacak diye çok korkarmış” (Maraşlı, 2012a:69).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda ise kötü davranışlarda bulunan Hırhır’ın kimse tarafından sevilmediğini anlayınca, kötü davranışlarını bırakması anlatılır. Sevginin ve sevilmenin önemine dikkat çekilmiştir.

“Hırhır yine itiraz etmiş:

-Ben akıllıyım.

-Bütün kavgacılar akılsızdır, diyerek sözlerini yinelemiş, Pırpır. “Kimse onları sevmez.”

-Tavuklar beni severler demiş Hırhır.

Onun sözleri üzerine Pırpır bütün tavukları toplamış:

-Hırhır'ı sevenler başını sallasın, demiş.

Bütün tavuklar donmuş gibi durmuşlar. Hırhır'ı sevenlerden sayılmamak için başlarını kıpırdatmaya korkmuşlar.

-Şimdi de Hırhır'ı sevmeyenler başını sallasın, demiş Pırpır.

Bütün tavuklar başını bir öne bir arkaya hızlı hızlı sallamışlar. Hırhır üzülmüş. Bütün yaptıklarına karşın yine de sevildiğini zannediormuş.

-Ben gerçekten akılsızmışım, demiş Pırpır'a.

Hırhır birkaç gün düşünmüş, taşınmış, kaşınmış.

Sonunda hatasını kabul etmiş. Kendini değiştirmeye karar vermiş. Kavgayı bırakmış. Bütün tavuklardan özür dilemiş. Pırpır'ı kendine örnek almış. Onun güzel davranışlarını taklit etmeye onun gibi davranmaya başlamış. Kısa zaman sonra o da Pırpır gibi sevilen bir tavuk olmayı başarmış. Pırpır'la da iyi arkadaş olmuşlar” (Maraşlı, 2012c:47-50).

“Püskül” adlı masalda da sevilmenin önemi vurgulanmıştır.

“Püskül eşeklere kızsda da onların sözlerinden etkilenmiş. Düşündükçe çok ileri gittiğini, çok şımardığını, davranışları yüzünden sevilmez olduğunu anlamış. Muhtar köyde çok seviliyormuş. Ama kimse köyde eşeğini sevmiyormuş. İri, güzel gözlerinden yaşlar süzölmüş. Davranışlarını değiştirmesi gerektiğine karar vermiş” (Maraşlı, 2012b:119-120).

Sema Maraşlı'nın masalarında bütün ahlaki değerler sevgiyle birbirine bağlanmıştır. Yani iyilik, yardımseverlik, şefkat, merhamet, doğruluk, nezaket, güzel davranışlarda bulunmak, güler yüzlü olmak, güzel konuşmak, iyi düşünmek, mutlu olmak bütün bu değerlerin her zaman sevgiyi ortaya çıkardığı, sevmeyi ve sevilmeyi sağladığı vurgulanmıştır. Sevginin paylaşıldıkça artacağı işlenerek, paylaşma değerine de vurgu yapılmıştır. Sevgiyle yapılan her işin sonucunun güzel olduğu anlatılmıştır.

4.29. “SORUMLULUK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Sorumluluk Türkçe Sözlükte; “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” (Türk

Dil Kurumu, 2011:2142) olarak tanımlanmıştır.

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda küçük yaşta sorumluluk sahibi olan ve sorumluluğunu en iyi şekilde yerine getirmeye çalışan Canoğlan anlatılmıştır.

“Canoğlan çobanlık yapar küçük yaşına rağmen çobanlık yaparak evin geçimini sağlarmış. Çobanlıktan kazandığını anasıyla birlikte yermiş” (Maraşlı, 2009:62).

“Canoğlan her sabah koyunları, kuzuları toplar dağlara götürürmüş. Akşama kadar yemyeşil otlardan doyusya yiyen koyun ve kuzuları akşam olunca gene bir araya toplar, köye getirirmiş” (Maraşlı, 2009:63-64).

“Canoğlan çok üzgünmüş. Çünkü yeni bir kaval alacak parası yokmuş. Bir ağacın altına oturmuş ve ağlamaya başlamış. Kaval olmazsa çobanlık yapamaz, çobanlık yapamazsa da ne kendisinin ne de annesinin karnını doyuramazmış” (Maraşlı, 2009:63-64).

“Çilli Horoz” adlı masalda ise saatin icat olmadığı zamanda yaşayan Çilli Horoz’un sorumluluk sahibi bir horoz olduğu ifade edilerek sorumluluk değerine dikkat çekilmiştir.

“Çilli Horoz hava aydınlanmadan az önce öter, köylüler erkenden kalkıp günlük işlerini yapmaya başlarmış. Erkekler tarlaya gider, kadınlar da inekleri sağmaya, yem vermeye ahıra inerlermiş. Çilli Horoz her gün tam vaktinde öter, vaktini hiç şaşırılmazmış” (Maraşlı, 2009:24).

“Aslanın Kederi” adlı masalda aslanın sorumluluğunun bilincinde olması ve sorumluluklarını yerine getiriyor olması ifade edilmiştir.

“Ormanın kralı, adil, iyi bir aslanmış. Bütün hayvanlar ondan memnunmuş. Akşama kadar ormanda dolaşır hayvanları denetlermiş” (Maraşlı, 2009:76).

“Canoğlan’ın Hazinesi” adlı masalda Canoğlan’ın annesine yardım ederek, sorumluluk sahibi olduğuna dikkat çekilmiştir.

“Köyün birinde Canoğlan adında çok akıllı bir çocuk yaşarmış. Şu koskoca dünyada Canoğlan’ın annesinden başka kimsesi yokmuş. Çok fakir olduklarından Canoğlan, çobanlık yapar, üç beş kuruş kazanırmış. Annesi de bahçede sebze yetiştirerek ancak karınlarını doyururlarmış” (Maraşlı, 2012a:43).

“Pırpır ile Hırhır” adlı masalda ise Hırhır adlı bir tavuk yumurtladıktan sonra

bağırma sorumluluğunu başka bir tavuğa zorla ve tehditle yaptırır. Masalda sorumlulukları yerine getirmenin gerekliliği belirtilmiştir.

“Diğer tavuklar bu işe şaşırmuşlar. Daha önce hiç böyle bir iş olmamış. Yumurtlayan her tavuk kendi bağırırmuş. Cılız tavuk sebebini soranlara “Hırhır’a” yardımcı olmak için.” diyerek cevap veriyormuş” (Maraşlı, 2012c:43).

“Padişahın Emaneti” adlı masalda sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmeye çalışan padişah anlatılmıştır.

“Padişah duyduklarından dolayı üzölmüş. Zorla da olsa ayağa kalkmış, kıyafet değiştirerek halkın arasına karışmış. Aşçının söylediklerinin doğru olup olmadığını gözleriyle görmek istemiş. “Bu durumu nasıl düzeltebilirim acaba? diye düşünüp durmuş” (Maraşlı, 2009:32).

4.30. “TEMİZLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Temizlik Türkçe Sözlük’ te şu şekilde tanımlanmaktadır; “1. Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet. 2. Temiz durma veya tutma durumu. 3. Temizleme işi”(Türk Dil Kurumu, 2011:2319).

Temizlik sosyal yaşamımız ve sağlıklı yaşamamız açısından oldukça önemlidir.

“Canoğlan’ın Hazinesi” adlı masalda Canoğlan’ın temizliğe verdiği öneme dikkat çekilmiştir.

“Sizin diş fırçanız olduğu için diş fırçası size değersiz gelebilir. Biliyorsunuz ben fakir bir çocuğum. Benim hiç diş fırçam olmadı. Hep inci gibi tertemiz dişlerim olsun isterdim ama hiçbir zaman dişlerimi pırıl pırıl temizleyemedim. Annemin dişlerinin çoğu yok, çürüdükleri için dökölmüşler” (Maraşlı, 2012a:47).

“Hepsi dişlerini fırçalamak için evlerine koşmuşlar tabi önce eve girer girmez ellerini sabunlamış, sonra dişlerini fırçalamışlar” (Maraşlı, 2012a:50-51).

“Sütlaç İle Pekmez” adlı masalda ise temizliğin önemi Sütlaç ile Pekmez adlarındaki iki çocukla, mikrop arasındaki geçen konuşmalarla ifade edilmiştir.

“Yemekten önce ve sonra ellerinizi sabunlamazsanız çabuk bulaşabiliriz. Kirli ellerinizle birlikte çabucak ağzınıza girerim, ancak hastalık olarak karşılaşabiliriz. Onu tavsiye etmem. Ayrıca tuvaletten çıkınca ellerinizi sabunlamazsanız sadece ben

değil koca bir mikrop ordusuyla görüşürsünüz. Onu hiç tavsiye etmem, sizin için hiç iyi olmaz” (Maraşlı, 2012a:163-164).

“Pekmez, bardağı mutfağa götürüp suyu lavaboya dökmüş. Bardağı da bulaşık yıkayan annesine vermiş. O günden sonra sütlaç ve pekmez temizliğe çok dikkat etmişler. Ne olduğunu bilmedikleri yiyecek ve içecekleri büyüklerine sormadan ağızlarına götürmemişler. Açıkta beklemiş yiyecekleri yememişler. Arkadaşlarını da temizlik konusunda dikkatli olmaları için uyarmışlar” (Maraşlı, 2012a:165).

“Karoş İle Böcüş” adlı masalda Karoş ile Böcüş adlı böceklerin pis olan yerlerde barındıkları anlatılarak, temizliğin önemi ifade edilmiştir.

“Günler hamamböceği ve karasinek için keyifli bir şekilde geçerken bir gün, bütün bu düzenleri alt üst olmuş. Çünkü eve başka bir aile gelip yerleşmiş. Bu evin hanımı oldukça titiz çocukları da tertemizmiş. Kahvaltı yapılı yapılmaz reçeller dolaba kalkar, geceleri de ortada ağız açık yiyecek bırakılmazmış. Bu ailenin çocukları da şeker yemeyi çok seviyorlarmış. Ama yapış yapış olan ellerini asla etrafa sürmüyorlarmış. Hemen yıkıyorlarmış” (Maraşlı, 2009:38-39).

“Hırçın Prenses” adlı masalda temizlik yapamadığı için üzülen yaşlı kadın anlatılmıştır.

“-Ben temizliği çok severim, evim kirlenince ve kalkıp yapamayınca üzülüyorum. Hasan geldikçe yapıyor, sağ olsun. Birlikte daha da güzel yaptınız. Pırıl pırıl oldu her yer! Çok beceriklisin, demiş” (Maraşlı, 2009:119-120).

“Sarayın Gelinleri” adlı masalda ise padişahın oğulları ile evlenecek kızları seçerken temizliğe verdiği önem belirtilmiştir.

“Işıl ile pırıl güzel ahlaklı, tertemiz genç kızlarmış” (Maraşlı, 2009:152).

“Padişah kızlara dönmüş;

-Ayakkabılarınızı çıkarın demiş.

Kızlar hayretler ayakkabılarını çıkarmışlar. Padişah eğilmiş, kızların ayaklarına yakından bakmış.

Işıl ile Pırıl’ın ayakları tertemizmiş ve hiç kokmuyormuş.

Padişah, Kiril ile Pisil’in ayaklarının pis kokusundan neredeyse bayılacakmış.

-Şimdi tırnaklarınızı uzatın, demiş padişah.

Işıl ile Pırıl’ın tırnakları kısa ve tertemizmiş. Kiril ile Pisil’in ise tırnakları hem

çok uzun hem de çok pismiş.

-Padişah şimdi ağızınızı açın, dişlerinizin temizliğine bakacağım, demiş.

-Işıl ile Pırıl'ın dişleri her zaman olduğu gibi tertemiz ve inci gibiymiş. Kiril ile Pisil'in dişleri sapsarı ve araları yiyecek doluymuş. Sınavı ışıl ile pırıl kazanmış, şehzadelerle evlenerek saraya gelin olarak gitmişler. Uzun yıllar mutlu yaşamışlar” (Maraşlı, 2009:155).

“Çevreci Ayı” adlı masalda ayının çevre temizliğine verdiği öneme dikkat çekilmiştir.

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,

Şırl şırl suların aktığı, yemyeşil bir ormanın içinde, bir mağarada temiz, iyi kalpli bir ayı yaşarmış” (Maraşlı, 2009:161).

“Ama ayıyı üzen bir şey varmış; çocuklar helva kağıtlarını, çöplere yerlere atar, anne babalar da yer içer, çöpleri, artıkları bırakıp giderlermiş. İnsanlar gittikten sonra ayı çöpleri toplayıp, etrafı temizlediğinden, haftaya pikniğe gelenler ormanı tertemiz bulurlarmış” (Maraşlı, 2009:161).

“Büyükler konuşurken çocuklar ellerine bir poşet almış çöpleri toplamaya başlamışlar. Bütün çocukların çöp topladığını gören büyükler de onlara katılmış. Kısa zamanda her yer tertemiz olmuş. Ayı da yavrusunun yeterince büyüdüğünü düşünerek düzlüğe getirmiş. Yavrusuna çöp toplatarak çevreyi temizlemeyi öğretecekti. O gün anne ayı, yavrusuna çöp toplamayı öğretememiş. Ama mutluluk içerisinde temiz bir çevrenin ne kadar güzel olduğunu göstermiş” (Maraşlı, 2009:163).

“Dağınık Karga” adlı masalda yuvasının temizliğine dikkat etmeyen karganın yalnız kalmasına, daha sonra hatasını anlayarak temizliğe verdiği öneme değinilmiştir.

“O günden sonra yuvasını çok temiz ve düzenli tutmuş, rengârenk çiçeklerle süslemiş. Pek çok arkadaş edinmiş. Çevre temizliğine de çok dikkat etmiş. Bir daha asla yerlere çöp atmamış. Gördüğü çöpleri toplamış. Minik kuşlara temizliğin önemini anlatmış. Böylece ormanda arkadaşları ile mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürmüştür” (Maraşlı, 2012c:32).

“Tembeller Şehri” adlı masalda ise temiz olmanın bizi mikrop kapmaktan ve

hastalanmaktan koruyacağı ifade edilmiştir.

“Tembeller birkaç ay sonra yiyip içip yatmaktan ve hareketsizlikten hastalanmaya başlamışlar. Bir kısmı da pislikten dolayı mikrop kapmış. Çünkü tembeller şehrinde hiç temizlik yapılmıyormuş. Evler pis, yollar kir içindeymiş” (Maraşlı, 2012c:91-92).

“Vali tembeller önce evlerini ve yollarını temizlettirmiş. Sadece malzemeleri verip yemeklerini onlara hazırlatmış. Her sabah erkenden halkı iki saat koşturmuş” (Maraşlı, 2012c:91-92).

Masallarda temiz olmanın bizi hastalıklardan koruyacağı üzerinde durulmuştur.

.31.“VATANSEVERLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Vatanseverlik, Türkçe Sözlükte “Yurtseverlik” (Türk Dil Kurumu, 2011:2474) olarak tanımlanmıştır.

Eserlerde vatanseverlik değeri açıkça ifade edilmemiştir. Bazı masalarda vatanseverlik değerine örtük bir biçimde yer verilmiştir.

“Tembelin Derdi” adlı masalda halkının sıkıntılarıyla ilgilenen padişahın ülkesini ve vatanını sevdiğini anlıyoruz.

“O ülkenin iyi, adil bir padişahı varmış. Halk ondan çok memnunmuş. Sarayın kapısı her zaman açık olur, derdi olan gelir padişahla görüşürmüş.”

Günlerden bir gün padişah;” Acaba halkımdan saraya gelemeyen, derdini söylemeye çekinen, sıkıntı içinde olan var mı? diye düşünmüş. Hemen askerlerine emretmiş:

-Bütün ülkeyi dolaşın, ” Derdi olan var mı?” diye sorun. Derdi olanlar kağıda yazsın, toplayın, bana getirin, demiş” (Maraşlı, 2009:20).

“Padişahın Emaneti” adlı masalda ise ülkesinin iyi yönetilmesi için çözüm arayan padişah anlatılmıştır.

“Günlerden bir gün padişah hastalanmış. Devlet işleriyle ilgilenemez olmuş. Çıkarıcı vezirler de padişahın hastalığını fırsat bilip halka zulmetmeye başlamışlar. Ülkede rüşvet, dolandırıcılık almış başını giderken zavallı padişahın olanlardan haberi yokmuş” (Maraşlı, 2009:31).

“Padişah duyduklarından dolayı üzülmüş. Zorla da olsa ayağa kalkmış, kıyafet

değiştirerek halkın arasına karışmış. Aşçının söylediklerinin doğru olup olmadığını gözleriyle görmek istemiş. “Bu durumu nasıl düzeltebilirim acaba? diye düşünüp durmuş” (Maraşlı, 2009:32).

“Bütün vezirleri görevden almış ve aldığı emaneti olduğu gibi getirenleri vezir yapmış. O günden sonra da ülkede çok şey değişmiş, halk huzur içinde yaşamış” (Maraşlı, 2009:34).

“Gezgin Karınca” adlı masalda ise karıncanın yaşadığı yere özlem duyması üzerinden, vatan sevgisine değinilmiştir.

“Burası, güzel bir apartman dairesiymiş. Ama karınca, bu beton yığınları içinde, toprağa hasret yaşamaktan hiç hoşlanmamış” (Maraşlı, 2009:129).

“Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalda fırıncının karısının ülkesinin yönetimini düşünmesi belirtilerek, vatan sevgisi vurgulanmıştır.

“Karısı:

-Sen adaletli, iyi bir hükümdar olabilirsin. Ülkemize hizmet etmek için bunu kabul etmelisin, demiş” (Maraşlı, 2012b:37).

“Of Of Prens” adlı masalda kafeste tutulan papağan, krala özgürce ormanlarda yaşamak isteğini söyler. Burada hem özgürlük hem de vatanseverlik değerine dikkat çekilmiştir.

“Bir gün papağan krala:

-Ne olur beni serbest bırakın. Ben ormanlarda gönlümce uçmazsam mutlu olamam. Lütfen beni bu kafeste tutmayın, diye yalvarmış” (Maraşlı, 2012c:14).

“Serçe Kuşu” adlı masalda da kafeste tutulan serçenin yuvasına ulaşma isteği anlatılmıştır.

“Evin çocuğu serçenin önüne çeşit çeşit yiyecekler koyuyormuş ama serçe azıcık yiyor, üzgün üzgün oturuyormuş. O kafesten çıkmak ve uçup yuvasına dönmek istiyormuş.

Bir gün çocuğun annesi;

-Bak yavrum biz bu serçeye bir iyilik yaptık; onu tedavi ettik ama artık kötülük yapıyoruz. O çok mutsuz. Bırakalım uçup gitsin, demiş. Çocuk;

-Hayır, o hep bizimle kalsın! diye ısrar etmişse de annesi onu ikna etmiş.

-Serçenin kafesini bahçeye çıkarıp kapağını açmışlar. Serçe sevinçle çıkmış,

hemen yuvasına uçmuş, annesine sarılıp özür dilemiş” (Maraşlı, 2009:105-106).

“Kara Kurbağa ile Yeşil Kurbağa” adlı masalda da yaşadığı yerden memnun olan kurbağa aracılığıyla, vatan sevgisine vurgu yapılmıştır. Herkesin vatani kendine güzeldir mesajı verilmiştir.

“Yaşadığı yer o kadar pismiş ki kokusundan, çamurundan dolayı hiçbir kurbağa oraya yaklaşmazmış. Fakat Kara Kurbağa’nın yaşadığı yerden hiç şikayeti yokmuş. O, orada doğmuş ve anne babasıyla orada yaşamaktan memnunmuş” (Maraşlı, 2009:148).

“Maviş” adlı masalda doğup büyüdüğü mahalleden ayrılmak istemeyen Maviş adlı kediye yer verilmiştir.

“Bir gün yaşlı kadın oturduğu evden taşınmak zorunda kalmış. Maviş doğup büyüdüğü mahalleden ayrılmak istemediği için yaşlı kadınla gitmemiş” (Maraşlı, 2009:121).

4.32. “YARDIMSEVERLİK” DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGU VE YORUMLAR

Yardımseverlik, Türkçe Sözlükte “Hayırseverlik” (Türk Dil Kurumu, 2011:2536) olarak tanımlanmıştır.

Masallarda yardımseverlik değerine oldukça yer verilmiştir.

“Yardım Seven Çocuk” adlı masalda kimseye yardım etmeyi sevmeyen Oğuzhan adlı bir çocuğun başından geçenler anlatılmıştır. Böylece yardımseverliğin önemi ifade edilmiştir. Masalın özeti şöyledir:

Masalda kimseye yardım etmeyi sevmeyen Oğuzhan ne kendisinden yardım isteyen babaannesine, ne de sokakta yardım isteyen yaşlı teyzeye yardım etmiştir. Oğuzhan o gün eve gidince uykuya dalar. Rüyasında kendini yaşlanmış bir şekilde ve çocuklardan yardım isterken görür. Rüyasında çocuklar ona yardım etmez. Kimse yardım etmeyince Oğuzhan’ın kolları ağrır, bacakları yürüyemez olur. Kan ter içinde uyanır, yardım isteyince hayır cevabı almanın çok zor olduğunu düşünür. Hatasını anlayarak babaannesinden özür diler (Maraşlı, 2009:57-61).

Yardımseverliğin önemi şu sözlerle anlatılmıştır:

“O gündən sonra Oğuzhan babaannesine seve seve yardım etmiş. Elinde ağır çantalar, paketler gördüğü büyüklerin hemen yardımına koşmuş.

-Size yardım edeyim, evinize kadar götüreyim, diye kendisi yardım teklifinde bulunmuş. Büyükle de bu akıllı, yardım sever çocuğu çok sevmişler. Oğuzhan o günden sonra başkalarına yardım edince kendisinin de çok mutlu olduğunu fark etmiş” (Maraşlı, 2009:61).

“Mızımız Ahtapot” adlı masalda Mızımız’a arkadaşlarının yardım etmesi belirtilmiştir.

“Mızımız’ın sesini duyan hayvanlar hemen gelmişler. Denizanası Mızımız’ın yaralı kolunu yosunlarla sarmış” (Maraşlı, 2012a:122).

“Hayal Kuşu” adlı masalda Şahane’nin yardımsever olmasının çok sevilen bir kişi olmasını sağladığına vurgu yapılmıştır.

“Oysa herkes güzel huyundan dolayı şahaneyi çok seviyormuş. Şahane herkese saygılı, yardımsever, iyi bir çocukmuş” (Maraşlı, 2012a:169).

“Güllü Köy” adlı masalda yardımlaşmanın huzuru sağladığına vurgu yapılmıştır.

“Bu köyde yaşayanlar sevgi, saygı, yardımlaşma gibi bütün güzel huylara sahiplermiş. Güllerin kokusundan mı insanlar bu kadar iyilermiş? Yoksa insanların güzel oluşundan mı güller bu kadar güzel kokarmış, bilinmezmiş” (Maraşlı, 2009:10).

“Canoğlan’ın Kavalı” adlı masalda Ahmet’in arkadaşına yardım etmesinden dolayı duyduğu mutluluk anlatılmıştır.

“Canoğlan;

-Bunu alamam, kim bilir aylardır ne almak için biriktiriyordun, demiş.

Ahmet;

-Senin ihtiyacın görülürse daha mutlu olurum, diye karşılık vermiş” (Maraşlı, 2009:64).

“Obur Kaplumbağa” adlı masalda ise Meysa adlı kaplumbağanın yardımseverliği belirtilmiştir”

“Meysa hareketli, yardımsever, çalışkan, dost canlısı bir kaplumbağaymış” (Maraşlı, 2009:67).

“Gülkız” adlı masalda ise Gülkız’ın yardımseverliği vurgulanmıştır.

“Köylerden bir köyde Gülkız isminde yardımsever bir kız yaşarmış. Gülkız

kimin yardıma ihtiyacı olursa koşarmış. Hasta ve yaşlılara köyün çeşmesinden su taşır, annesi tarlada çalışan küçük bebeklere bakarmış. Evlerinde de annesine çok yardım edermiş. Evi toplar, temizler, odunluktan eve odun taşır. Delioğlan adında bir de keçileri varmış. Keçinin bakımını da Gülkız yapıyormuş” (Maraşlı, 2009:107).

Aynı masalda evleri yanan Gülkız ve annesine köylülerin yardım etmesi anlatılmıştır.

“Köylüler yardıma gelmişler ama yangını söndürememişler, bütün ev yanmış. Annesi döndüğünde evi o halde görünce üzülmüş. Köylüler ona bir da yapmaya yardım edeceklerini söylemişler. Birkaç gün sonra küçük bir oda yapmışlar ve Gül Kız ve annesi orada yaşamaya başlamış” (Maraşlı, 2009:109).

“Hırçın Prenses” adlı masalda Hasan’ın insanlara yardım etmekten dolayı duyduğu mutluluk ifade edilmiştir.

“Hasan;

-Hayır, ilerideki mahallede hasta ve yaşlı bir kadın var, tek başına yaşıyor. Ona yemek götürüyorum, diye cevap vermiş.

Prenses;

-Sen sakat bir çocuksun, sana mı kaldı yemek taşımak? Acınacak bir haldesin, demiş şaşkınlıkla.

-Ayağımın biri yok ama değnekle de olsa yürüyebiliyorum. Ben halime şükrediyorum. Yemek götürdüğüm teyze hiç dışarı çıkamıyor. Beni görünce çok seviniyor, onu mutlu etmek beni de mutlu ediyor, diye karşılık vermiş Hasan” (Maraşlı, 2009:117).

“İmir ile Ballı” adlı masalda yardımseverliğin Allah katındaki önemine değinilmiştir.

“Bilge kişi:

-Derdinin çaresi var, demiş.

İmir’e çok sevinmiş. Bilge daha sonra sözlerine şöyle devam etmiş:

-Yardıma muhtaç olan yetmiş kişi bulup onlara yardım edeceksin. İhtiyaçlarını giderip onları sevindireceksin. Sen başkalarını sevindir ki yüce Allah’ta seni sevindirsin, demiş.

İmir bir ümitle hemen yola çıkmış. Memleketine gelmiş. İşsizlere iş bulmuş, fakir fukaraya para vermiş, kimsesizlere kalacak yer sağlamış. Yetmiş kişiyi gerçekten de sevindirmiş” (Maraşlı, 2012b:94-95).

“Bir Avuç Ceviz” adlı masalda sincabın yardımseverliği belirtilmiştir.

“Sincap ceviz yiyormuş. Aç olan prenses sincaptan ceviz isteyecekmiş ama utanmış. O güne kadar hiç başkasının yiyeceğine muhtaç olmamış. Cevizlere bakmış bakmış yutkunmuş. Sincap elindeki cevize bakan prensesi görmüş. Ona bir avuç dolusu ceviz içi getirmiş. Prensес cevizleri yer yemez uyumuş” (Maraşlı, 2009:75).

“Küskün Tavşan” adlı masalda hayvanların yardımseverliği belirtilmiştir.

“Aksilik bu ya! Önündeki koca çukuru görmeyince içine düşmüş. Küs Küs’ün ayağı çok acıyormuş. Hayvanlar ona yardım etmişler ve yuvasına götürüp yatırmışlar” (Maraşlı, 2009:87).

“Hırçın Prensес” adlı masalda prensesin ayağının biri olmayan Hasan adlı çocuğa yardım etmesi ifade edilmiştir.

“Sarayın arabasını topallayarak giden çocuğun yanında durdurmuş.

Çocuğa;

-Zor gidiyorsun. Gel seni arabayla götürelim gideceğin yere, demiş” (Maraşlı, 2009:116).

“Çoban Yıldızı” adlı masalda ise hasta olan Çoban Yıldızı’na arkadaşlarının yardımcı olmaya çalışması ifade edilmiştir.

“Diğer yıldızlar telaşlanmışlar. Yanına yaklaşmışlar kendi ışıklarından ona vermeye çalışmışlar. Fakat bu işe yaramamış” (Maraşlı, 2012a:8).

“Maviş” adlı masalda karnı çok aç olan Maviş adlı kedinin kendisine yardımcı olmayan, balığının bir parçasını Maviş’e vermeyen siyah kediye yardım etmesi anlatılmıştır. Siyah kedi Maviş’e kalmasını diye balığının hepsini zorla yer. O kadar çok yer ki yerinden kalkamayacak duruma gelir. Kimse siyah kediye yardım etmez. Masalda yardımseverlik değeri şu sözlerle vurgulanmıştır. (Maraşlı, 2009:121-124).

“Maviş olanları sessizce izliyormuş. Siyah kedi çaresiz ona bakmış. Maviş’ten yardım istemeye utanıyormuş. Maviş yanına yaklaşmış.

-Miyav, miyav. Ben size yardım edebilirim, demiş.

Bir parça kumaş bulmuş. Kediyi kumaşın üzerine çekmiş. Sonra ağzıyla

kumaşın ucundan tutup sürüklemeye başlamış. Ter içinde kalmış. Ama kediyi de ağacın altına götürmeyi başarmış. Siyah kedi de Maviş de ağacın altında uyuyakalmış.

Maviş sabah uyandığında önünde yiyecekler görmüş siyah kedi de yanında durmuş ona bakıyormuş.

-Miyav, miyav. Bunları sana getirdim. Dün aç gözlülük ettim. Özür dilerim. Bu olay bana iyi bir ders oldu, demiş” (Maraşlı, 2009:123-124).

“Tobaş’ın Dostluğu” adlı masalda da Kenan adlı bir çocuk Tobaş adlı bir köpeğe çok kötü davranıyordur. Bir gün Kenan teyzesine gitmek üzere evden çıkar ve bir çukura düşer. Bu masalda ise Tobaş’ın yardımseverliği şu şekilde belirtilmiştir:

“Tobaş evden uzaklaşmış. Kenan’ı aramış ve onu ıssız bir yerde; bir çukurun içinde bulmuş. Çukur Kenan’ın boyundan yüksekmiş. Kenan çıkmak için uğraşiyor tam çıkacakken kayıp tekrar düşüyormuş. Tobaş hemen çukurun içine atlamış. Havlayarak Kenan’a üzerime bas diye işaret etmiş. Kenan Tobaş’ın üzerine basarak çıkıp kurtulmuş. Sonra evlerine giderek babasını getirmiş, Tobaş’ı çukurdan çıkarmışlar. Kenan kötülük yaptığı köpeğin onun hayatını kurtarmasından çok etkilenmiş” (Maraşlı, 2009:127).

Masallarda yardımseverlik değerine oldukça yer verilmiştir. Masallarda yardım etmenin en başta yardım eden kişiyi mutlu ettiğine dikkat çekilmiştir. Bazı masallarda yardım görmediğimiz veya bize kötü davranan kişilere de yardım etmemiz gerektiği vurgulanmıştır. Bu masallarda kötü davranmasına rağmen karşılığında yardım ve iyilik gören kişinin hatasını anlamasına da yer verilmiştir. Yardımseverliğin olduğu ortamda huzur, mutluluk ve sevginin bulunduğu dikkat çekilmiştir.

BÖLÜM V

5.SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular ve yorumlar bölümünden elde edilen verilere dayanılarak, ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ

Bu çalışmada Sema Maraşlı'nın masalları belirlenen 32 adet değere göre incelenmiştir. Bu değerler; Adil olma, aile birliğine önem verme, alçakgönüllülük, bağımsızlık, barış, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, empati, estetik, fedakarlık, hoşgörü, iyimserlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket, özgürlük, özgüven, özsaygı, paylaşımcı olmak, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverliktir.

Tez çalışmasında, analiz çerçevesi olarak belirlenen 32 adet değer, masallarda nasıl ve ne oranda yer aldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Masallarda değerlerin ifade edildiği kısımlar doğrudan alıntılanmış, yorumlara da yer verilmiştir. Bazı masalların özetleri de sunulmuştur.

Masallarda en fazla sevgi değerine yer verilmiştir. Daha sonra aile birliğine önem verme, yardımseverlik, nezaket, saygı, dostluk, ,duyarlılık, adil olma, özsaygı, dürüstlük ve sağlıklı olmaya önem verme, değerlerine oldukça yer verilmiştir. Bu değerleri temizlik, çalışkanlık, iyimserlik, paylaşımcı olmak, cesaret, alçakgönüllülük, özgüven, bilimsellik, sorumluluk, empati ve hoşgörü değerleri takip etmiştir.

Masallarda en az yer alan değerler; bağımsızlık, sabır, özgürlük, merhamet, misafirperverlik, fedakarlık, dayanışma, ve barış değerleridir. Bağımsızlık değerinde sadece başka bir kişiye bağımsız olarak yaşamama şeklinde, “Kangurunun Cesareti” adlı masalda yer verilmiştir. Sabır değerine ise sadece “ Çoban Yıldızı” adlı masalda yer verilmiştir. Özgürlük ve merhamet değerine sadece iki masalda yer verilmiştir. Barış değeri ise karşılıklı uyum ve anlayışla yaşama olarak ele alınmıştır ve birkaç

yerde geçmektedir.

Estetik değeri masalarda oldukça yer almıştır. Genel olarak hayvanların yaşadığı ormanın, ya da insanların yaşadığı ülkelerin büyük, güzel ve yemyeşil olmasına değinilmiştir. Güzel olanın insanı etkilediği bazı masalarda vurgulanmıştır ancak Maraşlı masalarında güzelliğiyle övünenlerin ya da güzel olup huyu kötü olanların sevilmediğini ön plana çıkarmıştır. Güzelliğin ancak güzel bir ahlakla anlam kazanacağı masalların iletildiği mesajlardandır.

Masalarda vatanseverlik değeri vatani korumak, gerektiğinde vatan için canını verebilmek açısından ele alınmamıştır. Masalarda halkını seven, halkının sağlığını düşünen ve ülkesini çok iyi yönetmek isteyen padişahlara, ülkesinin iyi yönetilmesini isteyen insanlara ve yaşadığı yere yani vatanına özlem duyan hayvanlara yer verilmiştir. Bu nedenle bu değerlerin masalarda açıkça ifade edilmediği, masalarda örtük bir biçimde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Sütün Sırrı”, “Hükümdarın Düşüncesi” adlı masalların tamamında sevgi değeri, “Saygıyı Arayan Şehzade” adlı masalın tamamında saygı değeri, “Kibar Prens” adlı masalda nezaket değeri, “Tembelin Derdi”, “Tembeller Şehri” ve “Akıllı Oğlan” adlı masalların tamamında çalışkanlık değeri işlenmiştir.

Sema Maraşlı dürüstlük değerine önem vermiş, “Bahçıvan’ın Kızları”, “Ormanda Yenilik”, “Bir Torba Yalan”, “Memnun ile Karam”, “Acı Akan Çeşme”, “Çilli Horoz” ve “Güllü Köy” adlı masalların tamamında dürüstlük değerine yer vermiştir. Bu masalarda özellikle yalan söylemenin kötü bir davranış olduğu üzerinde durmuştur. Masalarda adaletin olduğu yerde sevgi, saygı, huzur ve mutluluğun olduğu vurgulanarak, “Fıçıdaki Su” adlı masalda tamamen adil olma değeri işlenmiştir.

“Sütlaç ile Pekmez”, “Karoş ile Böcüş”, “Sarayın Gelinleri”, “Çevreci Ayı”, “Dağınık Karga” masallarında yoğunlukla temizlik değeri işlenirken, “Prens Hatası”, Canoğlan’ın Hazinesi”, “Sağlık Ülkesi”, “Obur Kaplumbağa” adlı masalarda ise sağlıklı yaşamaya önem verme değeri yoğunlukla işlenmiştir.

“Püskül”, “Tavus Kuşu ile Kirpi”, “Sütçü Tay” ve “Bir Avuç Ceviz” adlı masalarda kibirli olmanın olumsuzluklarından yola çıkılarak, alçakgönüllülük değerinin önemi yoğunlukla işlenirken, “Of Of Prenses”, “Hasret”, “Hayal Kuşu”,

“Neşe Doktoru”, “Mutluluk Uçağı” ve “Memnun ile Karam” adlı masallarda da yoğunlukla iyimserlik değeri işlenmiştir. ”Kel Kız”, “Topal Çekirge”, “Karganın Hatası”, “Cambaz” ve “Mızımız Ahtapot” adlı masallarda da yoğunlukla özsaygı değeri işlenmiştir.

Masallarda yardımseverlik değeri en çok yer alan değerlerden biridir. Masallarda yardım etmenin hem yardım edeni, hem de yardım edilen kişiyi çok mutlu ettiği vurgulanırken, yardımlaşmanın olduğu yerde sevginin, saygının, mutluluğun ve huzurun olduğuna da dikkat çekilmiştir. “Yardım Seven Çocuk” adlı masalın tamamında yardımseverlik değeri işlenmiştir.

Masallarda aile birliğine önem verme değeri de yoğunlukla yer almış, anne, baba ve kardeş sevgisinin hayatımızdaki gerekliliğine, ailemizin bize her zaman destek olacağına ve anne, baba sözü dinlemenin önemine değinilmiştir.

Masallarda yoğun olarak yer alan değerlerden biri de dostluktur. Masallarda dostluğun gerekliliği üzerinde durulmuştur. “Yüzen Kuşlar”, “Maviş” ve Tobaş’ın Dostluğu” adlı masalların tamamında dostluk değeri işlenmiştir. Duyarlılık değeri de masallarda yoğun olarak yer alan değerlerden biridir. Masallarda duyarlı insanlara ve hayvanlara yer verilmiştir.

Sonuç olarak Sema Maraşlı’nın masallarında, analiz çerçevesi olarak belirlenen değerlerin çoğunun işlendiği görülmektedir. Masalların, değerler eğitimi açısından, değerlerin iletimini karşıladığı tespit edilmiştir. Masallarda en az yer alan değerlerin bağımsızlık, sabır, özgürlük, merhamet, misafirperverlik, fedakârlık, dayanışma, barış ve vatanseverlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın sonunda ulaşılan sonuçlara göre, şu önerilerde bulunulabilir:

1. Öğrencilerin kitap okurken hem eğlendiği hem öğrendiği önemsenmeli ve değerler eğitiminde kitapların çok önemli yardımcıları olduğu unutulmamalıdır.

2. Kitap okuma alışkanlığı edinimi ailede başlayarak okulda devam etmelidir. Bu konuda ebeveynler ve öğretmenlerde örnek olmalıdır.

3. Masalların ilgi çeken kurgusu ve verdiği olumlu mesajlar dikkate alınarak, değer iletiminde önemli edebi eserler olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Değer

eğitiminde okutulacak kitaplar arasında mutlaka masal kitapları bulunmalıdır.

4. Okullarda yürütülen değerler eğitimi çalışmalarında, değerlerin öğretilmesine yönelik, masal kitabı setleri hazırlanmalıdır.

5. Sema Maraşlı'nın masal kitapları, değerler eğitiminde okuma kitapları arasında bulunmalı ve ders kitaplarında metin olarak kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akkaya, Nevin (2014). Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2/1), 312-324.

Aktürk, Funda G. (2012). *Çocukta Değerler Eğitimi Açısından Üzeyir Gündüz'ün Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi, AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Altan, Mustafa Z. (2011). Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.

Arıcı, Ali F. (2011). Okul Öncesi Eğitimde Masalların Kullanımı. *Eğitime Bakış Dergisi*, 7(20), 9-15.

Asutay, Hikmet (2013). Çocuk Yazınının Fantastik Dünyası: Masallar. *Turkish Studies Dergisi*, 8(13), 265-278.

Atmaca, Gülşah (2011). *Çocuklara Mahsus Gazete'de Değerler Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, Mehmet Z. (2010). Okulda Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 16-19.

Bulut, Sevilay (2011). *Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi, KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Demir, Tazegül ve Özdemir, Banu (2013). Türkçe Eğitiminde Karagöz / Gölge Oyunları ile Değer Öğretimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 57-89.

Dilmaç, Bülent (2012). *İnsanca Değerler Eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Doğan, Bahar ve Gülüşen, Ayşe (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki (6-8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi. *KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.

Güven, Ahmet Z. (2014). Türk Efsanelerinin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi. MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 225-246.

Güven, Semra (2013). İlköğretim Ders Programlarının Öğrenciye Kazandırılması Hedeflenen Değerler Açısından İncelenmesi. ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 355-374.

Hökelekli, Hayati (2010). Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-9.

Karatay, Halit (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.

Karatay, Halit (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies Dergisi*, 6 (1), 1398-1412.

Kaynak, Latife (2012). *Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum'un Hikâyelerinin Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Kıbrıs, İbrahim (2006). *Çocuk Edebiyatı* (3. Baskı). Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayınları.

Kolaç, Emine (2010). Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler ve Hoşgörü Eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.

Kumbasar, Ezgi (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Maraşlı, Sema (2009). *Bana Bir Masal Anlat*. İstanbul: Çilek Kitaplar

Maraşlı, Sema (2012a). *Geçmiş Olsun Çoban Yıldızı* (2.Baskı). İstanbul: Çilek Kitaplar

Maraşlı, Sema (2012b). *Mırmır Balığı* (17. Baskı). İstanbul: Çilek Kitaplar

Maraşlı, Sema (2012c). *Pırpır ile Hırhır* (16. Baskı). İstanbul: Çilek Kitaplar

Milli Eğitim Bakanlığı (2009a). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

Milli Eğitim Bakanlığı (2009b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4.-5. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

Milli Eğitim Bakanlığı (2010). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

Öztürk, Zehra (2005). On Beşinci Yüzyıl Şairlerinden Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zeliha Mesnevisinde İşlenen Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 41-72.

Sallabaş, Muhammed E. (2012). Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi. *MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18),59-68.

Tekşan, Keziban (2012). Türkçe Dersi Değerler Eğitiminde Kutadgu Bilig'in Kullanımı. *AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3),1-17.

Tok, Mehmet (2012). Mesnevi'deki Masalların Farklılığı ve Eğitimsel İşlevleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 4, 42-57.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük* (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları

Ulusoy, Kadir ve Dilmaç, Bülent (2012). *Değerler Eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Uyanık, Mevlüt (2010). Demokrasi, Değerler ve Eğitimi Üzerine Felsefi Notlar. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6 (18), 39-42.

Ünlüer, Pınar (2013). *Masalların Dînî ve Ahlakî Değerler Açısından İncelenmesi (Billurköşk Masalları Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin (2005). *Çocuk Edebiyatı* (3. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, Ertuğrul (2012). *Değerler Eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yeşil, Rüştü ve Aydın, Davut (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, Derya Çintaş (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Sevgi Değeri. *SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 203-230

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	AYŞEGÜL TOPBAŞ	İmza:	
Doğum Yeri:	EREĞLİ		
Doğum Tarihi:	10.09.1984		
Medeni Durumu:	BEKAR		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Toros İlkokulu		Ereğli/KONYA	1990-1995
Ortaöğretim	Atatürk Ortaokulu		Ereğli/KONYA	1995-1998
Lise	Atatürk Lisesi		Ereğli/KONYA	1998-2001
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	KONYA	2001-2005
Yüksek Lisans				
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:	Ağrı Doğubayazıt Tutak İlköğretim Okulu 2006-2008, 2009-2010 Ağrı Doğubayazıt Fatih İlköğretim Okulu 2008-2009, 2010-2011 Konya/Karapınar Mehmet Akif Ersoy İlkokulu 2011-2015			
Aldığı Ödüller	Başarı Belgesi			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU			
Tel:				

Adres	Mehmet Akif Ersoy İlkokulu Karapınar/Konya
-------	--